

En stiftelse til besvær?

En studie av en allmennyttig og pengeutdelende stiftelse opprettet av en norsk kommune

Nichole Elgueta Silva

Veileder

Førsteamanuensis Morten Øgård

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet innestår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2011

Fakultet for Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap

Institutt for Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Innhold

Forord.....	4
1. Innledning og problemstilling	5
2. Bakgrunn	8
2.1 Kommuner og stiftelser	8
2.2 Stiftelsen Cultiva	9
2.2.1 Cultivas organisasjonsform	12
2.2.2 Debatten om Cultiva.....	13
3. Fenomenet stiftelser	15
3.1 Å definere en stiftelse.....	15
3.1.1 Stiftelsers kontekst.....	17
3.1.2 Stiftelser i norsk kontekst	17
3.1.3 Stiftelsers legitimitet.....	20
4. Teoretiske perspektiver	23
4.1 Institusjonell teori.....	23
4.1.1 Kulturperspektivet	24
4.1.2 Myteperspektivet	27
4.1.3 Oppsummering	29
4.2 Reaksjon gjennom strategi	31
4.2.1 Oppsummering	33
4.3 Alternativ satsing på samfunnsutvikling	35
4.3.1. Kreativitet og byutvikling.....	35
4.3.2 Branding	37
4.3.3 Oppsummering	38
5. Metodologiske perspektiver og valg	40
5.1 Metode.....	40
5.1.1 Valg av case.....	40
5.1.2 Respondentene.....	41
5.1.3 Metodologiske valg og fremgangsmåte.....	43
5.1.4 Implikasjoner.....	44
5.1.5 Fremgangsmåte analyse.....	47
6. Analyse av empirisk materiale	49
6.1 Fremstilling av empirisk materiale del 1: Ikke endret oppfatning.....	50

6.1.1 Overordnet strategisk satsing	50
6.1.2 Fjerne midler fra kommunal drift	52
6.1.3 Økonomiske aspekter	53
6.1.4 Endret oppfatning	54
6.2 Fremstilling av empirisk materiale del 2: Årsaker til ikke endret oppfatning	56
6.2.1 Hypotese 1: Statlig regulering	56
6.2.2 Hypotese 2: Lokalpolitisk press	62
6.2.3 Hypotese 3: Strategi	66
6.2.4 Hypotese 4: Fyrtårn	69
6.3 Oppsummering	72
7. Drøfting	74
7.1 Fenomenet stiftelser og respondentenes oppfatninger	74
7.2 Ikke endret oppfatning- hvorfor?	78
7.2.1 Langsiktig og overordnet satsing	78
7.2.2 Politisk logikk	82
7.3 Legitimitetsutfordringer og respondentenes oppfatninger	83
7.3.1 Legale legitimitetsutfordringer	83
7.3.2 Rasjonelle legitimitetsutfordringer	85
7.3.3 Sosiologiske legitimitetsutfordringer	86
7.4 Konklusjoner og implikasjoner av studien	88
7.4.1 Praktiske implikasjoner	88
7.4.2 Teoretiske implikasjoner	90
Litteraturliste	91
Vedlegg 1: Mediedekning Stiftelsen Sørlandets Kompetansefond, 2000- 2011	97
Vedlegg 2: Mediedekning Stiftelsen Cultiva, 2000- 2011	98
Vedlegg 3: Intervjuguide	99

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet av Nichole Elgueta Silva og er den avsluttende delen av mastergradsstudiet i Offentlig politikk og ledelse ved Universitetet i Agder. Oppgaven ble skrevet i vår og høstsemesteret 2011 og teller 40 studiepoeng.

Oppgavens tema har bakgrunn i egne erfaringer med- og interesse for det caset som presenteres i denne oppgaven, nemlig stiftelsen Cultiva. Problemstillingen ble utarbeidet i samtaler og i samarbeid med veileder Morten Øgård, førsteamanuensis ved Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag ved Universitetet i Agder. Jeg vil benytte denne anledningen til å rette en stor takk til deg for den faglige innsikten og ikke minst den hjelpen og støtten jeg har fått, jeg har satt stor pris på dine tilbakemeldinger og kommentarer da de har vært til stor gjennom hele prosessen.

Jeg vil gjerne også takke Susann T. Furrebø for gode og konstruktive kommentarer som var avgjørende for å komme på rett spor i et relativt fremmed felt; stiftelsesfeltet.

Tusen takk til Mariana Gustafsson for utrolig god hjelp og innspill i forbindelse med denne oppgaven.

En stor takk rettes til de respondentene som tok seg tid til å delta i denne studien og var villige til å dele sine tanker med meg.

Takk til Beate Nordal og mine andre medstudenter for godt selskap og støtte på lesesalen og til andre medstudenter som sørget for et friskt avbrekk med lunsj i kantina en gang i mellom.

Tom Ivar Gulbrandsen, takk for at du hadde mulighet til å hjelpe!

Den største takken rettes til Jan Kenneth Hansen for all den uendelige støtten, forståelsen og ikke minst tålmodighet du har vist gjennom hele prosessen, du har gjort ditt ytterste for å hjelpe meg og det setter jeg selvfølgelig stor pris på.

Til slutt vil jeg gi gjerne takke familien min, spesielt Leyah Sophie og Elias som har vært den største drivkraften for meg under hele utdanningsforløpet.

Kristiansand, 1. Desember, 2011

1. Innledning og problemstilling

Temaet i denne oppgaven har sitt utspring i fond og stiftelser i den norske velferdsstaten. Stiftelsesfenomenet i Norge er et svært lite undersøkt felt, kun et fåtalls studier baserer seg på stiftelser i norsk kontekst. Dette fører til at det også kan kalles et relativt nytt forskningsfelt; en av de første studiene om stiftelser i Norge ble utført så sent som i 2004 av Håkon Lorentzen, forsker ved Institutt for Samfunnsforskning (ISF). I 2010 utførte Lorentzen og Dugstad en større rapport med mål om å kartlegge stiftelsessektoren i Norge, rapporten ble utført på oppdrag fra den norske Stiftelsesforeningen. I denne rapporten ble det konkludert med at stiftelsessektoren er preget av flere små stiftelser (i kapital) og noen få store. Det som gjør stiftelser interessante, og spesielt allmennyttige stiftelser, er at overskuddet fra deres egenkapital deles ut til allmennyttige formål. Dette utgjorde i 2008 1,6 milliarder kroner.

“I Norge har vi i dag i overkant av 50 stiftelser med en egenkapital på 50 millioner kroner eller mer. Her finner vi kjente navn som Gjensidigestiftelsen, Fritt Ord og Cultiva. Samlet står de for godt og vel halvparten av stiftelsenes årlige utdelinger, i 2008 om lag 870 millioner kroner tilsammen. De drives gjerne på profesjonelt vis, de er målrettede og strategiske. De har fleksible statuerter som gjør det mulig å tilpasse utdelinger etter behov.” (Lorentzen, Kronikk i Aftenposten, 10.06. 2010)

En av de største pengeutdelende stiftelsene i Norge er Kristiansand Energiverksstiftelse- også kalt Cultiva, opprettet av Kristiansand kommune. Stiftelsen Cultiva ble opprettet av Kristiansand kommune med det formål å sikre arbeidsplasser og gode levekår i kommunen.

Stiftelser opprettet av det offentlige har økt i omfang de senere år, men det finnes noen klare utfordringer. I Cultivas tilfelle har dens tilknytning til det offentlige brakt med seg flere legitimitetsutfordringer; den legale, rasjonelle (Weber, 1971) og sosiologiske (Stillman, 1974) legitimiteten til stiftelsen. Disse legitimitetsutfordringene har blitt tydeliggjort ytterligere gjennom det offentlige ordskiftet. Stiftelsen Cultiva har hatt legale utfordringer i dens virke, nærmere bestemt utdelinger i strid med Stiftelsesloven. Cultivas rasjonelle legitimitet har vært utfordret ved at dens utdelingsstrategier og retninger stadig blir brakt opp i debatten, i tillegg er det blitt satt spørsmålsteget til hvorvidt stiftelsen er i stand til å få en avkastning av sine midler. Stiftelsen har også legitimitetsutfordringer knyttet til hvordan den oppfattes i sine

omgivelser ikke bare som et verktøy opprettet av kommunen, men også hvordan selve stiftelsesfenomenet oppfattes. I en rapport¹ fra 2010 utarbeidet på oppdrag fra stiftelsene Cultiva og Sørlandets Kompetansecentrum, understrekes en av Cultivas største sosiologiske legitimitetsutfordringer:

“It is thus of absolute importance that the foundations assure public legitimacy for their goals and their work in order to implement real change in Kristiansand and the region.”

I denne oppgaven vil jeg være særlig opptatt av den sosiologiske formen for legitimitet, altså hvordan Cultivas virke oppfattes i det offentlige rom. Mer konkret, så er jeg spesielt interessert i hvordan stiftelsen oppfattes blant de folkevalgte i kommunen. Formålet med oppgaven er å ta for seg Cultiva som en case studie av en stiftelse opprettet av det offentlige for å studere nærmere de folkevalgtes oppfatninger om stiftelsen. Helt konkret er jeg opptatt av å svare på følgende problemstilling:

- Har folkevalgte (nåværende og tidligere) som stemte for opprettelsen av stiftelsen endret oppfatning om Cultiva som et verktøy i politisk byutvikling?
- Hva kan være årsaken til at de har endret eller ikke endret oppfatning om Cultiva?

Problemstillingen er formulert som en todelt problemstilling og vil bli belyst gjennom en kvalitativ studie av de folkevalgtes oppfatninger.

Det er nødvendig å komme med noen avklaringer i forbindelse med problemstillingens formulering. Det forutsettes at politikerne det henvises til i problemstillingen har vært bystyremedlemmer i Kristiansand kommune og at disse stemte *for* opprettelsen av stiftelsen Cultiva i 2000. Det antas at det er liten sannsynlighet for at politikerne som stemte imot opprettelsen av Cultiva har endret oppfatning. Av den grunn vil denne studien konsentrere seg rundt oppfatningene til oppretterne av stiftelsen, da det antas at det er mulig å oppdage mer variasjon i oppfatninger blant politikerne som vedtok å opprette stiftelsen.

¹ Report: Impact Measurement Approach. Final Report: Summary, 2010. CSI, Heidelberg University

Før oppgavens problemstilling utforskes videre vil det i de følgende kapitlene bli presentert bakgrunnsinformasjon som kaster lys over caset. I kapittel 3 vil Stiftelsesfenomenet bli presentert som et eget tema for å kunne bidra til at caset og problemstillingen også ses i lys av stiftelsesteori og hvilke praktiske konsekvenser dette har.

Videre i kapittel 4 vil de teoretiske perspektivene som benyttes i denne oppgaven til å belyse problemstillingen bli presentert, hvor det deretter i kapittel 5 presenteres for hvilke metodologiske valg som er blitt tatt for å undersøke problemstillingen empirisk. I kapittel 6 vil det empiriske datamaterialet fremstilles gjennom en analyse. I avsluttende kapittel vil resultatene fra den empiriske fremstillingen bli drøftet opp mot de ulike teoretiske perspektivene.

2. Bakgrunn

2.1 Kommuner og stiftelser

Ifølge flere studier om stiftelser, jfr. Lorentzen (2007) og Anheier og Daly (2006), har det vært en økning i antall stiftelser de tre siste tiårene. Bakgrunnen for en slik økning er av flere blitt knyttet til følgende:

- Økt rikdom blant enkeltpersoner
- Frivillige aktører som i større grad gjør seg gjeldende i samfunnet i forlengelsen av offentlige sektors markedsorientering
- Offentlig sektors søken etter nye ressurser og måter å takle samfunnsmessige utfordringer på

Det første punktet sikter til at flere enkeltpersoner sitter med store formuer og midlene settes inn i stiftelser for å dele ut til allmennyttige formål. Stiftelsene opprettes som oftest av økonomisk velstående mennesker, dette er spesielt utbredt i USA, og til en viss grad i Europa. Økningen av antall stiftelser i Norge skyldes hovedsakelig punkt to og tre. Stiftelser blir opprettet som en konsekvens av økt markedsorientering i offentlig sektor. I tillegg så blir stiftelser, i likhet med blant annet kommunale foretak eller interkommunale selskap, opprettet av det offentlige for å imøtekomme samfunnsmessige utfordringer der det offentlige kommer til kort. Det er likevel ikke bare offentlige aktører som ser på stiftelser som nyttige, aktører i det private markedet slik som banker har opprettet noen av de største stiftelsene (i kapital) i Norge.

Det er per september 2011 registrert 7771 stiftelser i Norge ved stiftelsesregisteret i Stiftelsestilsynet². Av de over 7000 stiftelsene registrert i Norge i dag er 685 av dem opprettet av kommuner eller fylkeskommuner, hvor kommunen enten er oppført som eneste oppretter eller som medoppretter³.

En stiftelse kan ikke opprettes uten kapital. Og dersom en stiftelse blir opprettet av det offentlige betyr det at midler tas ut av det offentlige budsjettet og overføres til denne selvstendige enheten med et eget formål.

² www.lottstift.no

³ Oversikt tilsendt på e-post fra Rune Timberlid, Seniorrådgiver ved Lotteri- og Stiftelsestilsynet 01.09.2011

Myndighetene har berørt temaet om kommunale stiftelser i *NOU 1995: 17 Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet*. Her understrekes stiftelsers selvstendighet, det pekes på at kommunen ikke kan utøve styring i stiftelsen til tross for at de står for grunnkapitalen og at stiftelsen anses som et selvstendig rettssubjekt som ikke blir ansett som et organ for kommunen- med mindre det forelå en konkret vurdering for dette. Dersom en stiftelse skulle vurderes som et kommunalt organ skulle det legges vekt på om *stiftelsens virksomhet kan ses som et redskap for kommunens service- eller tjenesteyting overfor innbyggerne, om stiftelsen får økonomisk støtte fra kommunen eller om kommunen utfører administrative oppgaver for stiftelsen* (NOU 1995: 17). Denne praksisen er imidlertid blitt endret etter at den nye stiftelsesloven trådte i kraft i 2005, hvilket betyr at skillet mellom vanlige stiftelser og kommunale stiftelser ikke lenger har betydning i loven.

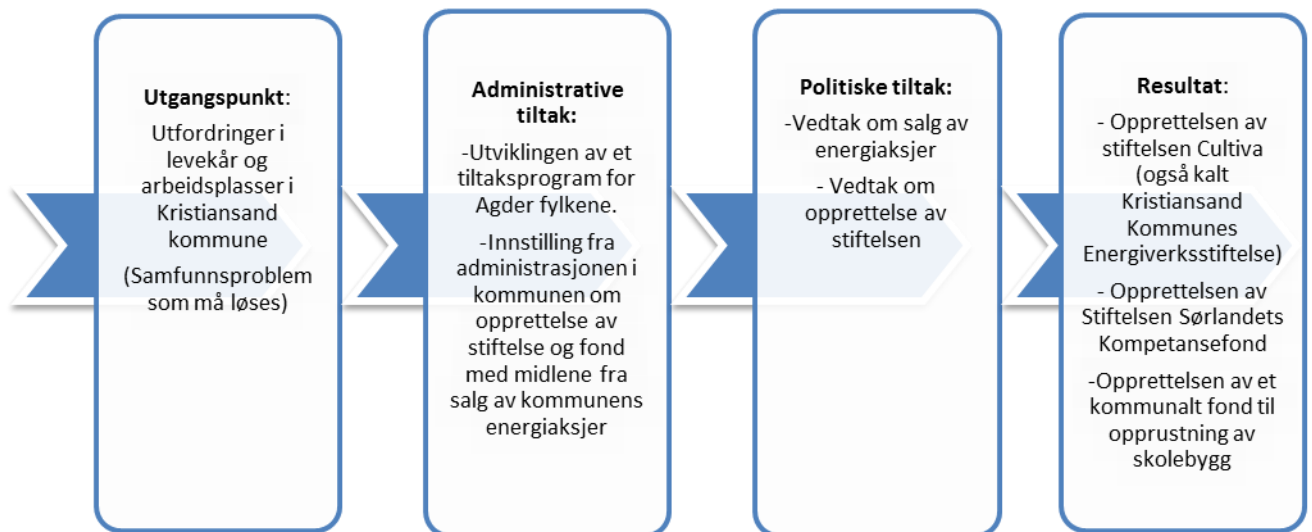
2.2 Stiftelsen Cultiva

Stiftelsen Cultiva er en unik stiftelse som kategoriseres som en pengeutdelende, allmennyttig stiftelse. Dette skiller Cultiva fra andre kommunale stiftelser, ettersom de fleste kun kategoriseres som allmennyttige, altså de deler ikke ut midler. Det eksisterer 15 stiftelser opprettet av Kristiansand kommune pr. september 2011, to av dem er pengeutdelende: Cultiva og Sørlandets Kompetansefond. Til tross for at Cultiva ikke er den eneste stiftelsen som er blitt opprettet av Kristiansand kommune, så er dette den stiftelsen som har fått mest oppmerksomhet grunnet dens unikheter i formål, i kapitalstørrelse og at den er pengeutdelende.

For å forstå hvorfor Cultiva blir viet så stor oppmerksomhet i det offentlige rom er det også viktig å forstå historikken bak stiftelsen og de omgivelsene stiftelsen befinner seg i. Stiftelsen Cultiva ble offisielt opprettet av Kristiansand kommune i 2002, etter mye debatt i kommunens bystyre. Bakgrunnen for opprettelsen av stiftelsen er sammensatt og består av flere tiltak, følgende er en forenklet fremstilling av prosessen:

Figur

1:

Proessen bak Cultiva startet allerede i 1994, da en rapport som bygget på et diskusjonsgrunnlag mellom en gruppe rådmenn fra kommunene i Aust og Vest- Agder ble lagt frem. Denne rapporten, *Felles mål på Agder. Et tiltaksprogram for Sørlandet*, gikk inn på de samfunnsproblemerne Sørlandsregionen sto overfor. Dette tiltaksprogrammet som ble fremlagt fremhevet begge Agder- fylkenes problemer med høy arbeidsledighet, lavt utdannet befolkning, mangel på å tiltrekke seg kompetent arbeidskraft og “medisinske og sosiale indikatorer”⁴ som pekte i retning av at befolkningen i fylkene hadde det vanskelig. Man fikk presentert et dystert bilde av den økonomiske og sosiale tilstanden på Sørlandet og man argumenterte for behovet for nødvendige tiltak for å møte disse utfordringene. Følgende visjon ble fremmet i tiltaksprogrammet:

“Et utviklingsprogram bør derfor tiltaksmessig konsentreres om infrastruktur, utdanning og kultur, miljø, offentlig tjenesteytelse og geografisk ha som mål å utvikle et reelt landsdelssentrum”

Kultur ble i dette programmet i særdeleshet fremhevet:

⁴ Tiltaksprogrammet, s. 1

“Agderfylkene må ha faste, profesjonelle kulturtilbud dersom landsdelen skal konkurrere om nøkkelpersoner og nøkkelbedrifter”

I forbindelse med bygging av lokale kulturinstitusjoner ble det foreslått at det skulle bygges et teater- og konserthus i Kristiansand for «å dekke sentrale landsdelsfunksjoner».

Tiltaksprogrammet la grunnlaget for en senere innstilling som ble utarbeidet av administrasjonen i kommunen om å opprette to stiftelser og et kommunalt fond med midler fra et forestående salg av kommunens aksjer i kraftselskapet Agder Energi. Denne innstillingen ble lagt frem for bystyret i kommunen i august 2000 og i desember 2000 ble stiftelsen Cultivas vedtekter endelig utformet og vedtatt av bystyret i Kristiansand kommune. Det endelige salget av kommunens energiaksjer (49%) i 2002 til Statkraft og bystyrets ja til både salg av aksjer og opprettelsen av stiftelsen var det som muliggjorde at stiftelsen kunne bli en realitet.

Prosessen som resulterte i opprettelsen av Cultiva startet med det dystre tiltaksprogrammet som allerede da formulerte spesifikke ønskede resultater i fremtiden; nemlig å forbedre byens sosiale og økonomiske situasjon. Både administrative og politiske tiltak ble igangsatt for å oppnå opprettelsen av et verktøy som skulle hjelpe Kristiansand kommune med å takle de samfunnsmessige problemene. Man argumenterte for at en stiftelse ville være den mest hensiktsmessige plassen å plassere midlene fra salget i ettersom man kunne sikre en langsiktighet i utdelingen av midlene samt et skatteunntak. Dette førte til at midlene ikke ble plassert i den kommunale pengekassen, men istedenfor plassert i en selvstendig enhet som skulle sørge for at midlene skulle brukes på det formålet bystyret bidro til å fastsette. Med dette begrenset man automatisk de folkevalgtes styringsmulighet overfor denne enheten. Den eneste, om enn begrenset, styringsmuligheten som finnes er gjennom stiftelsens styre og dens sammensetning, da dette angis gjennom stiftelsens vedtekter. I dette tilfellet er det slik at de folkevalgte i Kristiansand kommune forsikret seg en begrenset styringsmulighet ved at bystyret bidro til å fastsette vedtektene for stiftelsen. I vedtektene er det fastsatt at politikere kan ha et ord med i laget om styrets sammensetning.

En av grunnideene bak stiftelsen og dens formål er, som tidligere nevnt, at midlene fra salget av kommunens energiaksjer skal komme fremtidige generasjoner til gode, ved at byen skal utvikles gjennom kultur og næring. Cultivas formål er:

“Å sikre arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand ved å gi støtte til prosjekter ved etablering av kunst-, kultur- og kunnskapsinstitusjoner eller organisasjoner som bidrar til nyskaping, utvikling og kompetansebygging ved kreative miljøer i Kristiansand. Kunnskapsinstitusjoner som utvikler kreativitet og nyskaping kan tildeles midler fra stiftelsen. Institusjoner eller organisasjoner som mottar støtte må drive virksomhet på kvalitativt høyt nivå til nytte for lokalsamfunnet.”⁵

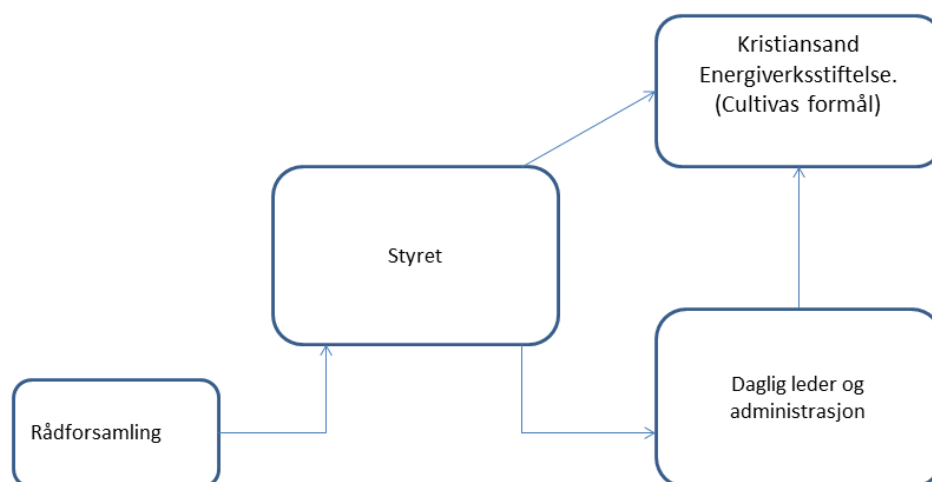
I Cultivas første strategidokument som ble lansert i 2006/2007, ‘Fra vannkraft til skaperkraft’, opererer stiftelsen med et vidt kulturbegrep, og effekten av kunst og kultur på sosiale forhold nevnes ikke i stor grad, det er derimot rettet stor oppmerksomhet rundt næringspotensialet i kulturen (Gitlestad, 2007). Cultiva blir fremstilt som et verktøy for kultur- og byutvikling i Kristiansand kommune, altså som et svar på de samfunnsmessige problemene kommunen sto ovenfor.

Alt ved Cultiva gjør den til en unik stiftelse; opprettelsesprosessen, visjonen bak, kapitalen og ikke minst formålet.

2.2.1 Cultivas organisasjonsform

På neste side følger en oversikt over stiftelsen Cultivas organisatoriske oppsett som oppgitt i stiftelsenes vedtekter⁶

Figur 2

⁵ http://cultiva.no/hva_er_cultiva

⁶ <http://cultiva.no/vedtekter>

Rådforsamlingen har 11 representanter, hvorav 7 av dem er valgt av bystyret, i tillegg er det en representant fra NHO, en fra LO og kommunens Byrettsjustarius og Rådmann.

Oppgavene til Rådforsamlingen er å velge styret, velge styreleder og det kan avsette styret med et visst flertall.

Styret består av 5 medlemmer og to varamedlemmer. Styrets oppgaver er å forvalte stiftelsens midler.

Daglig leder i stiftelsen blir ansatt av styret. Daglig leder og dens administrasjon består i 2011 av 5 ansatte, inkludert daglig leder/direktør. Oppgavene som tilfaller leder og administrasjonen er å forvalte midlene på vegne av styret og sørge for forvaltning av midler i henhold til styrets retningslinjer, behandle søknader om tilskudd og avgi innstilling overfor styret.

2.2.2 Debatten om Cultiva

Interessen omkring Cultiva har vært enorm de ti siste årene og debatten i dag gjenspeiler denne interessen. En rask komparativ analyse av omtalen i mediene av både stiftelsen Cultiva og Sørlandets Kompetansefond viser at i løpet av perioden 2000-2011 så har Cultiva blitt omtalt gjennomsnittlig ca. 440 ganger årlig i både papir og web basert nyhetsformidlende medier. Til sammenligning har Sørlandets Kompetansefond, som også er en pengeutdelende stiftelse blitt omtalt gjennomsnittlig ca. 50 ganger årlig i samme medier⁷.

Ettersom stiftelsen ble opprettet av kommunen og at kunst og kultur nevnes i dens formål får man med et bredt spekter av interessenter som ønsker å ha noe å si om stiftelsens virke. Blant interessentene finner man sentrale aktører innen kunst- og kultursektoren, politikere eller andre aktører som har søkt om midler fra stiftelsen. En av aktørene som fikk ordet på et diskusjonsmøte i forbindelse med utarbeidelsen av Cultivas nye strategi illustrerer dette poenget best: "Cultiva er også min", sa hun til folkemengden. Dette illustrerer at det er mange interessenter som føler et eierskap til dette verktøyet kalt Cultiva, et eierskap til hva det brukes penger til og hvordan de skal brukes. Utfordringene stiftelsen Cultiva står overfor er tilknyttet den kritikken som kommer frem i den offentlige debatten. Kritikklisen er lang: bl.a. mangel på legitimitet, ledelsens frakobling i forhold til interessenter, utydelighet i

⁷ Se vedlegg 1 og 2; mediedekningsanalyse

kommunikasjonen overfor offentligheten generelt, dårlig forvaltning av midlene, mangel på å hente inn eksperter som kan bidra med sin kompetanse til prosjekter det satses på, uenighet om tildelinger, personangrep på stiftelsens administrasjon og generell misnøye med stiftelsen. Interessentene uttrykker sin misnøye over Cultivas eksistens og virke gjennom lokale medier. De politikere som deltar i debatten har hovedsakelig vært opponenter av salg av energiaksjer og opprettelsen av Cultiva i utgangspunktet, det er også disse som fremkommer som mest fremtredende i debatten omkring Cultiva.

3. Fenomenet stiftelser

3.1 Å definere en stiftelse

Stiftelser har en lang tradisjon bak seg, spesielt i Nord- Amerika, men også i europeisk sammenheng hvor de er blant de eldste sosiale institusjonene. De er enheter som, ut ifra et institusjonelt grunnlag, er like i at de gir gjennom deres formue, men der svært ulike i måten de er organisert på og hvilke formål de har (Gemelli i Dogan et.al. red., 2006).

Det finnes ulike definisjoner på hva en stiftelse er, både i litteraturen og i de ulike lands lovverk. Konteksten stiftelser befinner seg i er derfor den viktigste kilden for å forsøke å konstruere en mer presis definisjon av konseptet. Konseptet stiftelse ikke kan forstås i seg selv men må ses i sammenheng med sin institusjonelle, lovmessige og samfunnsmessige kontekst.

I tillegg til variasjoner i kontekst vil stiftelser variere i størrelse, i antall og i egenkapital. Nord-amerikanske og europeiske stiftelser er svært ulike når det gjelder den rollen de spiller i samfunnet og dermed også deres definisjon. Ifølge Gemelli (2006) har amerikanske stiftelser blitt ansett for å ha hatt en viss effekt på samfunnet og ble dermed ansett som sentrale aktører i den politiske debatten i USA, noe som også bidro til deres økte legitimitet.

De teoretiske perspektivene om stiftelser gjør konkrete skiller mellom europeisk og amerikansk kontekst for stiftelser, noe som utdypes nærmere senere i oppgaven. I tillegg er det ikke slik at den europeiske konteksten er heterogen og vil være gjeldende for alle europeiske land. Den europeiske konteksten for stiftelser er mangfoldig og dette preges igjen av de institusjonelle og samfunnsmessige kontekstene i hvert enkelt land, slik det er blitt beskrevet tidligere. En universell definisjon på konseptet stiftelse er derfor ikke mulig å fremskaffe, men det finnes det likevel noen *felles kjennetegn* ved stiftelser som kan bidra til å gi en forståelse av hva som ligger i konseptet. Generelt kan man peke på følgende felles kjennetegn (Anheier & Daly i Dogan et.al.red.2006), i europeisk sammenheng:

- Stiftelser er formuebaserte enheter som vanligvis har vedtekter som berettiger deres formål og eksistens som en organisasjon.

- De er institusjonelt sett uavhengige fra det offentlige, dvs. at de er fristilte i forhold til direkte inngripen fra de folkevalgte.
- De er en selvstyrende enhet
- De er enheter som distribuerer og opererer på nonprofitbasis, dvs. at overskuddet skal ligge i selve stiftelsen og skal ikke gis tilbake i form av inntekt til f.eks. opprettere, medlemmer, styre osv.
- Stiftelser skal være allmenntilgode ved at de skal komme samfunnet til gode.

Anheier og Daly (2006) foreslår i tillegg ulike *typer* stiftelser; den første typen er stiftelser som gir ut midler til spesifikke formål. Den andre typen er stiftelser som driver deres egne programmer og prosjekter, og den siste typen er en blanding av de to ovennevnte typene. Disse stiftelsestypene danner muligheten til å sammenligne de ellers ikke så sammenlignbare stiftelsene som finnes på det europeiske kontinentet. Det muliggjør en sammenligning ved å se på hvilken *rolle* man forventer at stiftelser i europeisk skal spille, rollene er illustrerende og en stiftelse vil kunne fylle flere roller samtidig. Anheier og Daly (2006) tar utgangspunkt i stiftelseslitteratur som foreligger per i dag og foreslår følgende seks roller for stiftelser i europeisk sammenheng:

- **Utfyllende rolle:** utfyllende rolle i områder der staten ikke strekker til eller ikke deltar i.
- **Stedfortredende rolle:** en rolle som stedfortreder i områder der det offentlige har vært aktiv tidligere
- **Bevarer av tradisjoner og kultur:** denne rollen innebærer at stiftelsen f.eks. tar vare på og fremmer minnet om fremtredende personer i kunst og kultur
- **Omfordelende rolle:** denne rollen innebærer å omfordele økonomiske ressurser fra høyinntekts- til lavinntektsgrupper, dvs. i form av veldedighet.
- **Sosial og politisk endring:** denne rollen innebærer å fremme sosial og politisk endring for et mer rettferdig samfunn, samt å gi en stemme til de som blir ekskludert i samfunnet
- **Fremme pluralisme:** denne rollen innebærer å fremme generell mangfoldighet, ta vare på fritenkere og det sivile samfunn ved å “beskytte” dem fra statlig styring.
- **Innovasjonsrollen:** denne rollen innebærer å fremme innovasjoner i oppfatninger, verdier, forhold og nye måter å gjøre ting på.

Ved å ta utgangspunkt i alle punktene som presentert ovenfor kan det være mulig å finne en definisjon for hver enkel stiftelse. Denne definisjonen vil inneholde avklaringer om kontekst for stiftelsen, om stiftelsen har en eller flere av de felles kjennetegnene, og hvorvidt den kan defineres ut i fra de ulike typer og roller for stiftelser.

3.1.1 Stiftelsers kontekst

Stiftelser blir plassert i det som kalles den “tredje sektoren” både kontekstuellt av myndighetene i Norge, slik det vil bli utdypet senere, men også i de teoretiske perspektivene om stiftelser. I følge Anheier og Salomon (2006) har organisasjonene i den tredje sektoren kommet mer i det politiske søkelyset de siste tiårene.

Det finnes, ifølge Anheier og Salomon (1998), ulike variasjoner innenfor den tredje sektoren. Anheier og Salomon (1998) presenterer fire ulike modeller for den tredje sektor. Norge og de skandinaviske landene havner i det som kalles den sosialdemokratiske modellen. Den sosialdemokratiske modellen innebærer en høy grad av statlige velferdsordninger, dvs. en stor offentlig sektor og en liten størrelse på den tredje sektor.

Lorentzen (2007) har tatt for seg den norske stiftelsessektoren som en del av en komparativ analyse omkring stiftelser og hans konklusjon oppsummeres av Furrebø (2010) som følger: *“Den norske konteksten mangler forutsetningene for å frembringe en sterk og innflytelsesrik stiftelsessektor; en liberal politisk tradisjon og en velstående klasse”*

Lorentzen (2007) konkluderer med at Norge kan fremstå som et avvik i den europeiske stiftelseskonteksten grunnet mangel på de ovennevnte forutsetningene; en liberal politisk tradisjon og en velstående overklasse med filantropiske ambisjoner. I samme studie trekker Lorentzen (2007) videre frem “kommunale” stiftelser som en egen gruppering, hvor antall stiftelser av denne typen har økt i løpet av det siste tiåret. Her fremkommer det at kommunale stiftelser oftest er blitt opprettet på bakgrunn av at de oppfattes som en praktisk løsning for den enkelte kommune/fylkeskommune og eventuelle medoppretter(e).

3.1.2 Stiftelser i norsk kontekst

Den norske konteksten for stiftelser kan utdypes ytterligere ved å ta for seg de institusjonelle rammene for stiftelser.

Dersom man tar utgangspunkt i myndighetenes definisjon av hva en stiftelse er det fornuftsmessig å henvide til to kilder for en slik definisjon. Den første kilden er den norske stiftelsesloven; dette gir oss den konkrete definisjonen av hva en stiftelse er, og dens lovmessige karakter, lov av 01.01.2005, Stiftelsesloven:

*En stiftelse er en formuesverdi som ved testament, gave eller annen rettslig disposisjon blir stilt selvstendig til disposisjon for et bestemt formål. Formålet kan være av ideell, humanitær, kulturell, sosial, utdanningsmessig, eller økonomisk art.*⁸

Selvstendighetsfaktoren er sentral i denne definisjonen, noe som stemmer overens med det som kommer frem i de punktene som er blitt nevnt før vedrørende felles kjennetegn for stiftelser. Dette fremkommer også som svært sentralt i den videre beskrivelsen av hva en stiftelse er; at formuen er selvstendig stilt til disposisjon for formålet, at stiftelsen har ingen eiere og at oppretteren ikke lenger har bestemmelsesrett over formuen som ligger i stiftelsen. Det skilles videre mellom to typer stiftelser i Stiftelsesloven⁹; alminnelige stiftelser og næringsdrivende stiftelser, hvorav næringsdrivende stiftelser kjennetegnes ved at de driver næringsvirksomhet.

Stiftelsesloven er blitt endret gjennom årene og den siste store endringen i stiftelsesloven trådte i kraft i 2005, i Ot.prp. nr. 88 (2003-2004) fremkommer hovedformålet bak endringene:

Det har vore eit sentralt siktemål med den nye lova å ta vare på og verne om særpreget ved stiftinga som organisasjonsform. Dette er mellom anna gjennomført gjennom regulering som i større grad enn tidlegare vernar om stiftingane si sjølvstendige stilling overfor stiftaren og andre pretendentar. Dette vil skape meir tillit og truverde rundt stiftingsforma.

I forbindelse med denne lovendringen ble også tilsynet over stiftelser flyttet fra Fylkesmannen og sentralisert i Stiftelsestilsynet. Alle stiftelser i Norge er nå underlagt tilsyn og kontroll fra dette organet.

⁸ <https://lottstift.no/stiftelsestilsynet/om-stiftelsar/>

⁹ <http://www.lovdatab.no/all/nl-20010615-059.html>

Den andre kilden som kan bidra til å definere konteksten for stiftelser i Norge finner vi i offentlige dokumenter herunder Stortingsmeldinger og offentlige utredninger (NOU). To offentlige utredninger (NOU) fremstår som sentrale når det gjelder plassering av stiftelser i norsk kontekst; NOU 1988:17 *Om frivillige organisasjoner* og NOU 1995:17 *Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet*. Disse offentlige utredningene bidrar til å gi en innsikt i hvor en stiftelse kan plasseres innenfor den samfunnsmessige konteksten med vekt på en kommune som oppretter av en stiftelse.

Bakgrunnen for NOU 1988:17 ble begrunnet med at det var et behov for å avklare fremtidig ansvars- og oppgavefordeling mellom frivillige- og allmenntilretteleggende organisasjoner og det offentlige. Dette kom som følge av at det offentlige hadde overtatt deler av oppgaver som tidligere ble utført av den type organisasjoner og omvendt. Allmenntilretteleggende organisasjoner, herunder stiftelser, blir også i denne utredningen plassert innenfor det man kaller “den tredje sektor”. I St.meld. nr. 27 (1996-97) utdypes frivillige organisasjoners rolle og deres forhold til staten.

I NOU 1995:17 *Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet* henvises det til hvordan kommuner og fylkeskommuner kan organisere og drive sin virksomhet innenfor de rettslige rammene som gjelder for dem, det vil si Kommuneloven. Stiftelser fremheves som et alternativ for hvordan man kan organisere kommunal og fylkeskommunal virksomhet. Til tross for at denne utredningen baserer seg på Stiftelsesloven pr 1995 er selvstendighetskravet til stiftelser likevel sentral:

Som nevnt over er en stiftelse selveiende, og selv om en stiftelse er finansiert med offentlige midler eller kommuneforvaltningen utfører administrative oppgaver for stiftelsen, gir ikke dette kommunen grunnlag for fritt å råde over stiftelsens midler. En stiftelses midler skal brukes til å fremme stiftelsens formål. Dette innebærer at stiftelsens midler ikke kan benyttes til andre formål, herunder kommunale tiltak som ikke omfattes av formålet.¹⁰

En egen stiftelsesforening¹¹ ble også opprettet i Norge i 2003. Foreningen teller 125 medlemmer per 2011. Cultiva er blant foreningens medlemmer.

¹⁰ NOU 1995:17, s.128

¹¹ <http://www.mamut.net/stiftelsesforeningen/>

3.1.3 Stiftelsers legitimitet

Før en stiftelses legitimitet kan utdypes videre må begrepet legitimitet avklares. For å avklare stiftelsers legitimitet vil jeg benytte meg av to av Webers (1971) legitimitetsformer; den legalt-rasjonelle og den tradisjonelle. I tillegg anvendes Stillmans(1974) sosiologiske legitimitetsdefinisjon. Dette vil gjøres for å skissere stiftelsers legitimitet i et større teoretisk perspektiv, for deretter å gå nærmere inn på hva stiftelseslitteraturen ved Prewitt m.fl. (2006) sier om stiftelsers legitimitet.

Ifølge Webers (1974) definisjon handler legitimitet om en myndighet eller en enhets behov for å rettferdiggjøre seg selv. Når det gjelder myndigheter handler det om å rettferdiggjøre maktutøvelse, men når det gjelder stiftelser handler det om å rettferdiggjøre deres eksistens.

En stiftelses behov for å rettferdiggjøre sin eksistens er tilknyttet til tre legitimitetsformer; legalt-rasjonelt, tradisjonell og sosiologisk legitimitet.

Den legalt- rasjonelle legitimitetsformen gjør at en stiftelse anses som legitim dersom den oppfyller de legitimitetskrav som settes overfor dem i form av lover og regler fra myndighetene, samt det rasjonelle legitimitetskravet i form av effektivitet. Legitimitet gjennom effektivitet beskrives av Terry (2003) som organisasjoners bruk av redskap som fremmer effektivitet, for eksempel hvorvidt organisasjonens formelle struktur fremmer effektivitet. Dersom en stiftelse ikke fremstår som effektiv vil dens legitimitet svekkes.

Stiftelser innehar også en tradisjonell legitimitet, de er historisk gamle institusjoner og dette gir dem en tradisjonell legitimitet. Den tradisjonelle legitimiteten kommer av at stiftelser, i en samfunnshistorisk sammenheng, har eksistert i over lenger tid og dette har gitt dem en kontinuitet i deres eksistens; de har "alltid" eksistert. Derfor blir de akseptert i samfunnet som legitime enheter, noe som bidrar til å rettferdiggjøre deres eksistens.

Stillman (1974) på sin side gir begrepet legitimitet en mer sosiologisk definisjon. Slik definerer Stillmann (1974) legitimitet:

En enhet er legitim kun hvis enhetens resultat (i form av output) er forenlig med verdimønstrene i samfunnet.

Med andre ord så oppfattes en enhet, i dette tilfellet en stiftelse, som legitim kun hvis de resultatene som stiftelsen oppnår er forenlig med de verdiene, de normative prioritetene og de evalueringsstandardene som finnes i samfunnet (Stillman, 1974).

Prewitt m.fl. (2006) undersøker filantropiske stiftelsers legitimitet i en komparativ studie av europeiske og amerikanske perspektiver. Som det ble beskrevet tidligere så har ikke den norske konteksten for stiftelser de samme forutsetningene for en sterk sektor slik det er i andre land, en overklasse med filantropiske ambisjoner er manglende.

Til tross for at stiftelser i Norge hovedsakelig ikke kan kalles filantropiske i sin natur, er det nettopp deres filantropiske eller allmenntnyttige karakter som styrker deres legitimitet og dermed også styrker deres eksistens som en organisasjonsgruppe. I Norge vil begrepet allmenntnyttig stiftelse være en mer passende beskrivelse av stiftelser.

Stiftelsers legitimitet blir også styrket av at de beskrives og anses som allmenntnyttige; altså ved at deres formue deles ut til allmennheten. De som er involverte i å opprette stiftelsen, samt stiftelsens styre, skal ikke kunne få noen økonomisk utbytte av den formuen som ligger i stiftelsen. Det som likevel har vært stiftelsers svakhet er at det kan oppstå mangel på åpenhet og ansvarlighet for hvordan formuen forvaltes og om forvaltningen er i tråd med den grunnleggende tanken bak, dvs. deres formål.

Prewitt (2006) ser nærmere på stiftelser og deres legitimitet og fire sentrale oppgaver blir trukket frem. Disse oppgavene er i nær slekt med de prinsipielle begrunnelser som blir presentert i St.meld. nr. 27 (1996-97) om frivillige organisasjoners rolle. De sentrale oppgavene Prewitt (2006) trekker frem bidrar til å underbygge stiftelsers legitimitet og allmenn aksept¹²:

1. *Redistribusjon*: Det vil si at deres omfordelende egenart, ved at midler flyttes fra de rike til de fattige, bidrar til å styrke deres legitimitet, dette gjelder spesielt i den amerikanske konteksten for stiftelser, og til en viss grad i den norske konteksten.
2. *Effektivitet*: Stiftelser utfører oppgaver og bruker midler mer effektivt enn det offentlige ville gjort, de har også mulighet til å ta større risikoer enn det offentlige. Dette fører til større fall, men også til større suksesser når man først lykkes. Det som

¹² K. Prewitt:1999, s.20-28

skiller forvaltningen av midler i en stiftelse og i det offentlige er at en stiftelse ofte vil ha mangel på ansvarlighet overfor andre; det vil si at verken kunder, velgere, medlemmer eller andre utenforstående aktører kan stoppe utdelingene.

3. *Sosial endring*: Stiftelser kan bidra til å skape en ønsket sosial endring eller samfunnsendring pga. deres allmenntilgode egenart og pga. deres strategiske satsing på utdeling av midlene. Noen stiftelser er veldig rettet mot f.eks. å dele ut midler til forskning innen medisin, noe som bidrar til verdifulle endringer for et samfunn dersom man får et gjennombrudd innen et område. Spørsmålet er hvorvidt stiftelser er så betydningsfulle som de fremstilles. Dersom den sosiale endringen de ønsker å bidra til ikke aksepteres av allmennheten, så vil dette svekke deres legitimitet.
4. *Pluralisme*: Stiftelser bidrar til pluralisme, som igjen bidrar til et fungerende demokrati og et åpent samfunn. Pluralisme kan betegnes som spredningen av makt i et samfunn gjennom at individers og grupperes preferanser blir uttrykt og kan ha innflytelse på hvordan samfunnet formes. Stiftelser bidrar til pluralisme ved at de er plassert i den tredje sektor og kan dermed dele ut midler til formål som kan være marginalisert.

De fire ovennevnte punktene kan bidra til å underbygge stiftelsers legitimitet i dagens samfunn, men kritikken som oftest er rettet mot dem er også tilknyttet en av de fire påstandene.

Grunnet deres allmenntilgode og/ eller deres filantropiske egenhet blir aktivitetene i stiftelser i USA, Canada, EU-landene (Anheier og Leat, 2006) og i Norge subsidiert av det offentlige. Denne subsidieringen skjer gjennom et fritak for skatt. Et sentralt spørsmål som er gjennomgående i stiftelseslitteraturen er hvorvidt stiftelser virkelig er omfordelende (redistribuerende) og om det er nødvendig med et skatteunntak. Det stilles spørsmål til følgende: Dersom stiftelser hadde blitt skattlagt og det offentlige hadde stått for omfordelingen av de skattepengene fra stiftelsene, ville man da fått en bedre omfordeling av midlene?

4. Teoretiske perspektiver

De teoretiske perspektivene som anvendes i denne oppgaven vil benyttes for å kunne belyse denne oppgavens problemstilling. Dette innebærer at de teoretiske perspektivene vil kunne belyse både første og andre del av problemstillingen i denne oppgaven.

De teoretiske perspektivene som vil benyttes kan plasseres langs to dimensjoner; et institusjonelt perspektiv på den ene siden med institusjonell teori som grunnlag og et rasjonelt perspektiv med teorier om strategiske reaksjoner og det jeg velger å kalle teorier om alternativ satsing på samfunnsutvikling på den andre siden. Bruken av ulike teoretiske perspektiver til å belyse en problemstilling er en tradisjon innenfor statsvitenskapelig forskning. Dette betyr at en problemstilling belyses gjennom flere teorier som både kan være uforenlige og fungere som gjensidig utfyllende samtidig. Det bidrar til at en og samme problemstilling belyses ut ifra ulike perspektiver, da bruken av enkel teori kan føre med seg visse avgrensinger.

De ovennevnte teoretiske perspektivene er valgt på bakgrunn av at deres innhold kan bidra til å avklare årsaker som kan belyse hvorfor politikerne har endret eller ikke endret oppfatning om stiftelsen Cultiva. Dette vil også utdypes nærmere etter at hver enkel teori er presentert ved et eget oppsummeringsavsnitt, her vil det også avledes hypoteser tilknyttet hver teori.

4.1 Institusjonell teori

Institusjonell teori er et bredt analytisk rammeverk som plasserer organisasjoner innenfor en institusjonaliseringsramme. Før vi kan gå videre inn på den institusjonelle teorien er det nødvendig å avklare hva som menes med begrepet institusjonell. Zucker (1987) viser til to definisjoner av begrepet:

a) *A rule-like, social fact quality of an organized pattern of action (exterior)*

Og

b) *An embedding in formal structures, such as formal aspects of organizations that are not tied to particular actors or situations*

Dette betyr at institusjoner både kan betraktes som noe normativt, slik det er beskrevet i første del av definisjonen, og som formell organisering og formelle regler slik det er beskrevet i andre del av definisjonen.

Ved å betrakte institusjoner på denne måten kan man vise til ulike prosesser i organisasjoner og institusjoner. To av disse prosessene ble beskrevet av DiMaggio og Powell(1983, gjengitt i Jacobsen og Thorsvik, 2002) hvorav den ene er at organisasjoner har en normativ overføring fra sosiale elementer utenfor organisasjonen. Den andre prosessen er en mimetisk prosess der organisasjoner etterligner andre organisasjoners suksess ved å tilegne seg de elementene som tilsynelatende gir suksess. Det er disse prosessene som Christensen med flere (2009) deler opp som henholdsvis kulturperspektivet og myteperspektivet i institusjonell teori. Christensen m. fl. (2009) tar for seg institusjonell teori som et todelt fenomen; i et kulturperspektiv og i et myteperspektiv. Denne oppdelingen innebærer at den første delen, dvs. kulturperspektivet fokuserer på at et mål i en organisasjon oppdages underveis ut ifra en kulturell handlingslogikk og det utvikles gradvis uformelle, normer verdier og identiteter. Institusjonell teori som et myteperspektiv innebærer et fokus på sosialt skapte normer i de institusjonelle omgivelsene, som Christensen m.fl.(2009) med flere velger å kalle myter. Den samme oppdelingen av den institusjonelle teorien vil anvendes videre i denne oppgaven noe som gir rom for en overordnet oppdeling tilknyttet oppgavens case; Kristiansand kommunes bystyre organisasjonskulturelle trekk på etableringstidspunktet og stiftelsen Cultivas institusjonelle omgivelser.

4.1.1 Kulturperspektivet

Bakgrunnen for dette perspektivet ligger i det jeg velger å kalle den klassiske institusjonelle teorien. I klassisk institusjonell teori ligger fokuset i administrative organisasjoner. Innenfor dette perspektivet finnes det et skille mellom begrepene organisasjon og institusjon. En av de sentrale skikkelsene innenfor dette perspektivet er Philip Selznick (1997) som gjør et skille mellom en organisasjon og en institusjon ved at en organisasjon beskrives som et enkelt og saklig system av bevisst samordnede virksomheter, altså et teknisk og rasjonelt system. Mens en institusjon er, ifølge Selznick (1997), et naturlig produkt av sosiale behov og påtrykk og er dermed også en mottakelig og tilpasningsdyktig mekanisme. Det vil si at en institusjon i dette perspektivet handler om uformelle verdier og normer. Med verdier menes den filosofien som organisasjonen legger til grunn for sin virksomhet (Jacobsen og Thorsvik, 2002) og som legger føringer på hva som er bra og implisitt hva som er dårlig. Normer på sin side handler

om hva som er bestemte prinsipper eller regler som mennesker forventes å følge (Jacobsen og Thorsvik, 2002).

I klassisk institusjonell teori forkastes ikke ideen om at organisasjoners omgivelser er en del av kildene for institusjonell erfaring, men Selznick (1997) understreker at det interne sosiale miljøet i en organisasjon supplerer den formelle strukturen i en organisasjon i høy grad. Det vil si at menneskelig erfaring vil påvirke organisasjonens formelle struktur fordi mennesker tilpasser seg det daglige arbeidet utover de rollene de formelt er tildelt.

Organisasjonskultur handler om de uformelle normene og verdiene som oppstår og kan bidra til å forme den formelle virksomheten i organisasjoner. Som nevnt, så gjør Selznick (1997) et skille mellom institusjon og organisasjon, der en institusjon er det uformelle og organisasjon er det formelle, og en organisasjon som utvikler uformelle normer og verdier vil da få *institusjonelle trekk* (Christensen m.fl. 2009).

Når en organisasjon får institusjonelle trekk innebærer dette at organisasjonen blir mindre fleksibel og tilpasningsdyktig over tid, og endringer vil i all hovedsak skje gjennom gradvise tilpasninger. Likevel kan det oppstå radikale brudd med inneværende måte å gjøre ting på (Christensen m.fl. 2009).

En offentlig organisasjon, slik som en kommune, har som oppgave å realisere kollektive mål og organisasjonskulturen kan ha en effekt på de beslutningene som tas. Ifølge Olsen (1988) er norske myndigheter preget av en tradisjonell politisk kompromisskultur, det vil si at politiske beslutninger er preget av kompromisser mellom de politiske partiene.

En beslutning kan defineres som et valg mellom ulike alternativer og det endelige utfallet av en beslutningsprosess (Simon, 1945, gjengitt i Jacobsen og Thorsvik, 2002). Dette innebærer at aktører innenfor en organisasjon tar stilling til informasjon, som igjen fører til et vedtak og som til sist resulterer i en iverksetting. Men mennesker har ikke perfekt rasjonalitet som innebærer at man har klare mål, all informasjon om alternativer og at beslutninger tas i forhold til det beste alternativet. Mennesker har en begrenset rasjonalitet når det gjelder å ta beslutninger, dette innebærer at målene ofte er uklare, at man ikke har oversikt over alle alternativer og at beslutninger tas på bakgrunn av det mest tilfredsstillende alternativet akkurat på det tidspunktet. Disse formene for rasjonalitet betegner Simon (1945, gjengitt i

Jacobsen og Thorsvik, 2002) som henholdsvis ‘*economic man*’ og ‘*administrative man*’. Dette innebærer at medlemmene i en organisasjon ikke nødvendigvis tar beslutninger med utgangspunkt i rasjonelle eller instrumentelt planlagte ideer, men med utgangspunkt i hva som er passende på det tidspunktet. Dette kaller March (1994, gjengitt i Jacobsen og Thorsvik, 2002) for logikken om hva som er passende, eller *logic of appropriateness*. Ifølge Christensen m.fl. (2009) betyr dette at (offentlige) organisasjoner vil basere sine beslutninger ut ifra følgende vurderinger:

- 1) Hvilken type situasjon står man ovenfor, er dette en gjenkjennelig situasjon?
- 2) Hva er den viktigste identiteten for meg og min institusjon?
- 3) Hva forventes det at jeg og min institusjon skal gjøre i en slik situasjon, finnes det noen avklarte handlingsregler?

Det som avgjør den følgende beslutningen som kategoriseres som en passende handling har sitt grunnlag i et normativt og institusjonelt perspektiv, det vil si at de dominerende uformelle verdiene og normene som er etablert i organisasjonen vil være førende. I tillegg kan medlemmene i en organisasjon ha visse kulturelle normer og verdier høyere prioritert enn andre i en gitt situasjon.

Medlemmene i organisasjoner kan også hente informasjon om erfaringer og hendelser fra andre organisasjoner eller andre steder, og ifølge Christensen m.fl. (2009) så kan disse enten *dekontekstualiseres* ved at de generaliseres eller de kan *kontekstualiseres* ved at andres erfaringer blir sett på som relevante dersom de har stått eller står i akkurat samme situasjon som ens egen organisasjon. Det vil oftest være slik at informasjonen som hentes inn i for eksempel en beslutningsprosess i en organisasjon er hentet på bakgrunn av hva som er passende i egen organisasjonskultur, dermed blir det som oppfattes som en trussel ofte bli avvist. Det vil si at kulturen fungerer som et informasjonsfilter som kan føre til at viktig informasjon blir utelatt eller valgt bort (Jacobsen og Thorsvik (2002).

Institusjonelle trekk innenfor en organisasjon fører med seg både fordeler og ulemper. For offentlige organisasjoner medfører det blant annet fordeler som; at dersom normene og verdiene innad i organisasjonen er allment akseptert så oppfattes dette som positivt utad; at organisasjoner med klare institusjonelle trekk klarer oftere å nå sine mål enn de med svakere

institusjonelle trekk. Noen av ulempene ved sterke institusjonelle trekk er blant annet at de kan være rigide og lite opptatt av tilpasning til omgivelsene (Christensen m.fl.2009).

4.1.2 Myteperspektivet

Det andre perspektivet i institusjonell teori som benyttes i denne oppgaven er nyinstitusjonalisme, også kalt for myteperspektivet. I nyinstitusjonell teori er organisasjoners omgivelser i hovedfokus, innenfor denne teorien fremstilles omgivelser som institusjoner(Zucker, L.G, 1987). Christensen m.fl.(2009) presenterer følgende nøkkelresonnement for dette perspektivet:

“(...) organisasjoner befinner seg i institusjonelle omgivelser hvor de konfronteres med sosialt skapte normer for hvordan de bør være utformet. Organisasjoner må forholde seg til slike normer for organisasjonsutforming og forsøke å inkorporere og reflektere dem utad, selv om det ikke nødvendigvis gjør virksomheten mer effektiv.”

Myteperspektivet i institusjonell teori kan gi en forståelse av omgivelsene som organisasjoner befinner seg. Dette gjøres ved at teorien tillater at man kan ta i bruk et analysenivå som strekker seg fra enkeltmennesket i organisasjonen til å kunne gi en bedre forståelse av organisasjoner som enkeltenheter og eller som en gruppe av organisasjoner. Myteperspektivet kan også bidra til å gi en bredere innsikt i stiftelsers institusjonelle, lovmessige og samfunnmessige rammer. Innenfor myteperspektivet oppfattes ikke organisasjoner som rene produksjonssystemer men også som sosiale og kulturelle systemer(Scott, 2005). En organisasjon oppfattes som å være preget av sine omgivelser da en organisasjon ikke kan overleve i isolasjon og er avhengig av å samhandle med andre for å overleve(Jacobsen og Thorsvik, 2002). Derfor bør organisasjoner ses i sammenheng med sine institusjonelle omgivelser og ettersom de oppfattes som å være et resultat av deres institusjonelle miljø (Scott, 2008). De vil også være aktive i å reagere på press fra det institusjonelle miljøet de befinner seg i ved å ta kreative og strategiske valg.

Oliver (1991) viser til at presset og forventinger fra de institusjonelle omgivelsene kan komme fra ulike presskilder og aktører i omgivelsene som for eksempel staten, profesjoner, interessegrupper og eller i form av offentlige meninger.

Nyinstitutionalismen er ikke en er ikke en helhetlig og avklart teori ettersom de teoretiske perspektivene er mange og det samme er antall tolkninger av perspektivene. Dette er også noe av den kritikken teorien er blitt utsatt for, men ved hjelp av Scotts (2005,2008) analytiske rammeverk hvor perspektivene blir forent, kan man få et overordnet bilde av innholdet i teorien.

Scott (2005, 2008) forsøker å forene de mange teoretiske perspektivene i nyinstitutionell teori ved å ta for seg både økonomiske, statsvitenskapelige og sosiologiske analyser av institusjoner og presenterer et analytisk rammeverk som resulterer i tre sentrale elementer i de institusjonelle omgivelsene; regulative, normative og kulturelt-kognitive elementer.

Det regulative institusjonselementet utsetter ikke bare organisasjoner og men også mennesker i organisasjoner for et stabilt og tvingende regelverkssystem bestående av lover og regler, og hvor tvang og sanksjoner er sentrale deler i elementet. Det regulative institusjonselementet behøver nødvendigvis ikke kun å være begrensende eller undertrykkende overfor organisasjoner ettersom noen reguleringer faktisk også kan gagne organisasjoner. De lovmessige rammene i form av lover og regler illustrerer den regulative institusjonsrammen, og er i likhet med den klassiske institusjonelle teorien basert på en instrumentalitetslogikk. Det betyr at lover, regler og sanksjoner anses som et redskap som brukes til å oppnå visse mål. Regulering er tillagt staten ettersom den opptrer som en nøytral tredjepart, altså som en tredjepart mellom for eksempel stiftelsessektoren og det øvrige samfunnet. Staten blir dermed både den som lager reglene i form av lover, den som utøver tilsyn og den som håndhever reglene (Scott, 2008). En organisasjon som blir etablert i henhold til regelverket og som forholder seg til gjeldende lovverk og reguleringer vil være en legitim organisasjon. Dersom en organisasjon ikke følger gjeldende lovverk og reguleringer vil den bli truet med sanksjoner og kan risikere å miste sin legitimitet overfor omgivelsene.

Det normative institusjonselementet retter seg mot normative regler i samfunnet, herunder verdier og normer om hvordan organisasjoner eller mennesker i organisasjoner bør oppføre seg. Dette elementet har en grunnleggende logikk om hva som er passende atferd og det er knyttet forventninger til hvordan organisasjonen eller menneskene i organisasjonen bør oppføre seg. Både verdier og normer i samfunnet vil dermed utgjøre et institusjonelt press, men de vil også sette krav til hvordan organisasjonen skal reagere på sine omgivelser; altså

hvorvidt reaksjonen og handlingene er i tråd med det som forventes. Det normative elementet bærer mer preg av moral enn det regulative, hvilket betyr at legitimitet i dette elementet er mer styrt av moral.

Til sist identifiserer Scott(2008) det kulturelt- kognitive elementet som vektlegger grunnleggende antakelser og felles forståelser for hvordan den sosiale virkeligheten og rammene rundt den forstås i fellesskap. Dette er generelt aksepterte forståelser i samfunnet og legitimitetsgrunnlaget som dette elementet gir er basert på at man tilpasser seg og er i overenstemmelse med de grunnleggende forståelsene og antakelsene.

De mest pressende elementene i den enkelte organisasjonens institusjonelle omgivelser vil variere fra organisasjonsgruppe til organisasjonsgruppe, dvs. at kirker, stiftelser, skoler, sykehus osv. vil ha varierende institusjonelle press. Organisasjoners institusjonelle omgivelser og elementene som utgjør dem kan ikke ses uavhengig av hverandre. Dersom organisasjoner ikke innfrir til forventningene fra deres institusjonelle omgivelser vil de få et legitimitetsproblem. Legitimitet er ikke en ting som kan anskaffes men det anses som å være noe av symbolsk verdi som er synlig for utenforstående i forhold til organisasjonen og er et tegn på kulturell støtte for organisasjonen (Scott, 2005).

En organisasjon er i dette teoretiske perspektivet av institusjonell teori et åpent system som blir preget av sine omgivelser.

4.1.3 Oppsummering

Hvordan kan institusjonell teori bidra til å belyse denne oppgavens problemstilling?

Det første perspektivet, kulturperspektivet, kan bidra til å belyse hvorvidt politikernes oppfatninger har endret seg fra dem man hadde på etableringstidspunktet av stiftelsen. Det vil si at prosessen som førte til en etablering av stiftelsen Cultiva ses i lys av de organisasjonskulturelle variablene som dominerte før og etter etableringstidspunktet i kommunens bystyre, slik at når situasjonen om salg av energiaksjer og opprettelse av en stiftelse dukket opp så kan de uformelle normene og verdiene ha blitt intuitivt kategorisert som ønskelig og det kan ha blitt handlet deretter (Christensen med flere, 2009).

Oppfatningene politikerne har hatt og muligens fremdeles har om opprettelsen av stiftelsen Cultiva antas å være preget av de uformelle normene og verdiene man hadde innad i

organisasjonen (dvs. kommunens bystyre) på etableringstidspunktet. Den videre empiriske analysen kan både bidra til å kartlegge hva som var de fremste oppfatningene på etableringstidspunktet og om disse fremdeles gjør seg gjeldene hos respondentene i den grad at de ikke har endret oppfatning.

Det andre perspektivet, myteperspektivet, kan bidra til å belyse om det presset stiftelsen Cultiva har vært utsatt for fra sine omgivelser har bidratt til en endring i oppfatning hos de samme politikerne. Det er hovedsakelig de regulative og de normative elementene i de institusjonelle omgivelsene som i størst grad kan bidra til å avdekke hvilke form for institusjonelt press stiftelsen Cultiva er utsatt for. Det vil samtidig være mulig å avklare om de institusjonelle omgivelsene har utsatt stiftelsen for et press som kommer til uttrykk gjennom en endring i oppfatning hos politikerne.

For å kunne belyse oppgavens problemstilling med utgangspunkt institusjonell teori er det utledet følgende hypoteser:

Hypotese 1:
Statlig regulering overfor stiftelsen har ført til at politikerne har endret oppfatning av Cultiva..

Hypotese 2:
Lokalpolitisk press (overfor stiftelsen) har ført til at politikerne har endret oppfatning av Cultiva

4.2 Reaksjon gjennom strategi

Organisasjoner kan reagere ulikt på presset fra de institusjonelle omgivelsene, noen organisasjoner kan være mer preget av omgivelsene enn andre, dette kan ifølge Zucker (1987) skyldes tre grunner som har å gjøre med interne forskjeller hos organisasjoner. Det kan skyldes organisasjonens mål og verdier, det kan skyldes at organisasjoner søker legitimitet ved å bidra aktivt til endringer i sine institusjonelle omgivelser eller det kan skyldes hvor mye makt eller kontroll organisasjonen selv har over hvordan omgivelsene påvirker beslutninger i organisasjonen.

Som en avklaring på begrepet strategi så kan det defineres som en beskrivelse av hva man har tenkt å gjøre for å realisere organisasjonens mål, i Cultivas tilfelle er det snakk om hvordan man skal realisere stiftelsens formål.

Oliver (1991) har utviklet et analytisk rammeverk ved å koble sammen nyinstitusjonell teori og ressursavhengighetsteorier for å forklare hvordan organisasjoner kan reagere strategisk på institusjonelt press. De strategiene og metodene som tas i bruk for å gjennomføre strategiene er gjengitt i tabell 1. Grad av aktiv reaksjon fra organisasjonenes side øker for hver strategi, med samtykke som den minst aktive strategien og manipulering som den mest aktive.

Tabell 1:

Strategier	Metoder	Eksempel
Samtykke	<ul style="list-style-type: none"> - Være tilbøyelig - Imitere (jfr. Isomorfisme) - Gi etter 	<ul style="list-style-type: none"> - Følge tatt for gitt normer - Etterligne institusjonelle modeller - Adlyde regler og akseptere normer
Inngå kompromiss	<ul style="list-style-type: none"> - Balansere - Pasifisere - Forhandle 	<ul style="list-style-type: none"> - Balansere forventningene til flere presskilder - Blidgjøre og tilpasse institusjonelle elementer - Forhandle med institusjonelle interessenter
Unngåelse	<ul style="list-style-type: none"> - Skjule - Utjevne (jfr. Dekobling) - Unnslippe 	<ul style="list-style-type: none"> - Skjule mangelen på overenstemmelse med inst. krav - Løsne seg fra institusjonell tilknytning - Endre mål, aktiviteter eller sfære
Utfordre/Trosse	<ul style="list-style-type: none"> - Avvise - Utfordre - Angripe 	<ul style="list-style-type: none"> - Ignorere eksplisitte normer og verdier - Utfordre regler og krav - Angripe presskilder i de institusjonelle omgivelsene
Manipulere	<ul style="list-style-type: none"> - Absorbere - Utøve innflytelse - Kontroll 	<ul style="list-style-type: none"> - Involvere viktige presskilder eller aktører i omgivelsene inn i organisasjonen - Utforme verdier og kriterier - Dominere over institusjonelle presskilder og prosesser

Kilde: C. Oliver. Strategic Responses to Institutional Processes.1991

Videre argumenterer Oliver (1991) med at organisasjoners evne og vilje til å reagere på det institusjonelle presset avhenger av hvorfor organisasjonen blir presset, hvem som utøver presset, hva som er innholdet i presskravet, hvordan det institusjonelle presset blir utøvd og hva som er konteksten for omgivelsene som presset blir utøvd i. Slik det ble nevnt i forbindelse med nyinstitusjonell teori, så kan presskilder i omgivelsene være alt fra staten til enkeltaktører, det som har vært utfordringen for Cultiva er å ha en sammenfallende strategi som tar hensyn til alle former for krav fra omgivelsene og som samtidig bidrar til å legitimere dens virke overfor omgivelsene.

Porter (1998) tar for seg hvordan stiftelser i mindre grad har fokusert på strategier, hans argumentasjon tar utgangspunkt i stiftelser i den amerikanske konteksten, men grunntanken bak kan likevel anvendes til å beskrive stiftelser i norsk kontekst. I denne sammenhengen forstås strategibegrepet som en beskrivelse av hva man tenker å gjøre for å realisere målene i en organisasjon. Ifølge Porter (1998) bør ikke pengeutdelende stiftelser ha en strategi som kun konsentrerer seg om å være et mellomledd mellom oppretteren og de som midlene skal komme til gode slik det er fastsatt gjennom stiftelsens formål. Med andre ord; Cultiva bør

ikke bare være et mellomledd mellom kommunens politiske og administrative organer og kommunens innbyggere.

Videre argumenterer Porter for at stiftelsens permanens gir den en langsiktighet til å kunne gjøre verdiskapning ut av sine midler gjennom andre; dvs. gjennom de som mottar støtte ved både å velge aktører som kan gi verdiskapning i fremtiden og ved å styrke disse aktørenes kompetanse gjennom prosjektets løp, gjennom å tiltrekke andre givere inn i prosjekter og ved å sette dagsorden gjennom en systematisk oppfølging prosjekter som gir gode løsninger på samfunnsproblemer. Men for å få en slik verdiskapning må en strategi være på plass, det å ha en strategi vil bety at stiftelser må slutte seg til følgende prinsipper:

- Målet (for en stiftelse) er å ha en overlegen ytelse innenfor et valgt område
- Strategi avhenger av at stiftelsen avgjør hvordan og hvor den vil ha innvirkning, altså posisjonering. (Ingen organisasjon kan oppnå en overlegen ytelse dersom den forsøker å være alt for alle)
- Alle aktiviteter ved stiftelsen må deretter tilpasses dens posisjonering
- Hvorvidt stiftelsen har gjort et klart valg på hva den vil og ikke vil gjøre avgjør om stiftelsen har en strategi. (Posisjonering krever kompromiss, det betyr ikke at et mål er mer verdt enn et annet)

I tillegg bør en stiftelse, som enhver annen organisasjon, evaluere sin ytelse for å forsøke å bedre den.

4.2.1 Oppsummering

Hvordan kan Porters og Olivers strategiteorier bidra til å belyse denne oppgavens problemstilling?

I forbindelse med denne oppgaven kan vi se på strategier på to nivåer; det første er det overordnede nivået hvor Kristiansand kommune har reagert på press fra omgivelsene i form av levekårsproblematikken i regionen rundt tusenårsskiftet. Kommunen reagerte da strategisk som et svar på problemene som hadde oppstått og et verktøy i form av stiftelsen Cultiva ble benyttet til å ta fatt i deler av problemene. Denne strategiske satsingen ble deretter nedfelt i stiftelsens vedtekter. I tillegg kan vi se på strategi på et underordnet nivå hvor stiftelsen

Cultiva reagerer på presset fra omgivelsene gjennom egne strategiske satsinger. Det er det underordnede nivået av strategisk reaksjon som vil være i hovedfokus videre i denne oppgaven. Dette er fordi det kan bidra til å belyse om stiftelsen har tatt i bruk strategiske grep som har bidratt til å oppnå den overordnede strategiske satsingen kommunen hadde som politisk visjon da stiftelsen ble opprettet. Det er også av den grunn at det underordnede nivået er den som kan bidra til å forklare eventuelle endringer i oppfatningen hos respondentene. Stiftelsen har nylig lansert sin nye strategi som er meget spissformulert mot et overordnet mål: Om at Kristiansand skal bli barnas kulturby. Kan strategiene til Cultiva, både den tidligere og den nåværende, ha bidratt til at respondentene har endret oppfatning om stiftelsen? Dette er noe som empirisk kan bekreftes eller avkreftes av respondentene i denne oppgaven gjennom å teste følgende hypotese:

Hypotese 3:
Strategien Cultiva har fulgt har ikke realisert den opprinnelige politiske visjonen tilknyttet stiftelsen og dermed bidratt til en endring i oppfatning hos politikerne

4.3 Alternativ satsing på samfunnsutvikling

I denne oppgaven er stiftelsen Cultiva et case som eksemplifiserer hvordan stiftelser har blitt lansert som et verktøy for å utvikle Kristiansand kommune, altså stiftelsen som et fyrtårn i samfunns- og kulturutvikling. For å forstå forutsetningene for en slik satsing hos en kommune vil det være hensiktsmessig å benytte seg av Richard Floridas teorier om den kreative klassen.

I tillegg vil brandingsteori bli anvendt. Brandingsteorier har i all hovedsak vært knyttet til å beskrive prosesser og organisasjoner i privat sektor, men har også de siste tiårene vist seg gjeldende for offentlig sektor. Prosessen om opprettelsen er allerede blitt beskrevet tidligere i oppgaven og vil derfor ikke bli beskrevet ytterligere her, derimot vil det fokuseres på hvordan denne prosessen kan belyses ut ifra ulike teoretiske perspektiver.

Disse teoretiske perspektivene kan belyse hvorvidt respondentene oppfatter stiftelsen Cultiva eller dens prosjekter som et fyrtårn for samfunns- og kulturutvikling, og dersom denne oppfatningen har bidratt til en endring i deres generelle oppfatning om stiftelsen.

4.3.1. Kreativitet og byutvikling

Den strategiske satsingen Kristiansand kommune har anvendt er en satsing med bruk av kultur som virkemiddel i byutvikling gjennom opprettelsen av stiftelsen Cultiva. Slike satsinger er også å finne på mer overordnede nivåer, for eksempel i strategiske satsinger på forskning og utvikling i Norge eller på EU-nivå. Tankegangen bak slike satsinger vil i denne oppgaven beskrives gjennom R. Floridas teori om den kreative klasse. I denne teorien hevdes det at mennesker er den viktigste ressursen i dagens økonomi og at mennesker i den kreative klassen vil søke seg til steder hvor de kan bruke sine kunnskaper på nye og kreative måter og at det dermed kan føre til innovasjoner og skape økonomisk utvikling der hvor de befinner seg. Steder som fremstår som mangfoldige, tolerante og mer åpne for kreativitet klarer å tiltrekke seg og beholde mennesker i den kreative klassen.

Florida (2002) tar i bruk begrepet kreativitet, men han kunne like gjerne har brukt begrepet kunnskap for det handler om at vi lever i et stadig mer kunnskapsbasert samfunn. I et slikt samfunn er det fokus både på kreativitet, innovasjon, nyskaping og kunnskap og kompetanse hos mennesker og det er disse elementene som driver utviklingen frem. Det Florida (2002)

beskriver som den kreative klasse inkluderer bl.a. forskere, arkitekter, musikere eller andre som tilfører økonomisk verdi gjennom bruk av kreativitet i sitt virke. Den kreative klassen kan igjen deles opp i to komponenter; den superkreative kjernen med forskere, ingeniører, analytikere, artister, med flere i spissen. I tillegg finnes det en annen komponent som Florida kaller de kreative profesjonelle, som inkluderer mennesker som jobber i høyteknologisk sektor, bedriftsledere, jurister og andre profesjonelle.

Med kreativitet og kreative miljøer følger det også økonomiske implikasjoner, ifølge Florida (2002); der hvor den kreative klassen oppholder seg og etablerer seg vil man oppnå økonomisk vekst. Men han understreker at "kreativitetsøkonomien" er i stadig utvikling og må ikke ses på som et vidunder som plutselig skal løse alle økonomiske problemer i et samfunn.

Videre redegjør Florida (2002) for at dersom en by eller en region skal bli suksessrik og bli en "kreativ by" så avhenger dette av man stimulerer gründervirksomhet, samt at man fremmer en livsstil som virker tiltrekkende på den kreative klassen, dette inkluderer en tilrettelegging for rekreasjonsområder og opplevelsesbasert kultur og underholdning.

Floridas (2002) teorier har blitt møtt både med begeistring og med kritikk. I sin kritikk viser Long (2010) til at Florida tillegger byene som kan kalles kreative, ut ifra Floridas egne betegnelser, altfor mye rasjonalitet. Det ligger en antakelse i Floridas teorier om at det er rasjonelle byplanleggere som tilrettelegger for en slik utvikling og ifølge Long (2010) tas det ikke hensyn til borgernes egne frivillige innsats innenfor ulike kreative områder, altså utenfor en planleggingsramme. I tillegg er Florida blitt kritisert for ikke å ta for seg i mye større grad de negative økonomiske konsekvensene som kan være tilknyttet kreativ utvikling.

Til tross for kritikken benyttes Floridas (2002) teori om den kreative klasse i denne oppgaven for å skissere den strømmen av alternative tanker rettet mot samfunnsutvikling, slik som opprettelsen av stiftelsen Cultiva med et overordnet og samfunnsrettet formål.

4.3.2 Branding

I Floridas (2002) teorier om den kreative klassen og den moderne økonomien er et sted, dvs. en by eller en region også en viktig del av dagens økonomi:

“It (mrk: steder) determines where companies will choose to locate and grow, and this in turn changes the ways in which cities must compete”

Tankegangen i dette er at bedrifter og mennesker søker seg til byer eller steder som virker tiltrekkende på den kreative klasse, og at dette påvirker hvordan byer konkurrerer med hverandre for å tiltrekke seg de nødvendige ressursene for å opprettholde en økonomisk utvikling. Som en videreføring i Floridas (2002) teori vil det være hensiktsmessig i denne oppgaven å ta for seg brandingsteorier for å belyse nye tendenser i strategiske planlegginger i by- og samfunnsutvikling.

Brandingsteorier er svært utbredt i amerikansk business litteratur og har hovedsakelig blitt anvendt til å forklare branding i markedssektoren. Branding skiller seg fra entreprenørskapsplanlegging i offentlig sektor og fra markedsføring av byer ved at branding beskriver en satsing på et mer dyptliggende nivå når det gjelder oppfatningen av en produkts eller et steds image.

En av de mest anvendte definisjonene på branding er følgende:

*“to **identify** [bold added] the goods or services of either one seller or a group of sellers, and to **differentiate** [bold added] those goods or services from those of competitors. (p. 7)“*

(Aker gjengitt i Blain, Levy and Ritchie, 2005)

De viktigste begrepene i denne definisjonen er identifisering og differensiering, hvilket betyr at en organisasjon skal finne frem til løsninger som får dem til å skille seg ut i konkurranse med andre. Innenfor branding og corporate branding spesielt, dvs. bedriftsmerkevarebygging, er det en sterk identitet i en vare som overfører imaget av denne varen blant interessenter slik at den blir oppfattet som et verdifullt gode (Simoes and Dibb, 2001 gjengitt i Kavaratzis, 2004).

Kavaratzis og Ashworth (2005) har tatt brandingstenkingen og anvendt den til å forklare et økende fenomen i byplanlegging i offentlig sektor hvor et sted dvs. kommuner, byer eller regioner aktivt jobber for å differensiere seg fra sine likemenn ved å satse på det forfatterne kaller for city branding, eller bybranding på norsk. I et slikt teoretisk rammeverk blir et sted ansett som et produkt i seg selv og bybranding blir dermed et verktøy i byplanlegging og utvikling. Branding er i denne sammenheng sentrert rundt menneskers oppfatning og forestillinger om et sted og ved å anvende brandingsprinsipper forsøker man å påvirke disse oppfatningene og forestillingene på en måte som er fordelaktig for stedet og den videre utviklingen av stedet. For at en by kan oppfattes som et brand, dvs. som en merkevare, så ligger nøkkelen i forholdet mellom merket som i dette tilfellet er stedet og forbrukeren, i dette tilfellet borgerne. Det skal være en tilpasning mellom borgerens egne oppfatninger og fysiske behov og stedets funksjonelle egenskaper og dens symbolske verdier.

Grunnen til at slike verktøy tas i bruk er ifølge Kavaratzis (2004) et behov for økonomisk utvikling. Det vil si at bybranding kan gjøre en by bedre rustet i konkurransen om ressurser slik som arbeidskraft, investeringer og turisme på den ene siden og på den andre siden kan det bidra til at byen blir bedre rustet til å ta seg av samfunnsmessige utfordringer. Stiftelsen Cultivas grunnlagsdokumenter viser til nettopp den type problematikk som regionen og kommunen forsøkte å hanske med fra 1990-tallet og frem til årtusenskiftet.

Ved å stille seg kritisk til teorien vil man også oppdage eventuelle svakheter ved den. I likhet med Floridas teorier om den kreative klasse ligger det en antakelse i brandingsteorien om at slike satsinger er instrumentelt planlagte og teorien innehar dermed et rasjonelt perspektiv. Dette kan bety at teorien ikke tar hensyn til nyanser, slik som for eksempel inkrementelle beslutninger i det virkelige liv. En annen kritikk mot brandingsteorien når den blir anvendt for å forklare by- og samfunnsutvikling er at teorien om bybranding ikke er svært utbredt i den akademiske forskningen da dette anses som et relativt nytt felt, hvilket vil bety at dette fremdeles er en umoden teori. En empirisk forskning om branding i britiske kommuner viser likevel at konseptet anses som viktig av kommunene selv, men at det ikke alltid blir forstått riktig eller anvendt på en effektiv måte (Hankinson, 2001 gjengitt i Kavaratzis, 2004).

4.3.3 Oppsummering

Hvordan kan de teoriene som jeg har valgt å presentere som alternative satsinger på samfunnsutvikling bidra til å belyse denne oppgavens problemstilling?

Det som ligger som en antakelse bak bruken av disse teoriene er at stiftelsen Cultiva ble opprettet bl.a. som et ledd i en strategisk satsing for å få bukt på levekårsproblematikken ved å ta i bruk alternative by- og samfunnsutviklingsideer. På denne måten ville man skape rom for en kreativ byutvikling ved å posisjonere byen gjennom kultur og innovasjon slik at det kunne bidra til en langsiktig samfunnsutvikling. Spørsmålet er hvorvidt politikerne som var oppretterne av Cultiva fremdeles stiller seg bak stiftelsen som et fyrtårnprosjekt i by- og samfunnsutvikling for Kristiansand kommune, dvs. om de har endret oppfatning til verktøyet de var med å opprette eller ikke. Med utgangspunkt i de ovennevnte teoriene er det derfor mulig å utlede en hypotese som kan bidra til å belyse hvorvidt politikerne som stemte for å opprette stiftelsen har endret oppfatning om den. Siste hypotese lyder derfor som følger:

Hypotese 4:

Cultiva fremstår ikke som et
fyrtårn for kultur- og
samfunnsutvikling og dette
bidrar til en endring i
oppfatning.

5. Metodologiske perspektiver og valg

5.1 Metode

I dette kapitlet vil det metodologiske opplegget som er blitt anvendt for å belyse oppgavens problemstilling bli presentert. De metodene som er anvendt er valgt på bakgrunn av deres egenskaper til å belyse de empiriske spørsmål som fremsettes i denne oppgaven. Dette vil bli beskrevet ytterligere i dette kapitlet.

Fremgangsmåten for det metodologiske opplegget i denne oppgaven startet med valget av et case, stiftelsen Cultiva. Deretter ble dette caset satt i sammenheng med et overordnet tema og en problemstilling ble utviklet. Problemstillingen åpnet opp for bruk av enten kvantitativ eller kvalitativ metode. I det videre vil det redegjøres for hvorfor visse valg med hensyn til metode ble valgt og hvordan fremgangsmåten for det metodiske opplegget har gått for seg.

5.1.1 Valg av case

Caset var et interesseområde før det generelle temaet for denne oppgaven ble utviklet. Caset, dvs. stiftelsen Cultiva, avløste nysgjerrigheten og det var aktørene som på ulike grunnlag forholdt seg til stiftelsen som gjorde caset interessant. Interessen økte jo mer den offentlige debatten rullet videre og når det stormet som verst i de lokale mediene. Spørsmålene jeg satt med var blant annet hvordan oppretterne av stiftelsen stilte seg til den i dag og hvordan aktørene som hadde et forhold til Cultiva oppfattet stiftelsen.

Yin (2009) beskriver en casestudie som en metode i seg selv ettersom den bidrar til å belyse “hvordan” og “hvorfor” spørsmål. I tillegg er metoden relevant dersom man ønsker å komme dyptgående inn på ulike grupper eller et sosialt fenomen. Denne metoden egner seg spesielt godt til å kunne utforske moderne eller nåværende hendelser. Denne oppgaven tar i bruk en *single case studie*, hvilket betyr at oppgaven konsentrerer seg rundt et enkelt case.

Opgavens case måtte også settes i et større perspektiv. Det mest åpenbare valget var det generelle temaet som caset settes i sammenheng med i denne oppgaven; stiftelser i det norske samfunnet, og videre stiftelser opprettet av det offentlige som et alternativt hjelpemiddel i forvaltningen.

En casestudie bringer med seg visse ulemper. En av dem er at faktorer som er ment for å belyse caset og problemstillingen, slik som hypotesene i denne oppgaven, kan si for lite om hvilke faktorer som har liten eller stor betydning ettersom det kun er basert på det ene caset (Hellevik, 2002).

Det finnes det også noen fordeler med en casestudie, noe som er blitt erfart i dette tilfellet. Den har gitt mye detaljkunnskap om stiftelsen Cultiva og om aktørene involvert i opprettelsen. Opplysningene som har blitt samlet inn har gitt et helhetsbilde av caset. Det har også åpnet muligheten for å få en nærhet til caset og til enhetene tilknyttet denne oppgaven (Hellevik, 2002).

5.1.2 Respondentene

Det var tydelig for meg allerede før problemstillingen var formulert at de mest interessante aktørene som hadde et forhold til Cultiva var politikerne som opprettet stiftelsen. Det var et interessant utgangspunkt for denne oppgaven å forsøke å gripe hvordan de forholdt seg til stiftelsen i dag.

Respondentene i denne oppgaven består av politikere som satt i bystyret i Kristiansand kommune i perioden 1999-2003. Deres navn var tilgjengelige gjennom den offentlige bystyremedlemslisten fra den perioden. Jeg ønsket kun å konsentrere meg om medlemmene og ikke om vara- medlemmene fra det tidspunktet ettersom det kun var medlemmene som kunne delta i en avstemning om vedtaket.

Det var dessverre ikke tilgjengelig en avstemmingsprotokoll fra når man stemte for å opprette stiftelsen, noe som gjorde det vanskelig å vite hvem som stemte for eller imot vedtaket. Dette krevde at navn og telefonnumre ble samlet inn og en uformell ringerunde ble foretatt.

Underveis i ringerundene ble det klart hvilke partier som hadde inngått et kompromiss om å opprette stiftelsen. I ringerundene ble både personer som hadde stemt for og imot vedtaket blitt kontaktet, det ble stilt et kontrollspørsmål om hvorvidt de hadde endret oppfatning til eget vedtak fra den gangen. Antakelsen var at de politikerne som stemte imot vedtaket bare har fått bekreftet og forsterket sitt opprinnelige standpunkt overfor stiftelsen ettersom stiftelsen har vært utsatt for mye kritikk i den offentlige debatten. Dette ble bekreftet under de

uformelle ringerundene; de hadde ikke endret oppfatning. Det førte til at et valg ble gjort om kun å inkludere de politikerne som stemte for vedtaket om å opprette stiftelsen i den videre undersøkelsen.

En liste med omkring 30 mulige respondenter ble utarbeidet på bakgrunn av de opplysningene som var blitt samlet inn gjennom de uformelle ringerundene. Listen med respondentene inneholdt navn på bystyremedlemmer fra partiene Høyre, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Disse personene ble så kontaktet med spørsmål om de var villige til å delta i denne undersøkelsen. Grunnet ulike omstendigheter slik som utilgjengelighet hos respondentene av ulike og personlige årsaker, at respondentene ikke ønsket å delta i undersøkelsen eller kun at det ikke var mulig å komme i kontakt med dem, endte respondentantallet for denne undersøkelsen på 10 personer. Det noe lave antallet av respondenter fører med seg noen utfordringer for denne studien. De ti personene som har deltatt i undersøkelsen og deres oppfatninger er nødvendigvis ikke representative for de 30 som var mulige kandidater til å delta i denne studien. De deltakende respondentenes oppfatninger reflekterer kun deres egne oppfatninger. Det vil derfor være utfordrende å kunne konkludere med at funnene også vil være gjeldende på generelt grunnlag for bystyremedlemmene som stemte for en opprettelse i sin tid, altså utover de ti deltakende respondentene. Dette er noe studenten har bevisst på gjennom analyse- og drøftingsprosessen i denne oppgaven.

Til tross for at respondentantallet er noe lavere enn det som var ønsket av studenten i utgangspunktet, så dekker respondentene likevel noen kriterier som er i overensstemmelse med den opprinnelige respondentlisten på 30. Kriteriene var at både politikere som fremdeles er aktive og de som ikke lenger er aktive i politikken skulle være representert. Både politikere med og uten sentrale verv på opprettelsestidspunktet var ønsket inkludert i studien, samt at politikere fra alle de partiene som hadde vært involvert i opprettelsesprosessen skulle være representert. Respondentene i denne studien oppfyller disse kriteriene.

Respondentene som deltok i denne studien består både av politikere som fremdeles er aktive i politikken og noen som ikke lenger er aktive. De tidligere politikerne fungerer som et kontrollpunkt i denne studien for å se om eventuelle endringer i oppfatninger skyldes at de ikke lenger er involvert i politikken eller om dette var irrelevant for deres oppfatninger i dag. Medlemmer fra alle partiene som i ulik grad deltok i å opprette stiftelsen er representert i

utvalget; det vil si medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og fra Kristelig Folkeparti. Både menn og kvinner representert i utvalget.

5.1.3 Metodologiske valg og fremgangsmåte

Slik det ble nevnt innledningsvis er denne oppgavens problemstilling formulert på en måte som tilsier at både kvantitativ og kvalitativ metode kunne bidratt til å belyse den. Valget falt likevel på kvalitativ metode av flere grunner. For det første så ble kvalitativ metode valgt på grunn av at metoden tillater en nærhet til respondentene og den bidrar til å belyse flere nyanser enn hva en kvantitativ undersøkelse ville gjort. Dersom et spørreskjema hadde blitt sendt ut ville jeg risikert å få vanskeligheter med innhenting av data og et stort frafall i antall respondenter som ikke ønsket å delta i undersøkelsen. Et lavt antall respondenter ville vært mer svekkende for en kvantitativ studie enn en kvalitativ studie. I tillegg ville svar fra et spørreskjema ikke kunne gitt meg informasjon om nyansene i den enkeltes oppfatninger, noe som ville svekket muligheten til å belyse problemstillingen på en passende måte.

Kvalitativ metode er blitt brukt gjennomgående gjennom hele prosessen med å fremstille denne oppgaven.

5.1.3.1 Innhenting av data

I første omgang ble kvalitativ metode brukt i form av litteraturanalyse hvor kvalitativ data, herunder offentlige dokumenter, sakslister og stiftelsens egne grunnlagsdokumenter ble gjennomgått og benyttet som informasjon i oppgavens bakgrunnskapittel. Datamateriale hentet fra mediene har også vært en sentral kilde til informasjon og en inspirasjon for prosessen og utviklingen av denne oppgaven. Databasen Atekst- Retriever har vært hovedkilden i forbindelse med datamaterialet fra mediene. I tillegg er lister med oversikt over stiftelser med tilknytning til det offentlige vært innhentet per e-post fra Stiftelsestilsynet eller fra Stiftelsestilsynets egne internettsider.

5.1.3.2 Intervjuene

Veien videre var å undersøke problemstillingen mer i dybden i form av personlige intervjuer med respondentene for å klare å få fatt i eventuelle endringer i oppfatninger.

Alle intervjuene ble utført personlig og opptak ble gjort under intervjuene. Respondentene ble opplyst om oppgavens formål, at deres opptak ville bli behandlet konfidensielt samt at deres identiteter ville bli anonymisert ved den senere analysen. En intervjuguide¹³ ble utformet med fem hovedspørsmål, det første bidro til å belyse første del av problemstillingen- hadde de endret oppfatning? De andre hovedspørsmålene hadde tilknytning til hver enkelt hypotese som ble utledet fra de teoretiske perspektivene anvendt i denne oppgaven. Dette førte til at intervjuene både var semistrukturerte samtidig som de bar preg av å være samtalebaserte mellom intervjuer og den intervjuede. Dette intervjuoppsettet lot respondentene reflektere og snakke fritt rundt spørsmålene som ble stilt. I tillegg ble det benyttet oppfølgingsspørsmål dersom respondenten ikke hadde svart på visse punkter som var ønsket å få belyst under intervjuet. Ingen observasjonsnotater av respondentenes kroppsspråk o.l. ble gjort under intervjuene.

De fleste intervjuene ble utført ved ulike steder da dette var avhengig av respondentenes egen tilgjengelighet, flesteparten av intervjuene ble likevel utført ved tildelte rom på campus ved Universitetet i Agder i perioden mai 2011 til september 2011. Intervjuene ble utført på tomannshånd med den enkelte respondent, med unntak ett tilfelle hvor to av respondentene ble intervjuet samtidig.

Alle intervjuopptakene ble i ettertid transkribert i sin helhet for deretter å bli analysert.

5.1.4 Implikasjoner

5.1.4.1 Validitet, reliabilitet og generalisering

Kvaliteten til kvalitativ metode har vært målt med begreper som i utgangspunktet er egnet til å beskrive kvantitativ metode. Ifølge Gibbs (2007) måles kvaliteten etter følgende krav: *validitet, reliabilitet og generalisering*. Disse begrepene vil nå bli diskutert i tilknytning til denne studien.

Det har vært diskutert om de ovennevnte kvalitetskravene er egnet for kvalitativ metode. En vanlig forskningsstrategi som kan bidra til å øke validiteten av kvalitative studier er *triangulering* (Gibbs, 2007). Triangulering er en strategi som benyttes for å styrke validiteten

¹³ Se vedlegg 3

av en kvalitativ studie ved at flere datakilder benyttes. Det er blitt identifisert ulike typer triangulering i metodeteorien, og to av dem er blitt benyttet i denne studien. For de første så er *data triangulering* (Patton, 2002) blitt benyttet, dvs. bruken av flere datakilder. I tillegg så har en *teoritriangulering* (Patton, 2002) blitt benyttet, hvilket betyr at flere teoretiske perspektiver er blitt benyttet for å belyse samme problemstilling. Også trianguleringsmetodens relevans er blitt omdiskutert i metodeteori, men Gibbs (2007) peker på at en av fordelene med trianguleringsstrategien i kvalitative studier gjør det enklere å oppdage begrensninger eller feil i fortolkningen av dataene.

Det finnes validitetsutfordringer med transkribering, i dette tilfellet transkriberingen av intervjuene. Respondentenes validering av transkriberingen kan ha en innvirkning på studien ettersom de kan være uenige i det som er blitt transkribert, til tross for at det er gjort opptak (Gibbs, 2007). Dette har ikke vært tilfellet i denne studien da kun en av respondentene ønsket å få tilsendt hvordan sitatene fra intervjuet var blitt anvendt i analysen, som senere ble godkjent av respondenten. Ettersom det i intervjuet ble opplyst om full anonymitet og konfidensialitet, så valgte de andre respondentene ikke å validere sitatene, til tross for at det ble informert om at dette ville være mulig. Mangelen på validering fra respondentene kan være en mulig svakhet i denne studien ettersom et samtalebasert intervju og et transkriberingsdokument er to helt ulike kommunikasjonsmedier.

For å styrke validiteten av den kvalitative analysen ble det benyttet rikelig med sitater for å berike empirien. Sitatene er blitt brukt for å understreke de temaene (eller koder) som ble utviklet av studenten selv og som tillot en sammenligning på tvers av enhetene. Dette vil bli utdypet i et avsnitt nedenfor kalt 'Fremgangsmåte analyse'.

Reliabiliteten av denne studien kan være vanskelig å fremvise, da det kun er studenten som har hatt tilgang til opptakene og transkriberingen av intervjuene. Noen tiltak (Gibbs, 2007) er blitt anvendt for å øke reliabiliteten til studien: transkriberingen er blitt dobbeltsjekket opp mot opptakene og sitater har ikke blitt anvendt dersom det i opptakene ikke har fremkommet tydelig hva respondentene har sagt. Ettersom studien kun består av ti respondenter, så har dette gjort det overkommelig å analysere datamaterialet uten at de ulike temaene (kodene) som er benyttet kan ha fått lignende definisjoner. Temaene (kodene) har vært konstante under analyseringen og dette bidrar til å øke reliabiliteten til studien.

Mulighetene for generalisering utover det valgte caset og respondentenes oppfatninger er begrenset. Analysen av det empiriske materialet konsentrerer seg først og fremst om hva respondentene sier akkurat om denne spesifikke situasjonen. Det vil si at deres svar er basert på egne erfaringer og erindringer om en gitt situasjon og det er dette som er blitt viet oppmerksomhet i analysen. Det vil derfor ikke være mulig å generalisere utover dette konkrete caset. Denne generaliseringsbegrensingen kan være vanlig for kvalitative studier, og gjør seg spesielt gjeldende i denne studien ettersom caset er unikt og det finnes sannsynligvis få lignende situasjoner.

5.1.4.2 Subjektivitet og objektivitet

Utfordringen med enhver forskningsstudie er forskerens balanse mellom objektivitet og subjektivitet til datamaterialet. Dette gjelder spesielt i kvalitative studier. Ifølge Hellevik(2002) består denne balansegangen av forskerens egen fortolkning og hvordan respondentene selv oppfatter og forstår situasjonen. Altså må det være en balansegang i hvordan forskeren selv fortolker det som fremkommer i en analyse og hva respondentene selv mener. En annen utfordring er ifølge Hellevik (2002) at det må være en balanse mellom en beskrivende og fortolkende fremstilling av datamaterialet. I analysen av det empiriske datamaterialet har studenten forsøkt å finne denne balansegangen ved å forholde seg til konstante temaer (koder) samtidig som disse understrekes av sitater.

En utfordring for denne oppgaven kan være studentens egen objektivitet ettersom det finnes en nærhet til caset. Jeg har selv jobbet i et kortvarig engasjement ved stiftelsen Cultiva. Dette engasjementet var en inspirasjon til valget av selve caset, men engasjementet var avsluttet før oppgaven begynte å ta sin form. I tillegg har jeg arbeidet ved den bedriften som fikk i oppdrag å utforme ny strategi for stiftelsen Cultiva i 2011, Oxford Research AS, men her er det verdt å nevne at jeg ikke har vært involvert i noen deler av strategiarbeidet.

Likevel er det ikke mulig å utelukke helt at jeg har vært preget av en viss subjektivitet, om enn en underliggende subjektivitet, i det datamaterialet har blitt fortolket. En forskers egne erfaringer, verdier og relasjoner kan prege fortolkningen av datamaterialet, men det viktigste er, ifølge Gibbs (2007), at man er reflektert og åpen om disse utfordringene gjennom hele

forskningsprosessen. Denne balansegangen mellom egen subjektivitet og objektivitet er noe jeg har forsøkt å være bevisst på, spesielt i analyse- og drøftingsprosessen.

5.1.5 Fremgangsmåte analyse

Analysen av de empiriske data tar utgangspunkt i de transkriberte intervjuene.

For å kunne analysere materialet er alle intervjuene blitt plassert i en datamatrix. Ettersom intervjuene var semistrukturerte, var også transkriberingsdokumentene preget av denne strukturen. Dette forenklet prosessen i analysen ettersom det da var mulig å plassere hver enkel respondent horisontalt i datamatriksen, mens spørsmålene ble plassert vertikalt.

Respondentene forblir atskilt i datamatriksen, men plasseringen i denne matrisen bidrar til å gi en oversiktliggjør som gjør det mulig å sammenligne og analysere respondentenes svar ved hjelp av nøkkelord som blir abstrahert ved gjennomgang av intervjuene. Det følgende er en illustrasjon av datamatriksen som ble utviklet og benyttet av studenten gjennom analysen:

Figur 3:

	R1	R2	R3	Konklusjon hypotese
Endret oppfatning? JA/NEI				
H1				
H2				
H3				
H4				

* H1= Hypotese 1, osv.
* R1= Respondent 1, osv.

Hellevik(2002) viser til at en kvantitativ og en kvalitativ studie skiller seg fra hverandre på et viktig punkt; analysen av kvalitativ data tar utgangspunkt i tekstbasert datamateriale. Ettersom transkriberingsdokumentene var ganske omfattende i denne studien ble tekstene definert gjennom koder (eller temaer som jeg har kalt dem tidligere). Dette innebærer at svarene fra respondentene ble satt i system ved at de ble definert gjennom ulike temaer eller nøkkelord som studenten selv har utviklet. Disse temaene eller nøkkelordene blir brukt til å kunne

utvikle en overordnet systematisering av lignende eller like ideer eller begrunnelser hos respondentene (Gibbs, 2007). Det betyr at respondentenes svar kategoriseres gjennom koding og plasseres innenfor datamatriksen, noe som bidrar til å skape et analytisk rammeverk.

Når kodingen av alle respondentenes intervjuer var på plass var det mulig å analysere materialet ytterligere. Dette ble gjort ved at analysen ble utført gjennom å sammenligne kodene og nøkkelordene horisontalt i datamatriksen, hvor det til slutt var mulig å trekke visse overordnede konklusjoner med utgangspunkt i disse.

Fremstillingen av det empiriske materialet som blir presentert i kapittel 5 er basert på de overordnede kodene som er blitt utviklet underveis i analysen. Som tidligere nevnt så har studenten forsøkt å holde kodene konstant under hele analyseringsprosessen for å kunne gjøre datamaterialet mer sammenlignbart og for å unngå at koder fikk noenlunde like definisjoner.

6. Analyse av empirisk materiale

I dette kapittelet vil oppgavens hovedproblemstillinger bli belyst ut ifra en kvalitativ analyse av intervjuene med respondentene.

Innledningsvis ble problemstillingen presentert som en todelt problemstilling og lyder som følger:

- Har folkevalgte (nåværende og tidligere) som stemte for opprettelsen av stiftelsen endret oppfatning om Cultiva som et verktøy i politisk byutvikling?
- Hva kan være årsaken til at de har endret eller ikke endret oppfatning om Cultiva?

Hovedfunnene av analysen fra det empiriske materialet vil bli presentert med utgangspunkt i problemstillingens todelte form. Det betyr at første del av analysen vil bestå av belyse spørsmål om hvorvidt respondentene har eller ikke har endret oppfatning. I tillegg er materialet oppdelt etter temaer som var gjennomgående i respondentens svar på hvorfor de eventuelt har eller ikke har endret oppfatning.

Andre del av problemstillingen vil presenteres ved at hypotesene som ble utledet blir belyst ut ifra analysen av de empiriske data. Dette vil også kaste lys over andre del av problemstillingen; hva kan være mulige årsaker til at respondentene har endret eller ikke endret oppfatning.

Gjennom fremstillingen av de empiriske data vil det bli benyttet sitater fra intervjuene for å berike empirien.

6.1 Fremstilling av empirisk materiale del 1: Ikke endret oppfatning

Som et svar på første del av problemstillingen så tilsier hovedfunnene i det empiriske materialet at de folkevalgte i hovedsak ikke har endret oppfatning til Cultiva som et verktøy i byutvikling. Dette fremkommer ved at i alt 8 av de 10 respondentene bekrefter i ulik grad at oppfatningen om Cultiva som et verktøy ikke har endret seg fra den gangen man stemte for et vedtak om opprettelsen av stiftelsen. Det som legges til grunn og som gjerne kommer opp i ulike sammenhenger i løpet av intervjuene med respondentene er at de legger til grunn den langsiktighetstenkningen av hva man skulle gjøre med midlene fra aksjesalget da stiftelsen ble opprettet: *“Cultiva skal eksistere inn i evigheten”* som en av respondentene uttrykte det.

Det finnes likevel noen variasjoner mellom respondentene når det gjelder hvordan de oppfattet hva dette verktøyet skulle bidra til både på det tidspunktet og i ettertid, og det er på bakgrunn av dette at de bekrefter sin oppfatning. Dette er noe som vil utdypes i de følgende avsnittene i dette kapitlet.

6.1.1 Overordnet strategisk satsing

Det som fremkommer som mest sentralt hos flere av respondentene er at det ligger en langsiktighetstenkning bak dette verktøyet og at det er dette som har ført til at de ikke har endret oppfatning, som en av respondentene uttrykker det:

“(…) det er fordi vi har noen veldig overordnede mål med Cultiva, hvordan vi skulle være med å utvikle byen, utvikle landsdelen innenfor et sett med områder”

Noen av respondentene nevner det de kaller for ‘de tre K’ene’ som en grunntanke bak opprettelsen av stiftelsen, disse K’ene er også noe som kan spores tilbake til hovedmomentene i rapporten fra rådmennene, ‘Felles mål for Agder’:

“Vi vedtok rundt årtusenskiftet en strategi for hele landsdelen(…), og da var det en strategi på tre K’er. Det var kultur, kommunikasjon og kompetanse (…).”

En annen respondent bekrefter dette i sin oppfatning om Cultiva:

“(…) så etablerte vi Cultiva for den siste K’en. I alt dette ligger det en strategisk langtenkning for å sørge for at landsdelen økte med mer arbeidskraft, bedre rustet arbeidskraft og mer kvalifisert arbeidskraft”

En respondent bruker begrepet verktøy for å forklare denne strategiske tenkningen:

“(…) det var jo pga. man skulle bruke kulturen som et redskap for å få opp levekår, for den gangen var levekårsproblemstillingene ekstremt fokusert”

Til tross for at de fleste av respondentene er kritiske til Cultiva av ulike grunner så synes det ikke at dette nødvendigvis har preget respondentenes oppfatning i særlig stor grad:

“Og så kan jeg være kritisk til mye av det som har skjedd, at de har vært utydelige, at det er et byråkrati, de har masse ting av dette som har vært oppe i det siste, men det liksom...det tenker jeg at en må bare finne ut av, men det grunnleggende ligger der”

Det synes også å være slik at jo mer bevisst respondenten er rundt det som kan kalles den overordnede strategien for regions- og byutvikling, jo sterkere står vedkommende i sin oppfatning om Cultiva og ved sitt opprinnelige vedtak. I disse tilfellene bekrefter respondentene gjennom hele intervjuet på at de ikke har endret oppfatning, dermed kan man konkludere med at oppfatningen er sterk.

Den overordnede strategien for byutvikling kommer også til uttrykk gjennom at flere av respondentene vektlegger et kultur- og konserthus, eller Kilden som den er blitt kalt nå, som en av grunnene til at man opprettet stiftelsen:

“Det som lå i kortene den gangen som det ble opprettet var at det skulle være penger til et nytt teater og konserthus, eller kall det for et stort kulturhus. Det var noe som lå i kortene selv om det ikke ble sagt i sånn klartekst”

Det disse respondentene vektlegger er at det ikke er bygget i seg selv som er det viktigste, men de ringvirkningene som er forventet å komme fra en slik satsing:

“(Vi) ble enige om at det skulle være en kulturstiftelse, som skulle løfte kulturlivet i Kristiansand, et kvantesprang- er det ikke det det heter? Skulle det bli, og da...det byen trengte var et konsert-teater lokale, sånn som Kilden.”

Kilden kan i denne sammenheng sies å være et uttrykk for den grunntanken som lå bak opprettelsen og som har tilknytning til den overordnede strategiske satsingen om bruke kultur og bruke stiftelsen Cultiva som et verktøy for å utvikle byen:

“(...) konklusjonen er at jeg er svært tilfreds med opprettelsen av Cultiva, det skyldes i all hovedsak det flotte bygget som reiser seg på Silokaia, som vil bety...det vil bety at Kristiansand rykker opp i første divisjon i kulturlivet og det gir enestående muligheter for kulturutfoldelse som ikke finnes nå”

6.1.2 Fjerne midler fra kommunal drift

Flere av respondentene trekker også frem at en av grunntankene til at man plasserte midlene fra energiaksjesalget i en stiftelse var at man skulle fjerne disse fra den kommunale pengekassen. Ved å fjerne midlene vekk fra kommunekassen ville man få en langsiktig forvaltning av pengene, noe som synes å være forsterkende i deres oppfatning av Cultiva også i dag. Noen av respondentene viser til at samme situasjon, med salg av energiaksjer, oppstod i Bergen kommune og her ble midlene slukt ut i det kommunale apparatet:

“Men grunnen til at vi lagde en stiftelse var jo BKK, altså Bergens Kraft Kompani eller hva det het for noe, altså svært energiverk bort i Bergen, det var blitt solgt, og da hadde Bergen kommune investert i sykehus og sykehjem og skoler osv., kjempe bra, men så glemte de at det måtte driftes, og så ble de sittende igjen i en kjempe økonomisk hengemyr år etter år (...)Og den fella ville ikke vi gå i”

En respondent bekrefter sitt standpunkt med samme begrunnelse:

“I Bergen så brukte de det opp med en gang, de solgte kraftverket, brukte pengene, brukte de til å heve nivået på eldreomsorg, skole og alt mulig, men så klarte de ikke å

oppretholde alt det der, de måtte ut og låne...så det var hovedgrunnen. Vi skulle skjerme pengene rett og slett”

Eller sagt på en annen måte:

“Nei, den gangen dette ble gjort så var vi jo mange som var enige om at det salget av Agder Energi så skulle ikke de pengene settes i drift og da ble jo pengene forvaltet i to (mrk. stiftelser)...eller to det var jo Energiverkstiftelsen Cultiva ja (...)”

Paradoksalt nok er de to respondentene som har endret oppfatning om Cultiva og som ønsker å gå for en oppløsning av stiftelsen enige i at dette var en av grunntankene bak stiftelsen:

“(...)Cultiva ble opprettet for at det skulle supplere kommunen, at det skulle være slik at det ikke, la oss si det halvgjerne politikere etterpå skulle sløse vekk for en slikk og ingenting , men at pengene- altså hovedkapitalen skulle være sikret og at de skulle brukes til byens beste i kultur, i helse og omsorg og i andre ting som skaffet arbeidsplasser og bedrifter til de.”

Dette synes dog ikke å ha bidratt til at respondentene har valgt å stå ved sitt opprinnelige standpunkt.

6.1.3 Økonomiske aspekter

Andre vektlegger at økonomiske aspektene for en opprettelse av en stiftelse og at det var det riktige å gjøre på det tidspunktet, dette er også et av de sentrale punktene til som fremheves som viktig i deres oppfatning på det tidspunktet og fremdeles.

Kristiansand kommune hadde solgt sine energiaksjer grunnet fristilling i energimarkedet og utbyttet av dette var flere millioner kroner, de sittende folkevalgte valgte å sette deler av midlene i et kommunalt fond som skulle dekke renovering av skoler i kommunen og resten av midlene ble plassert i en stiftelse. Stiftelsesformen ble valgt ikke bare for å “skjerme pengene” fra kommunal drift og fra fremtidige politikere, ifølge noen av respondentene, men også på grunn av de skattemessige fordelene man ville fått ved å plassere midlene i en stiftelse.

Fordelen er at stiftelser er fritatt skatt, og dette fremstår som sentralt hos noen av respondentene for å ha opprettet stiftelsen og som en forsterkende faktor i deres oppfatning også i dag:

“(…)da var det jo å få best mulig utbytte av de pengene som egentlig lå der og grunnen til at det ble stiftelse var så vidt jeg husker for å spare skatt”

Samme respondent utdyper dette ytterligere:

“så måtte du finne et eller annet fornuftig ...måte å bruke pengene på og ikke betale, jeg kan ikke huske, men himla mye skatt som ble spart på det der. Så derfor så ble det: ja. Med samme bakgrunn så hadde det nok blitt ja i dag også.”

En annen respondent trekker frem skatt som en av grunntankene, men dette er ikke oppfattet som positivt hos vedkommende:

“(…) man fikk råd fra juridiske rådgivere at man da ville slippe å betale skatt av salget, der tok rådgiveren feil, de villet oss, det var ikke riktig der, Finansdepartementet skulle ha penger”

Dette synes likevel ikke å ha preget oppfatningen hos vedkommende eller hos de andre respondentene som ikke har endret oppfatning.

6.1.4 Endret oppfatning

To av respondentene har endret oppfatning til Cultiva og til sitt opprinnelige standpunkt om å opprette stiftelsen og er også noe som fortjener oppmerksomhet i denne analysen.

Respondentene synes å være reflektert over hvorfor stiftelsen ble opprettet og prosessene rundt den, det som likevel synes å være gjennomgående i begrunnelsen til at de har endret oppfatning er at de ikke var enige i forutsetningene for opprettelsen i utgangspunktet:

“Og der (mrk.i vedtektene) fikk vi inn at det i tillegg til å være kultur, det skulle også være for arbeidsplasser i Kristiansand og da også til helse og sosial. Og det ble

oversett med et pennestrøk etterpå når tidligere kulturdirektør inne i Oslo kom som leder av styret i Cultiva”

Helse og sosial nevnes ikke som en del av formålsparagrafen for stiftelsen, men å sikre arbeidsplasser står som sentralt. Det som kan være årsaken til at formålsparagrafen kan skape problematiske situasjoner for stiftelsen når det gjelder valg av prosjekter og som har bidratt til at to av respondentene har endret oppfatning, ifølge respondentene selv, kan være følgende slik en annen respondent uttrykker det:

“den (mrk. vedtektene) var en tautrekking mellom de partiene i bystyret, mellom Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. Kristelig Folkeparti var imot men de ville være med på å bestemme og derfor ble det omtrent en sabotering, omtrent en redigert form, så det er litt vanskelig å forstå, men nå forstår du sammenhengen at det var et kompromiss mellom 4 partier”

Altså, formålsparagrafen for stiftelsen er preget av et kompromiss mellom flere partier og har blitt fortolket på en måte som gjør at forvaltningen av stiftelsens midler ikke er forenlig med hva disse respondentene, som har endret oppfatning, hadde som forutsetning. En annen grunn til at disse respondentene har endret oppfatning er, ifølge dem selv, at stiftelsens administrasjon er blitt altfor byråkratisk:

“Og i dag er det en overadministrert, byråkratisk, tungråd som sluker en masse penger til å fø en masse mennesker istedenfor det det ble opprettet til å skulle være.”

At administrasjonen er for tung og byråkratisk er også noe som andre respondenter fremhever som negativt, men det har ikke preget dem dithen at har endret oppfatning.

Det som er felles for de respondentene som har endret oppfatning er at de har skiftet parti. Det vil si at respondentene var medlem av et parti som stemte for vedtaket i sin tid, men har i ettertid blitt medlemmer av et annet parti. Dette i seg selv kan ha bidratt til å endre oppfatning og de øvrige begrunnelsene som er nevnt ovenfor kan dermed bli tolket som sekundære.

6.2 Fremstilling av empirisk materiale del 2: Årsaker til ikke endret oppfatning

Analysen av første del av problemstillingen belyser hovedsakelig felles standpunkter på hvorfor de fleste av respondentene ikke har endret oppfatning, det finnes likevel nyanser i deres oppfatninger, slik det ble nevnt innledningsvis i kapittelet. Ved å belyse del nummer to av problemstillingen vil man kunne få mer klarhet i disse nyansene ved at de formulerte hypotesene kan kaste lys over dem.

Del to av problemstillingen lyder som følger:

- **Hva kan være årsaken til at de har endret eller ikke endret oppfatning om Cultiva?**

Her vil hovedvekten av analysen ligge på å belyse årsakene til at det store flertallet av respondentene *ikke* har endret oppfatning. Årsaksfaktorene ble formulert i hypoteser og vil bli gjennomgått det følgende.

6.2.1 Hypotese 1: Statlig regulering

Den første hypotesen som skal belyses lyder som følger:

Statlig regulering overfor stiftelsen har ført til at politikerne har endret oppfatning av Cultiva.

Antakelsen som ligger til grunn for denne hypotesen er at den statlige reguleringen i form av Stiftelsesloven og opprettelsen av Stiftelsestilsynet er en av årsakene til at respondentene har endret oppfatning om Cultiva. Et av hovedfunnene i analysen tilsier at politikerne ikke har endret oppfatning om Cultiva, men til tross for dette, så kan ikke hypotesen avkreftes totalt.

Denne årsaken har påvirket oppfatningen hos noen av respondentene og vil dermed bidra til å belyse de nyansene som finnes i respondentenes oppfatning av Cultiva i dag.

Det som er viktig å merke seg er at stiftelsesloven ble endret og stiftelsestilsynet ble opprettet *etter* at stiftelsen Cultiva ble opprettet. Dette har påvirket Cultivas virke, blant annet ved at

oppretter dvs. kommunen, ikke har kunnet motta midler fra stiftelsen og har satt et sterkt preg på Cultivas virke og prosjekter.

Hovedresultatene av denne delen av analysen viser at *alle* respondentene, inkludert de som har endret oppfatning, oppfatter den statlige reguleringen som uheldig overfor Cultivas virke. Alle respondenter er av den oppfatning om at statlig regulering har påvirket Cultiva i stor grad, men for flestparten av respondentene har ikke dette vært utslagsgivende for en endring i oppfatningen om Cultiva. Dette er likevel noe som kan forklare en del av nyansene for hvordan de oppfatter stiftelsen i dag.

Et klart flertall av respondentene beskriver at Cultiva har blitt utsatt for uheldig konsekvens fra lovendringen i Stiftelsesloven:

“(...) når da stiftelsestilsynet har rotet det til som de har, ved at de har endret spillereglene underveis, for det er jo det de har gjort, de har rett og slett endret spillereglene totalt underveis og vi kan jo da ikke klare å oppnå de formålene som da vi som da var gründere av hele stiftelsen hadde da framme som et fyrtårn. (...) altså de har jo ødelagt veldig mye av det som var vår målsetting, det har de ødelagt med veldig mye av det regelverket som var innført og at da handlingsrommet er blitt innskrenket så enormt som det er blitt”

En annen respondent uttrykker samme oppfatning:

“Ja, det at staten endrer rammevilkårene, sånn vil det alltid være ut ifra hvem som har flertall på Stortinget og hvem som sitter og styrer, det må en på en måte bare forholde seg til, men det er klart i at i dette tilfellet her så skaper det litt ekstra hodebry.”

6.2.1.1 Sperrer for formålet

Det som fremkommer som det mest bekymringsverdige grunnet endring i stiftelsesloven hos flere av respondentene er at stiftelsen Cultiva ikke kan gi ut midler til sin oppretter og at det setter opp unødige sperrer for oppgavene stiftelsen var tiltenkt. I tillegg innskrenker stiftelsesloven, slik den er i dag, for stiftelsens bevegelsesmulighet:

“(…) det skulle jo generere virksomhet, det var jo det som var hovedårsaken. Altså kulturell virksomhet skulle jo generere, holdt på å si, få noe ut av for Kristiansands vedkommende og det syns jeg jo kanskje med tingene som er blitt begrenset til nå, det blir ikke helt det samme...”

I Cultivas formål er kultur et sentralt begrep og Cultivas oppgave var ifølge en av respondentene oppfattet å være et supplement til kommunen, en oppgave stiftelsen ikke har klart å gjennomføre i den grad det var forventet, grunnet stiftelsesloven:

“kulturen i kommunen måtte jo opprettholdes, kulturbudsjettet i kommunen måtte opprettholdes slik at ikke Cultiva på en måte skulle erstatte kommunens kultursatsing, samtidig som kommunen ville kunne søke til prosjekter og større ting i Cultiva.”

6.2.1.2 Private og offentlige stiftelser

I alt 9 av de 10 respondentene gjør et skille mellom private stiftelser, som stiftelsesloven hovedsakelig var tiltenkt og offentlige stiftelser, slik som Cultiva. Respondentene uttrykker sin forståelse for at stiftelsesloven ble endret:

“For Cultiva, som de sier, er en offentlig stiftelse, selv om det ikke er noe begrep i dag...men Cultiva var jo opprettet for å lage gode vilkår i Kristiansand.”

En respondent utdyper dette resonnementet ytterligere:

“Ja, det er klart at stiftelsesloven ble endret, eller lagd som den gjorde den gang med tanke på at ikke velstående familier skulle lage en stiftelse, holdt jeg på å si, styre unna penger unna skattemyndigheter osv. for å tilgodese seg selv, sine barn eller barnebarn, så ble det litt sånn overordnet når loven ble lagd, altså var en kanskje ikke bevisst, eller kanskje det ikke fantes stiftelser a la Cultiva, som har et mer sånn samfunnsmessig perspektiv.”

Eller som en annen respondent sier, stiftelsesloven ble endret for å ta tak i problematikken om at private personer opprettet stiftelser for å unngå beskatning:

“(….)men jeg har stor forståelse for den nye loven for det er klart det det var nok mange private stiftelser rundt omkring som unndro seg både offentlighet, sikkert skatt, ikke nødvendigvis skatt men som var opprettet for å skjule penger...ja, så loven den er grei men en har da slått feil på noen steder. Cultiva er sikkert ikke den eneste, men det vet jeg ikke noe mer om.”

Begrepet kommunal eller offentlig stiftelse er ikke et begrep som brukes av myndighetene i dag, stiftelsesloven skiller ikke mellom stiftelser i den forstand. Det finnes mange kommunale eller offentlige stiftelser i Norge i dag, men problemstillingen om å gjøre et skille har ikke myndighetene vært spesielt opptatt av, og det kan nok skyldes at det er svært få pengeutdelende kommunale eller offentlige stiftelser, slik som Cultiva. Likevel er respondentene er klare på at man kanskje burde gjøre et slikt skille:

“(…) man kan ikke stille en kommune i samme stilling som en privatperson.”

En av grunnene til at det bør gjøres et skille er, ifølge to av respondentene, at stiftelsen Cultiva skal tjene samfunnet, og med samfunnet menes kommunen:

“jeg har full forståelse for at den endringen ble gjort i forhold til private stiftelser men dette er en offentlig stiftelse med kun ett formål og det er å berike offentligheten og da har jeg null forståelse for det.”

“Altså Cultiva ble etablert ikke for å tjene en stifter- en enkeltperson, men for å tjene samfunnet, lokalmiljøet og da mener jeg det blir feil sånn som loven i dag er formulert, at ikke du kan gi penger til aktiviteter kommunen igangsetter, altså de setter jo i gang ting for å skape ting i byen, for kommunen som bedrift, men vi gjør det for byen og befolkningen og da mener jeg liksom stiftelsesloven legger noen unødige begrensninger på dette”

6.2.1.3 Kreative løsninger

Grunnet de hindringene stiftelsen Cultiva har møtt på grunnet stiftelsesloven er respondentene klar over at styret og administrasjonen i stiftelsen har måttet ta i bruk noen kreative grep for å kunne fortsette sitt virke og bidra til formålet. Slike løsninger som “Lille Cultiva” eller

Stiftelsen for store kulturanlegg Cultiva som er det offisielle navnet, blir sett på som negativt av noen av respondentene:

*“(…)*det jo ingen som ante at det skulle ende opp med at du måtte splitte opp dette her og... ja i det hele tatt forferdelig, betale tilbake penger og betale ut penger igjen og alt det styret der, det var det ingen som forutså”

Det synes likevel til at de noen av respondentene mener slike kreative løsninger er nødvendige for å “unngå regelverket”:

“det betyr igjen at en blir litt sånn kreativ i måten en organiserer prosjekter på, istedenfor å kanskje finne den enkle naturlige løsningen, så blir en litt sånn kreativ, en må lage omveier, som skaper unødig, eller som krever unødig arbeid og energi på å finne disse her, en måte å unngå regelverket på som er litt uheldig”

En annen støtter opp om denne oppfatningen:

“Altså når kommunen oppretter en stiftelse, skal det da være forbudt for stiftelsen å gi penger til prosjekter i kommunen? Og det er da... da sa stiftelsesstyret at de ikke hadde anledning til, da måtte du lage sånn en merkelig konstruksjon for å få det der til(…)”

6.2.1.4 Jobbe aktivt for lovendring

For de respondentene som *har* endret oppfatning så har statlig regulering vært en av faktorene som nevnes som en grunn til at de ønsker å gå for en oppløsning av stiftelsen:

“Absolutt, og det er en av årsakene til at vi nå er for å oppløse Cultiva, det er at stiftelsesloven ble forandret slik at stiftelsen kunne ikke gi penger til de som var stiftere.”

Det synes likevel til at flere av respondentene ikke ser for seg en oppløsning som en løsning på de utfordringene stiftelsen har møtt på veien:

“men altså, hvis vi oppløser stiftelsen, for det er jo mange på politisk nivå (mrk: som foreslår det), så vil jo ikke midlene tilfalle Kristiansand”

En oppløsning av Cultiva vil innebære en lang prosess, da dette reguleres både gjennom stiftelsens vedtekter og gjennom stiftelsesloven. Dersom man kommer til det punktet om at stiftelsen oppløses så vil gjenstående midler tilfalle formålet og det vil da være underlagt stiftelsestilsynets styre frem til det er tomt for midler. Dette kan nok være grunnen til at flere av respondentene oppfatter en lovendring og det å aktivt jobbe for dette som en mer reell løsning for Cultiva og for eventuelt lignende stiftelser:

“(…) vi har jobbet mye opp mot Justisdepartementet i forhold til at stiftelsesloven ble endret”

Respondenten utdyper:

“(…) det handler om politisk kontakt med Justisdepartementet og nå i vår så var det egentlig statssekretæren sjøl som så en sånn anke fra tilsynet da og stiftelsen på sin pult nettopp for å problematisere dette med om kommuner kan motta midler. Og jeg tenker at hun kunne ikke ha sagt det om hun mente at man kunne finne en dispensasjonsløsning.”

En annen respondent fremhever at det må jobbes aktivt mot en bevisstgjøring om behovet for lovendring:

“(…)da mener jeg også det er en prosess nå som kommer til å være med og....altså departementer og politikere kan nå se at dette var ikke intensjonen når loven ble endret slik den gjorde i 2005.”

Konklusjonen i tilknytning til denne hypotesen er at statlig regulering har påvirket oppfatningene til respondentene men det har ikke bidratt til at de har endret oppfatning om stiftelsen Cultiva som et verktøy. Respondentene har alle en mening om at den statlige reguleringen har vist seg å være spesielt uheldig for Cultiva og at den har resultert i det som anses som uheldige konsekvenser for stiftelsens virke. Denne hypotesen bidrar dermed ikke til annet enn å vise nyansene i respondentenes oppfatning av Cultiva. Noen av respondentene

viser til at den statlige reguleringen av Cultiva har påvirket deres oppfatning i stor grad ved at dette kommer opp som et tema gjennomgående under hele intervjuet, mens andre viser til at den har påvirket deres oppfatning i mindre grad ved at de kun reflekterer rundt det ved direkte spørsmål om det.

En respondent viser til at formålet oppfattes å være sterkere enn en endring av rammevilkårene, og at statlig regulering og konsekvensene den har hatt for Cultiva ikke har vært avgjørende for en endring av oppfatning om stiftelsen i dag:

“(…)midlene de ligger jo i stiftelsen og du kan jo ikke gjøre hva du vil med det, men utgangspunktet var jo at det skulle gå til formålet uavhengig om den som hadde opprettet stiftelsen eller ikke.”

6.2.2 Hypotese 2: Lokalpolitisk press

I det følgende vil hypotese nummer to analyseres, og den lyder som følger:

Lokalpolitisk press overfor Cultiva har ført til endring i oppfatning

Respondentene ble spurt hvorvidt det lokalpolitiske presset fra interessenter og aktører som mediene, kulturaktører i form av kunstnere og lignende eller fra opponenter i det politiske landskapet hadde påvirket deres oppfatning av stiftelsen Cultiva, dvs. en påvirkning som kan ha bidratt til en endring i oppfatning.

Hovedfunnet i analysen viser at lokalpolitisk press overfor stiftelsen ikke har ført til en endring i oppfatningen hos respondentene. Selv respondentene som *hadde* endret oppfatning viste til at det lokalpolitiske presset overfor stiftelsen ikke var avgjørende for at de endret oppfatning.

Grunnen til at dette ikke hadde bidratt til en endring i deres oppfatning av Cultiva er at det synes til at de fleste respondentene anser de konfliktene som blant annet har fylt mediebildet som midlertidige, noe som ikke er nok til å rokke ved deres vedvarende oppfatning om at opprettelsen av stiftelsen var det riktige valget på tidspunktet og fremdeles. Dette går igjen når flere av respondentene viser til bakgrunnen og grunntanken for opprettelsen når de skal

begrunne hvorfor dette ikke har bidratt til en endring i oppfatningen, to av respondentene uttrykker følgende:

“Nei, altså jeg står fast med at kultursatsingen er helt nødvendig for at vi skal få en moderne landsdel(...)”

“(...) det har ikke påvirket, for jeg mener fortsatt at Cultiva skal være det redskapet for utvikling av gode levekår og kunst og kulturvirksomhet i byen, så det går mer på arbeidsformen og måten Cultiva har prøvd å løse oppgaven på som en kan være kritisk til og misfornøyd med”

6.2.2.1 Hvordan det lokalpolitiske presset oppfattes

Respondentene viser forståelse for det lokalpolitiske presset som kommer fra flere parter. De aktørene som utgjør det største av presset og som alle respondentene i denne undersøkelsen viser til er hovedsakelig politiske opponenter av stiftelsen, mediene og interessenter i forbindelse med stiftelsens virke; kunstnere, kulturaktører o.l. Den gjensidige interaksjonen mellom disse aktørene resulterer i et press i form av kritikk som noen av respondentene viser forståelse for. Respondentene viser til at presset stiftelsen har vært utsatt for kommer som en konsekvens av pengeforvaltningen i stiftelsen eller hvordan man har valgt å organisere stiftelsen innad:

“Altså pengeforvaltningen har ikke vært god. Jeg har sagt det til styreleder flere ganger at administrativt sett så er administrasjonen for tung for å administrere så små beløp (...)”

En annen respondent følger i samme baner:

“Det har ikke påvirket meg i forhold til beslutningen om å gjøre det(mrk.:opprette stiftelsen), så kan en jo ha forskjellige syn på hvordan en syns pengene skal forvaltes og brukes, og strategi og satsingsområder som har vært noe skiftende”

Noen av respondentene er likevel ikke helt enige i den kritikken som går mer på kulturaktørenes egne krav overfor stiftelsen som blir formidlet gjennom lokalmediene:

“Det er nødt til å være noen som syns at de skal ha, det syns de, at de er de viktigste i deres verden og de mener seg berettiget til dette, men Cultiva har jo aldri tenkt å forsørge kunstnere og det ligger jo klinklende klart i vedtektene at det ikke er det det handler om, det opprøret som er nå – det vet jeg ikke helt om det er en forlengelse av det hvor mye som er ut ifra deres egen syke mor, hvor mye som er ut ifra deres eget syn, føler det er en blanding der.”

En annen respondent er av samme oppfatning:

“Selvfølgelig er det veldig beklagelig at kulturpersoner, og ganske mange også, protesterer mot dette. Men de er redde for at de skal miste penger, så sympatien min, medfølelsen med disse som protesterer er veldig begrenset, det er åpenbart pur egeninteresse.”

Noen respondenter har på den andre siden en mer nøktern holdning til forholdet mellom kulturaktørene og stiftelsene og ser en behov for endring i samarbeidsformene:

“(...)disse som kommer med disse oppropene, protestene, det er jo viktige aktører for å realisere visjonen som vi hadde med Cultiva, så en må liksom finne en bedre dialog og en samarbeidsform som disse....”

En av respondentene ser på selve kulturfeltet som en årsak til den kritikken og det lokalpolitiske presset Cultiva har stått overfor gjennom alle år, dette gjør han ved å sammenligne aktørene som mottar tildelinger fra henholdsvis stiftelsen Cultiva og stiftelsen Sørlandets Kompetansefond:

“Det er mye mer konfliktfylt innenfor kultur, der kikker alle på hverandre og der måler alle hverandre, sånn er det ikke mellom bedrifter de er glad for den støtten de får, og der ser de ikke om Xtrata fikk mer enn en selv.”

Omtrent halvparten av respondentene peker på at det er mangel på forståelse for hva Cultiva skal være og hva en organisering i stiftelsesformen innebærer. I denne sammenhengen blir mediene og andre politikere oppfattet som å bidra til denne manglende forståelsen ved at debatten rundt Cultiva blir unødig konfliktfylt og lite informativ:

“Nei, men jeg blir litt oppgitt når, politiske... eller politikere bør jeg egentlig si, går ut med brask og bram nesten hevder at de kan endre, legge ned eller gjøre om stiftelsen, for det kan de altså ikke. Det er stiftelsestilsynet som har den myndigheten, sånn at det fremstilles i media som om det bare er et vedtak i bystyret som skal til før Cultiva blir en helse- og sosial stiftelse liksom.”

Dette oppfattes på lignende måte av en annen respondent:

“For å si det sånn følelsen at vi har... vi har noen medier her i Kristiansand som stort sett er ute etter å ta det negative...vi har en stor lokalavis, skal ikke underslå det, føler at det er det negative som skal fram, aldri det positive. Og derfor så...ok folk sier vi har lest det i avisen, men avisa bør nødvendigvis ikke være riktig.”

Manglende forståelse for stiftelser og stiftelsesloven er også noe av grunnen til at kritikken bidrar til enda mer forvirring i debatten, ifølge en av respondentene:

“(...)det har vært massiv kritikk fra kulturhold og at dette har vært med på å lage unødig mye støy i bystyret, pga. at noen bruker den anledningen til å hamre løs på kulturbegrepet som sådan, men også på denne stiftelses...hele stiftelsesinstituttet for å si det sånn. Og de skjønner det ikke heller, de største kritikerne har ikke satt seg inn i stiftelsesloven og se hva slags problemer...altså hvordan kan vi gjøre dette.”

Slik det ble nevnt innledningsvis så har ikke lokalpolitisk press bidratt til en endring i oppfatning hos noen av respondentene, og er derfor ikke en av årsakene til at respondentene har endret oppfatning. Det synes heller ikke til at det lokalpolitiske presset har påvirket deres oppfatninger i stor grad. Respondentene viser forståelse for kritikken stiftelsen har vært utsatt for, noen sier seg enig i deler av den, men generelt sett er deres grunnleggende oppfatning om stiftelsen den samme.

6.2.3 Hypotese 3: Strategi

Den tredje hypotesen som ble utledet vil nå analyseres og lyder som følger:

Strategien Cultiva har fulgt har ikke realisert den opprinnelige politiske visjonen tilknyttet stiftelsen og dermed bidratt til en endring i oppfatning hos politikerne

Hovedfunnene i denne delen av analysen tilsier at Cultivas valg av strategi for sitt virke ikke har ført til en endring i oppfatningen hos respondentene. Det vil si at Cultivas strategier er ikke en av årsakene verken til endret oppfatning hos de to respondentene som har endret oppfatning eller en av årsakene til at respondentene ikke har endret oppfatning. Kun én av de ti respondentene i denne undersøkelsen uttrykker gjennom sitt svar på spørsmål tilknyttet denne hypotesen at Cultivas valg av strategi har påvirket, i noen grad, denne respondentens oppfatning.

6.2.3.1 Valg av strategier

Ved spørsmål om respondentene er av den oppfatning at strategiene stiftelsen har satset på har bidratt til å oppnå den opprinnelige politiske visjonen man som politiker hadde for stiftelsen er svarene fra respondentene noe spredt; noen er i tvil, noen er positive. Noen av respondentene har sine tvil til om den tidligere strategien har bidratt til en form for måloppnåelse:

“Men altså sånne enkelt...men det vet jeg ikke om de har gjort så mye av heller, men det høres jo nesten sånn ut når du leser avisen i dag, altså at du skal ha sånn støtte til sånne enkeltmannsprosjekter nærmest, eller noe sånt noe... det syns jeg iallfall ikke de skal. Altså det syns jeg ikke var hensikten med Cultiva i det hele tatt”

“(...) det skjøt i alle retninger og det dukket jo opp mye bra, for all del, men det ble liksom litt av alt, så tror jeg at når man fokuserer på noe så kan man kanskje styrke et litt mer fokusert emne”

Åtte av de ti respondentene stiller seg positive til den nye strategien med fokus på barn og unge i Kristiansand, dette inkluderer også de respondentene som har endret oppfatning om Cultiva. Noen av respondentene er positive ettersom de ser potensialet for en slik satsing som

allerede er sentral i Kristiansand kommune eller at den satsingen samsvarer med eget partiprogram:

“Men nå har de vedtatt en ny strategi som jeg personlig synes er spennende i form av satsing på barn og unge, men det kan være at den kommunale biten av meg som er mest for den. For vi har jo programfestet selv en satsing på barn og unge med kulturskole osv.”

En annen respondent sier følgende:

“(...)for et av de beste verktøyene vi har for barn og unge, det er kulturskolen som er et unikum, jeg synes det er fantastisk, det er utrolig hva de jobber med der nede og det jeg er redd for er at hvis de ikke kan få noen midler fra Cultiva og Cultivas ulike satsingsområder, da er vi ute å kjøre, for det er nettopp den type aktiviteter som bør få tilskudd og som bør smøres med incitamenter, absolutt.”

På den andre siden viser noen av respondentene til flere prosjekter som har vokst som en følge av Cultivas satsinger og som uttrykkes som noe som har bidratt til å oppfylle den opprinnelige politiske visjonen:

“Fra begynnelsen ja, altså vi bygde opp disse kunstmiljøene på Odderøya og var med på å virkelig få litt futt og fart på kultursatsingen i Kristiansand, ja.”

Likevel synes det til at noen av respondentene virker noe distansert til Cultivas strategiarbeid, dette er ifølge dem noe som skyldes lite kunnskap om strategiene som er blitt ført som igjen kommer av naturlige årsaker som at respondenten ikke lenger er involvert i politikken og derfor ikke i stor grad opptatt av dette. Det kan også komme på grunn av at noen av respondentene anser strategiarbeidet først og fremst som styrets og deretter administrasjonens oppgave, altså som en intern oppgave i stiftelsen som utenforstående ikke nødvendigvis skal mene noe om så lenge det er i tråd med stiftelsens overordnede formål:

“Vi skulle legge en langsiktig satsing, så skulle vi ha et styre som skulle kjøre ut strategien og formål og det får de gjøre. Og så sier jeg, da får de ta den kritikken som

de får, men som stifter, som er det du intervjuer meg om nå, så vil jeg ikke ha noen meninger om det så lenge de forholder seg innenfor de rammene som vi har satt.”

Respondentene ble videre spurt hvorvidt både stiftelsens styre og administrasjon har bidratt til å oppnå den opprinnelige politiske visjonen for stiftelsen ettersom det er styrets ansvar å fastslå ny strategi, og administrasjonens ansvar å følge den i sitt virke. Også her er meningene delt, noen av respondentene er fornøyd med deres arbeid:

“Ja, det styret har gjort nå den siste tiden det er nå i hvert fall et forsøk på å bringe Cultiva inn i en tydelig retning”

“Jeg tror Cultiva har gjort noen riktige grep, noen riktige satsinger som har vært med å åpne opp og modernisere og kultivere Kristiansand”

Mens noen av respondentene er skeptiske til blant annet styrets sammensetning:

“Og hvis du ser på de som sitter i styret så er jo en del av de politikere og for det om du har et verv så er det ikke dermed sagt at du har kunnskap i det du blir satt i (...)”

til administrasjonen:

“(...) jeg synes piffen har gått ut av administrasjonen”

eller til samhandlingen mellom styret og administrasjonen:

“det et eller annet med den interaksjonen mellom styret og administrasjonen som ikke er helt sunn tenker jeg, et styre står over administrasjonen sånn må det være og det er de som må bestemme, men det er også de som må ta ansvaret, nå føler jeg at styret peker litt for mye på administrasjonen istedenfor å ta noen grep selv.”

Grunnet spredningen i respondentenes oppfatning om stiftelsens strategiarbeid er det ikke mulig å peke på en merkbar hovedtendens blant respondentene annet enn at hovedparten stiller seg positivt til den nye strategien vedtatt i 2011. Det viktigste å poengtere er likevel at Cultivas valg av strategi ikke har ført til en endring i oppfatning hos respondentene.

Strategiarbeidet synes ikke å bli tillagt stor betydning av respondentene, det har ikke påvirket deres oppfatninger og det har verken bidratt til å endre eller bevare deres oppfatninger om stiftelsen.

6.2.4 Hypotese 4: Fyrtårn

Den siste hypotesen som skulle testes empirisk lyder som følger:

Cultiva fremstår ikke som et fyrtårn for kultur- og samfunnsutvikling og dette bidrar til en endring i oppfatning.

Denne hypotesen har debatten rundt Cultiva og hvordan stiftelsen fremstår i denne debatten som bakteppe. Det vil si at stiftelsen fremstår som ute av stand til å ta for seg det som var tiltenkt ved dens opprettelse; å bidra til å utvikle kommunen gjennom kultur.

Hovedfunnene i denne delen av analysen tilsier at til tross for at stiftelsen ikke fremstår som et fyrtårn så har åtte av de ti respondentene i denne undersøkelsen ikke endret oppfatning om stiftelsen. Dette er ikke en årsak som har bidratt til en endring i oppfatningen- hos noen av respondentene, men analysen reflekterer den vedvarende støtten til stiftelsens grunntanker ved at respondentene (som ikke har endret oppfatning) fremdeles har troen på at Cultiva enten er eller har potensialet til å bli et fyrtårn for kultur- og samfunnsutvikling.

Ved spørsmål om hvorvidt de oppfatter Cultiva og stiftelsens prosjekter som et fyrtårn uttrykker kun tre av de ti respondentene direkte at Cultiva og dens prosjekter kan anses som fyrtårn, men til gjengjeld så gir ytterligere fire av respondentene uttrykk for at til tross for at stiftelsen ikke fremstår som et fyrtårn så har den gitt viktige bidrag til kommunen. Det vil si at i alt syv av de ti respondentene anerkjenner enten stiftelsen som et fyrtårn eller dens prosjekter som viktige bidrag.

Blant de bidragene som trekkes frem som positive er blant annet Kilden, Universitetet i Agder, SØRF og SørNorsk Filmsenter:

“Cultiva har bidratt mye til opprettelsen av UiA, for mye vil mange si. Det var egentlig Kompetansefondets jobb, men Cultiva har også bidratt mye på det. Vi har fått på plass nye utdanningsområder, Noroff bl.a. som er knyttet opp til kreative næringer, disse kompetansesentrene som jeg nevnte(mrk: tidligere i intervjuet), Kilden absolutt som står som et fyrtårn for Krsand.”

“Ja, altså, hvis en forsøker å frigjøre seg fra ståket og bråket, og ser hva de har vært med og bidratt til, så har det det. De har bidratt til vi har fått bygget et kunstfagligmiljø på universitetet, de har bidratt til at vi har fått en filmsatsing i regionen, og på en rekke områder så har Cultiva vært med på å initiere og bidratt til å løfte masse søyler for kulturfaget i Krsand.”

En annen respondent ser det ikke som et fyrtårn, men anerkjenner stiftelsens bidrag:

“de har gitt noen viktige bidrag til en del virksomheter som er blitt realisert, som er blitt gjennomført; SørNorsk Filmsenter, Rock City en del andre som har fått gjennom de tilskuddene de har fått har latt seg realisere, men- men vi kan vel vanskelig si at Cultiva har vært et fyrtårn, så vi har nok et stykke- eller Cultiva har nok et stykke å gå før vi kan gi de den statusen.”

En av respondentene viser til at Cultiva ikke har oppnådd “fyrtårnseffekten”:

“Altså det som har vært, det har vært en del pengeoverføring, sett utenifra, så har det vært en del pengeoverføringer til spennende prosjekter, til kunstnere, til kulturinstitusjoner osv. for å bevare det og for at de skal utvikle seg, men de har ikke klart å lage den der fyrtårnseffekten som vi så veldig gjerne skulle ønske at det var.”

Noen av respondentene viser til at stiftelsen trenger litt mer tid til å komme inn i en fyrtårns rolle og man håper at det nye konsert- og teaterhuset Kilden skal skape like virkninger for byen på samme måte som Quart-festivalen gjorde i sin tid:

“(…)den perioden hvor vi virkelig hadde futt og fart i kultursatsingen, det var jo når vi hadde Quart festivalen, det var jo da vi ble satt på verdenskartet, ikke pga. Cultiva,

men pga. Quart festivalen og det er jo det vi håper med Kilden også at med Kilden så kan du ha oppsetninger som ikke du kan ha noe andre steder enn her og i London.”

Noen av de respondentene som ikke gir direkte uttrykk for at stiftelsen og dens prosjekter er et fyrtårn, slik det ble nevnt ovenfor, sier at de er i tvil om stiftelsen fremstår som et fyrtårn grunnet den negative medieomtalen stiftelsen har fått gjennom årene:

“jeg kan ikke akkurat si at media har vært med å løfte Cultiva eller bringe Cultiva videre noe annet enn å målbære kritiske røster...det mener naturligvis media er deres rolle, men det kan en jo alltid synes mye om, men... jeg tror nok at et noe mer balansert mediebilde hadde gitt oss og folket et annet inntrykk av Cultiva, for det har jo vært relativt ensidig negativt og kritisk...det har det.”

En annen respondent har en lignende oppfatning:

“Det er jo...det har jo vært ganske mye negativt og det synes jeg jo er litt trist for det er jo en unik mulighet egentlig, så jeg synes jo det er litt trist at de alltid vinkler det negativt, det synes jeg nesten alltid de gjør.”

Men debatten rundt Cultiva ses på som nødvendig og forventet, ifølge en av respondentene:

“Og jeg tror nok at Cultiva skal være sånn debatt- ja det skal være litt debatt rundt Cultiva tenker jeg, men en må kunne levere noen varer. Jeg er veldig spent på hva det blir i fremtiden.”

Kun tre av respondentene ser ikke på Cultiva og stiftelsens prosjekter som et fyrtårn i det hele tatt, en av respondentene mener at dette inntrykket kommer av at vedkommende ikke lenger er involvert i politikken lenger. De to andre er de som har endret oppfatning om Cultiva og viser til at de ikke har hatt troen på stiftelsen i utgangspunktet, til tross for at de stemte for en opprettelse i sin tid. Oppsummert kan man derfor si at denne hypotesen ikke har bidratt til en endring i oppfatning hos noen av respondentene, og igjen kan nok dette skyldes langsiktighetsperspektivet man hadde ved opprettelsen av stiftelsen hos de som ikke har endret oppfatning:

“Men Cultiva skal jo eksistere i evigheten, det er et evighetsperspektiv på det, og det betyr jo at det alltid vil være utvikling innenfor det feltet som Cultiva opererer i, i mange år fremover- heldigvis og takk for det.”

6.3 Oppsummering

Hovedfunnene i analysen tilsier at respondentene ikke har endret oppfatning om stiftelsen Cultiva som et verktøy i byutvikling. Hypotesene som skulle testes for å belyse årsaker til at respondentene ikke har endret oppfatning skildrer likevel nyansene som finnes i oppfatningene hos respondentene da disse kan ha påvirket oppfatningene deres til en viss grad. Følgende oppsummeringstabell viser hvor stor forklaringskraft hver av hypotesene har for å forklare eventuelle endringer i respondentenes oppfatninger:

Tabell 2:

	Sterk	Middels	Svak
Statlig regulering overfor stiftelsen har ført til at politikerne har endret oppfatning av Cultiva.		X	
Lokalpolitisk press (overfor stiftelsen) har ført til at politikerne har endret oppfatning av Cultiva			X
Strategien Cultiva har fulgt har ikke realisert den opprinnelige politiske visjonen tilknyttet stiftelsen og dermed bidratt til en endring i oppfatning hos politikerne			X
Cultiva fremstår <i>ikke</i> som et fyrtårn for kultur – og samfunnsutvikling og dette bidrar til en endring i oppfatning			X

Slik det er illustrert i tabellen ovenfor har statlig regulering en middels forklaringskraft når det gjelder endret oppfatning. Dette kommer av at den statlige reguleringen i form av endret stiftelseslov har bidratt til å påvirke deres oppfatninger av stiftelsen. Her er det viktig å understreke at det er snakk om sterk påvirkning i oppfatningen og ikke en endring.

Både lokalpolitisk press og strategi i selve stiftelsen har ikke bidratt til en endring i oppfatning og respondentenes oppfatninger synes i det hele å være svakt berørt av disse faktorene.

Hypotese fire er formulert på en måte som tilsier at den har svak forklaringskraft på hvorfor respondentene har endret oppfatning. Men dersom formuleringen endres og kobles til første del av problemstilling så vil dens forklaringskraft være sterk. For det er nemlig fyrtårnstenkningen som respondentene hovedsakelig synes å legge til grunn bak opprettelsen av stiftelsen og til at de ikke har endret oppfatning (jfr. punkt 6.1). Det vil si at til tross for at respondentene uttrykker at Cultiva ikke er blitt det fyrtårnet man hadde sett for seg, så gir deres begrunnelser uttrykk for at man fremdeles håper at det skal bli det- med tiden, og at det er nettopp en fyrtårnstenkning som er drivkraften bak at deres oppfatninger ikke er endret.

Konklusjonen er at Cultiva ikke fremstår som et fyrtårn for respondentene, men at fyrtårnstenkningen bak opprettelsen av stiftelsen fremdeles er sterk og er, ifølge denne undersøkelsen, hovedgrunnen til at respondentene ikke har endret oppfatning.

De andre hypotesene har på sin side har bidratt til at Cultiva ikke er blitt det fyrtårnet respondentene hadde håpt på ved at de fremstår som hindringer på veien for stiftelsen, men de har ikke bidratt til en endring i oppfatning hos respondentene.

7. Drøfting

I det forrige kapittelet tok jeg for meg en deskriptiv analyse av oppgavens todelte problemstilling. I denne delen av oppgaven vil problemstillingene forsøkt å bli belyst gjennom en mer forklarende drøfting. Drøftingen vil ta utgangspunkt i de teoretiske perspektivene som er blitt presentert tidligere i oppgaven samt de hovedfunn som fremkommer i analysen.

7.1 Fenomenet stiftelser og respondentenes oppfatninger

I løpet av debatten rundt Cultiva har opprettelsen av stiftelsen blitt fremstilt som en feiltakelse grunnet misledende informasjon gitt til det sittende bystyret rundt opprettelsen. I en artikkel fra Fædrelandsvennen den 4.03.2010 trekkes Roger Normanns doktoravhandling fra 2007 frem som en illustrasjon på at bystyret ble feilinformert rundt prosessen med salg av energiaksjer for å kunne opprette stiftelsene Cultiva og Sørlandets Kompetansefond. Likevel synes det til at respondentene i denne oppgaven, oppretterne, ikke sier seg enig i denne fremstillingen. I den samme artikkelen skrives det:

“Rådgiverne og de sentrale aktørene i denne prosessen hadde tunnelsyn i forhold til resultatet. “

Sitatet over antyder at oppretterne av stiftelsen kun var fokusert på resultatet, men etter så mye debatt rundt Cultiva så er det rimelig å anta at tunnelsynet hos politikerne burde har blitt dempet gjennom årene. De respondentene som har deltatt i denne undersøkelsen har inkludert både politikere med og uten sentrale verv, hvilket betyr at noen av dem hadde sentrale roller i opprettelsesprosessen mens andre hadde en mer passiv rolle. Hovedfunnene er likevel at flestparten ikke har endret oppfatning. Men hva er årsaken til at oppfatningene deres hovedsakelig er de samme fremdeles, er det mulig å finne svaret i stiftelsesfenomenet?

Slik det ble presentert i kapittel 3 finnes det noen felles kjennetegn for stiftelser og stiftelsen Cultiva er intet unntak når det gjelder disse karakteristikkene. Det er blant annet en selvstyrende enhet og den er allmenntilgjengelig og skal komme samfunnet til gode. Det er likevel en karakteristikk som skiller stiftelsen Cultiva fra andre stiftelser; dens uavhengighet til det offentlige. Et av kjennetegnene til stiftelser er nettopp deres institusjonelle uavhengighet fra det offentlige, og Cultiva er fristilt- til en viss grad. Cultiva er uavhengig av direkte inngripen

fra kommunens politikere, men de indirekte føringene fra politikere i bystyret på hva som burde og ikke burde vært gjort gjør seg svært gjeldende for stiftelsen virke. Stiftelsens tilknytning til det offentlige er også nedfelt i stiftelsens vedtekter gjennom rådforsamlingen og styret ¹⁴. Hvilket betyr at det fører til en viss eierskap overfor stiftelsen, både hos opponenter som ønsker oppløsning av stiftelsen og hos politikere som fremdeles stiller seg positive til stiftelsen og som ikke har endret oppfatning siden opprettelsen. Respondentene erkjenner stiftelsens selvstendighet som viktig, men eierskapet overfor stiftelsen som er forankret grunntanken om å opprette stiftelsen er fremdeles sterk. Sterk nok til at andre eventuelle årsaker ikke har bidratt til en endring i deres oppfatning.

Denne tilknytningen mellom stiftelsen og det offentlige er svært unikt, spesielt siden Cultiva er en type stiftelse som gir ut midler til spesifikke formål. En av de få stiftelsene som kan plasseres under samme kategori er Sørlandets Kompetansecfond, som er opprettet av flere kommuner i Agder fylkene. Cultivas unikheter oppfattes av noen av respondentene som en årsak til at stiftelsen ikke har funnet sin beste praksis enda; formålet er en sammensmelting av fire partiers ønsker og veien har vist seg å være kronglete for å finne de beste samarbeidsformene. Men dette svekker ikke deres oppfatning av stiftelsen, dette fører tvert imot til at de uttrykker forståelse for de vanskelighetene stiftelsen har stått ovenfor.

Det som gir stiftelser legitimitet og allmenn aksept er ifølge Prewitt (2006) de ulike oppgavene som de kan ta seg av. For Cultivas del er både effektivitetsoppgaven og oppgaven om sosial endring sentrale, slik det kommer til uttrykk gjennom respondentenes svar. Respondentene la til grunn at midlene fra aksjesalget ikke skulle inn i kommunal drift der pengene kunne bli slukt vekk, der ligger det en antakelse om at en stiftelse ville kunne bruke midlene mer effektivt enn det offentlige. I tillegg gjorde stiftelsesorganiseringen det mulig å satse på en mer innovativ form for byutvikling; det vil si at stiftelsen ville kunne ta større økonomiske risikoer enn hva en kommune ville kunne gjøre. Dette innebærer, ifølge Prewitt (2006), til at fallet blir større dersom man mislykkes og suksessene blir større når man først lykkes. Respondentene viser til akkurat denne logikken, spesielt når det snakkes om det nye teater- og konserthus Kilden. Med Kilden har man endelig klart å oppnå suksess bare med å få bygget ferdigstilt og snart i drift (i 2012) og "mislykkede" prosjekter berører ikke deres

¹⁴ Se figur 2: Cultivas organisasjonsform

oppfatninger så sterkt, muligens grunnet en forventning om at man ikke kan lykkes med alle stiftelsers prosjekter.

Prewitt (2006) trekker frem skillet mellom en stiftelse og det offentlige når det gjelder ansvarlighet overfor utenforstående. Det offentlige har et ansvar overfor velgere, brukere og utallig mange interessenter, mens stiftelser ikke har dette ansvaret og kan derfor være effektive på en annen måte enn det offentlige. Respondentene i denne studien trekker et skille mellom offentlige og private stiftelser, et skille som ikke er merkbart i stiftelseslitteraturen eller som eksisterer i myndighetens begrepsapparat per i dag. Dette skillet trekkes muligens av respondentene fordi stiftelsen Cultiva oppfattes som å ha en ansvarlighet overfor politikerne i Kristiansand og innbyggerne i kommunen. Det forventes at stiftelsen kan vise til resultater som er i tråd med dens formål og at beslutninger fattes på en måte som ikke fører til et tap av legitimitet i offentligheten. Cultivas ulike former for legitimitet; den legalt-rasjonelle og den sosiologiske, har vist seg å bli utfordret ved flere anledninger. Stiftelsen har hatt trøbbel med stiftelsestilsynet (legal legitimitet), den anses som lite effektiv grunnet dens forvaltning av midlene (rasjonell legitimitet) og dens virke kan synes å være noe uforenlig med verdiene og de normative prioriteringene i lokalsamfunnet; kultur er et vanskelig felt å begi seg ut på for å bidra til utvikling i kommunen. Dette er også noe som vil bli drøftet grundigere neste del av drøftingen.

Videre heter det at stiftelser også kan ha en oppgave som omfatter sosial endring; de er allmenntilgjengelige og kan derfor bidra til sosiale endringer og til samfunnsendringer. Dette er noe som er en stor del av bakgrunnen for opprettelsen av stiftelsen; å bedre levekårene i kommunen. Dette er også noe som fremkommer som svært sentralt i respondentenes oppfatninger om stiftelsen den dag i dag. Ved spørsmål om hvorfor de ikke har endret oppfatning trekker de frem den overordnede strategiske satsingen man hadde for kommunens videre utvikling som sentral i hvorfor de ikke har endret oppfatning.

I analysen ble det presentert tre grunntanker som belyser hvorfor respondentene ikke har endret oppfatning. Den første grunntanken er at det lå en strategisk langsiktighetstenkning bak, den andre var å fjerne midlene fra kommunal drift og den tredje var økonomiske aspekter. De to sistnevnte grunntankene kan begrunnes i lys av stiftelsesfenomenet. Selve stiftelsesorganiseringen benyttes av respondentene som et argument for at de ikke har endret oppfatning. De trekker frem de økonomiske aspektene og fordelene med å plassere midlene i

en stiftelse. Disse grunntankene styrker fremdeles deres oppfatning ettersom de ønsket å fjerne midlene fra kommunal drift og stille midlene i en selvstendig enhet, dette er i sin tur karakteristiske trekk ved stiftelser. Grunnen til at man gikk for stiftelsesorganiseringen var for det første på grunn av de skattemessige fordelene; altså stiftelsers fritak for skatt av det offentlige grunnet deres allmennyttighet. I dette tilfellet var det snakk om flere milliarder kroner kommunen risikerte å måtte skattlegge av. I tillegg var det slik at ved å plassere midlene i en stiftelse så skulle man ikke kunne bruke alle midlene med en gang, stiftelsen deler kun ut avkastningen mens grunnkapitalen skal være urørlig. Dette beskriver en langsiktighetstenkning som gjør det mulig å ta vare på midlene for fremtidige generasjoner.

Det er verdt å nevne at noen måneder etter at intervjurundene i denne studien ble avsluttet så har de forventede økonomiske fordelene med å plassere midlene i en stiftelse fått en sterk demper. Det viser seg at manglende bufferkapital og dårlige tider i det økonomiske markedet har ført til at stiftelsen Cultiva ikke har fått nok avkastning av midlene (midlene er blitt investert i bank, aksjer og obligasjoner). Dette betyr at stiftelsen ikke vil kunne ha mulighet dele ut midler før disse utfordringene er avklart og styret kommer frem til en løsning.

Respondentenes svar til hvorfor de ikke har endret oppfatning gjenspeiler spesielle trekk ved stiftelser, slik de er beskrevet i litteraturen. Hvilket kan bety at stiftelsesorganiseringen kan ha blitt valgt på bakgrunn av en mulighet som fantes i opprettelsestidspunktet eller som en del av en større strategisk satsing hvor stiftelsesorganiseringen passet inn. Horrigmo og Kiland (2011) undersøker opprettelsesprosessen av Cultiva i lys av tre ulike teoretiske perspektiver, og de konkluderer blant annet med at ulike mulighetsvinduer la visse føringer i opprettelsesprosessen.

Uavhengig av årsaken til opprettelsen, står respondentene i denne studien fast ved sin oppfatning siden den gang, noe som kan forankres i hvordan stiftelser defineres og legitimeres, slik det er blitt drøftet ovenfor.

7.2 Ikke endret oppfatning- hvorfor?

Politikerne gir uttrykk for tre grunntanker bak opprettelsen av stiftelsen og hvorfor de ikke har endret oppfatning. To av de sentrale faktorene er at man skulle fjerne midlene fra kommunal drift og at det var visse økonomiske aspekter som spilte inn. Begge disse faktorene henger sammen med hvorfor akkurat stiftelsesformen ble valgt og det er av hensiktsmessige grunner at drøftingen rundt disse punktene er blitt plassert i forbindelse med stiftelsesfenomenet.

Den tredje grunntanken som respondentene trekker frem er den langsiktige og overordnede strategiske satsingen man hadde for regionen og kommunen. Denne grunntanken vil i det videre bli drøftet ettersom det er et tema som gjennomgående dukket opp hos respondentene som begrunnelse til hvorfor de ikke hadde endret oppfatning.

7.2.1 Langsiktig og overordnet satsing

Respondentene i denne studien gir uttrykk for at de ikke har endret oppfatning og hovedbegrunnelsen som kommer til uttrykk hos de respondentene som ikke har endret oppfatning er at det lå en strategisk tenkning bak opprettelsen av Cultiva.

For å kunne forstå den strategiske satsingen som respondentene legger til grunn for å ha opprettet og ikke ha endret oppfatning om Cultiva, er det hensiktsmessig å ta for seg prosessen i lys av de teoretiske perspektivene som er blitt presentert tidligere i denne oppgaven.

Politikerne som satt i Kristiansand kommunes bystyre i perioden 1999-2003 sto overfor svært viktige beslutninger som omhandlet kommunens økonomiske fremtid og utvikling. Prosessene som førte til en opprettelse av stiftelsen Cultiva, slik respondentene selv beskriver de, er like betydningsfulle for selve opprettelsen men også for hvorfor respondentene i all hovedsak ikke synes å ha endret oppfatning om stiftelsen.

Ifølge respondentene i denne studien er opprettelsen av stiftelsen et ledd i den overordnede strategiske satsingen man hadde for regionen. Fristilling og markedsorientering var tidsriktige ideer i kommunal forvaltning på opprettelsestidspunktet; i tillegg var levekårsproblematikken i regionen sentral på den politiske agendaen. Det betyr at kommunen sto overfor press i form de normative elementene i omgivelsene. Kommunen måtte finne en passende måte å forvalte

midlene fra salg av sine energiaksjer eller “våre oljepenger”, som en av respondentene kaller det. Normene på opprettelsestidspunktet (og fremdeles) var at kommuner skulle kunne bruke alternative verktøy i sin forvaltning, og stiftelser var et av de verktøyene flere kommuner tok i bruk. Kommunen, ved dens bystyre, reagerte dermed strategisk på hvordan utfordringene med levekår skulle tas tak i, ifølge respondentene.

I henhold til Olivers (1991) tabell (jfr. tabell 1) som illustrerer hvordan organisasjoner reagerer på press fra sine omgivelser så kan kommunens strategi skildres gjennom de strategiene og metodene som Oliver (1991) presenterer. Med utgangspunkt i det som respondentene uttrykker så reagerte kommunen på press i omgivelsene gjennom to strategier.

Den ene av strategiene kommunen tok i bruk var å organisere deler av sin virksomhet i en stiftelse, ved å følge det som Oliver kaller ‘samtykke- strategien’. Denne strategien innebærer at kommunen imiterte de institusjonelle modellene som andre kommuner hadde tatt i bruk når det gjaldt alternative forvaltningsformer. For det andre så synes det til at respondentene gir uttrykk for at det var nødvendig å finne nye veier for å utvikle regionen. Dette kan ha bidratt til at kommunen tok i bruk en annen form for strategi i tillegg; nemlig “manipuleringsstrategien” og den medfølgende metoden hvor organisasjonen utøver innflytelse. Det vil si at kommunens politiske og administrative aktører over lenger tid, dvs. fra midten av 1990-tallet og utover, og gjennom ulike utredninger og fremlegginger utøvde sin innflytelse ved å utforme nye verdier og kriterier for hva samfunnsutviklingen på Sørlandet skulle innebære. De tre K’ene ble lansert og videreført i debatten. Kommunen, ved dens bystyre, la egne premisser for en samfunnsutvikling ved at begrepene ‘kultur, kompetanse og kommunikasjon’ og det innholdet begrepene fikk ble tillagt stor betydning ved at det skulle bidra til å løfte frem regionen og kommunen.

På en annen side, kan det også være slik at kommunen tok utelukkende i bruk en ‘samtykkestrategi’ når det gjelder samfunnsutvikling på alternative måter. Rundt midten av 1990-tallet satset europeiske byer som for eksempel Bilbao stort på utvikling gjennom kultur, eller gjennom en storsatsing på et kulturbygg¹⁵ for å være mer spesifikk. Glasgow hadde også lignende satsinger knyttet til kultur og utvikling gående. Dermed kan Kristiansand kommunes strategiske reaksjon, ved dens bystyre, også i denne sammenhengen betegnes som rent

¹⁵ Museo Guggenheim Bilbao

imiterende. Man kikket utover og tok til seg det som tilsynelatende var i ferd med å fungere for andre kommuner i Europa. Det vil si en ny, men “riktig” satsing for å oppnå utvikling i byer og regioner. Dette kan ha blitt oppfattet som “riktig” fordi det i omgivelsene ble akseptert og fremmet som en god strategisk satsing.

Tankegangen bak satsinger som Kristiansand kommune tok i bruk ble presentert under punkt 4.3, ‘Alternativ satsing på samfunnsutvikling’. Og denne type ideer gjenspeiles også i respondentenes egne forklaringer om hvorfor det var riktig å opprette stiftelsen med et formål som inkluderte kultur og innovasjon. Ettersom vedtaket om å opprette stiftelsen gikk gjennom i bystyret er det tydelig at politikerne synes det var et behov for å stimulere kommunen på nye måter for å oppnå økonomisk utvikling.

Det kan synes til at oppfatningene til respondentene er sterkt forankret i den type tenkning som kan beskrives gjennom Floridas (2002) kreative klasse og Kavartzis og Ashworts (2005) bybrandingsteorier. Denne forankringen kan i seg selv bidra til at de ikke har endret oppfatning. Tanken bak er at man gjennom stiftelsen forsøker å stimulere til innovasjon og etablering av kunnskapsbaserte miljøer, samtidig som kommunen berikes av kultur og at resultatet blir en utvikling i form av bedre levekår og arbeidsplasser i kommunen. Det kan se ut til at både administrasjonen i kommunen og flertallet i bystyret rettet seg ensporet mot en opprettelse av stiftelsen som eneste løsning på hvor midlene fra aksjesalget skulle plasseres.

Energiaksjesalget og opprettelsen av stiftelsen er to prosesser som ikke kan ses på som atskilt; hadde man som bystyremedlem stemt ja for aksjesalget, så var det også forventet at man skulle stemme ja for opprettelsen av stiftelsen. Ifølge noen av respondentene i denne studien var det ikke opprettelsen av en stiftelse som var et sentralt tema innad i egne partier, debatten dreide seg mer om hvorvidt man skulle selge unna aksjene og i så tilfelle hvor stor andel som skulle selges. Mangel på andre løsninger for hva man skulle gjøre med midlene er noe som gjenspeiles i politikernes svar i denne studien. Den eneste andre åpenbare løsningen respondentene viser til var å beholde midlene innenfor det kommunale budsjettet, noe de understreker som et dårlig alternativ. Hvorvidt mangelen på andre løsninger skyldtes en ensporing mot det ene alternativet eller en faktisk mangel på reelle alternativer er ikke noe denne studien kan gi svar på.

Kan organisasjonskulturen i bystyret på det tidspunktet gi svar på hvorfor forankringen i alternativ samfunnsutvikling er så sterk? Ved å ta utgangspunkt i analysen så kommer det tydelig frem at de respondentene som ikke har endret oppfatning gir hovedsakelig samme begrunnelser til hvorfor de fremdeles står ved sitt valg. Igjen er det den “grunntanken” (beskrevet i avsnittet ovenfor) som er fellesnevneren. Beslutningen om salg av energiaksjer og opprettelsen av stiftelsen kan ha blitt påvirket av de uformelle normene og verdiene som preget bystyret på det tidspunktet. Altså at beslutninger som førte til prosessen med å selge aksjene og til å opprette stiftelsen kan også ha blitt preget av hva politikerne oppfattet som passende på det tidspunktet, og at det dermed ikke var en rent rasjonell prosess slik respondentene selv beskriver den. Beslutningene kan ha blitt preget av logikken om hva som er passende (logic of appropriateness). Ifølge Christensen m.fl.(2009) vil vurderingene som fører til en beslutning være preget av logikken av det som er passende. Å forstå hvilken type situasjon man sto overfor ville vært den første vurderingen man tok hensyn til. Situasjonen var ikke gjenkjennelig av egen erfaring, det vil si at kommunen ikke hadde stått overfor en lignende situasjon tidligere. Både bystyremedlemmene og kommunens administrasjon ville da ha blitt nødt til å vurdere organisasjonens identitet; altså hva er det forventet at organisasjonen skal gjøre i en slik situasjon? De eneste avklarte handlingsreglene i denne situasjonen ved salg og opprettelse av stiftelsen var at det var at det måtte baseres på en demokratisk avstemning og at man handlet etter gjeldende regelverk for kommuner. Ifølge Horrigmo og Kiland (2011) var ikke satsingen på kompetanse, kunst og kultur uvanlig for kommunene i regionen før opprettelsen av Cultiva, men at en satsing som Cultiva likevel kan betegnes som radikal i forhold til tidligere satsinger. Det betyr at det allerede eksisterte visse normer og verdier som hellet mot mer alternative former for samfunnsutvikling. Noen av respondentene peker mot en lignende situasjon i Bergen kommune; kommunen solgte sine energiverksaksjer og midlene fra salget ble lagt inn i kommunale budsjetter for opprustning av skoler og sykehjem.

Dette betyr at erfaringer fra Bergen kommunen ble brakt inn som en vurdering ved at situasjonen der ble *kontekstualisert* til å gjelde også for Kristiansand kommune. Politikerne viser i denne undersøkelsen til at Bergen kommunes valg var et eksempel som *ikke* skulle følges og at dette bidro til berettigede opprettelsen av stiftelsen Cultiva. En slik kontekstualisering av situasjonen i Bergen bidrar også til å rettferdiggjøre respondentenes oppfatninger av hele prosessen og deres beslutninger. I tillegg kan man, som tidligere nevnt, ha sett utover de nasjonale grensene og *dekontekstualisert* alternative satsinger i

samfunnsutvikling. Altså at samfunnsutvikling basert på kultur kunne generaliseres til også å kunne gjelde for en nordisk kommune som Kristiansand.

Det kan være vanskelig å vise spesifikt til hvilke normer og verdier som har vært gjeldende for bystyret i den aktuelle perioden ut ifra denne studien. Opprettelsen var et kompromiss mellom flere partier med ulike ideologier; henholdsvis Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet. I utgangspunktet ville det vært naturlig å anta at verdiene hos den enkelte politiker har en sterk tilknytning til eget partis ideologi. Likevel peker resultatene i denne undersøkelsen på at politikerne ikke fremhever partiets ideologi som spesielt viktig når de redegjør for sine generelle oppfatninger om stiftelsen i dag. Dette tyder på at det kan ha vært og fremdeles er noen felles verdier hos politikerne som stemte for vedtaket. Altså noen verdier som overgår partipolitisk tilhørighet.

Hva er så disse felles verdiene? Resultatene i denne studien gir ikke utgangspunkt for en detaljrik redegjørelse av hva som preget organisasjonskulturen i bystyret på det tidspunktet. Men det er likevel mulig å anta at verdiene sammenfaller med den sterke troen om at den situasjonen man sto overfor krevde nye og innovative løsninger for å få best mulig avkastning av midlene i et langsiktighetsperspektiv. Opprettelsen av stiftelsen og dens virke oppfattes fremdeles som “en strategisk langtenkning”. Kultursatsingen er sentral, i følge respondentene, for å sette byen på kartet og for å tiltrekke seg arbeidskraft og stimulere til opprettelsen av innovative miljøer innenfor kunst, kultur og kompetanse. Implisitt gir respondentene uttrykk for at man ikke hadde klart å oppnå en slik strategisk kultursatsing for å utvikle byen uten stiftelsen som et hjelpemiddel.

7.2.2 Politisk logikk

Et annet moment som kan bidra til å belyse hvorfor respondentene i all hovedsak ikke har endret oppfatning er den indre logikken i politikken. Det betyr at det kan være vanskelig for en politiker å si i ettertid at man har tatt feil valg eller at man velger å forlate sitt opprinnelige standpunkt i en sak.

Den type satsingen som fremmes gjennom stiftelsen Cultiva og dens formål fremstår som rasjonell og effektiv; to verdier som verdsettes i dagens samfunn. Det kan være vanskelig å

argumentere mot slike verdier, spesielt dersom man har tatt et standpunkt på bakgrunn av disse verdiene. Det vil derimot være mer fornuftig å fremme disse verdiene for å rettferdiggjøre egne oppfatninger.

Den indre logikken i politikken innebærer også en viss form for etter-rasjonalisering. Det vil si at tidligere beslutninger og situasjoner kan rasjonaliseres i ettertid for å skape en mening i forhold til hvordan situasjonen er nå. Det er ikke mulig å utelukke at hendelser eller ideer som ikke var så sentrale på opprettelsestidspunktet kan bli gitt mer betydning enn nødvendig i dag nettopp på grunn av et behov for etter-rasjonalisering hos respondentene.

Det kan være vanskelig å anslå i hvor stor grad respondentenes oppfatninger om stiftelsen Cultiva har vært preget av den innebygde logikken i politikken. Å drøfte rundt akkurat dette punktet vil være ren spekulasjon. Det er likevel ikke mulig å utelukke at den indre logikken i politikken kan ha en viss innvirkning på hvorfor respondentene ikke har endret oppfatning og står ved sitt opprinnelige standpunkt.

7.3 Legitimitetsutfordringer og respondentenes oppfatninger

Legitimitet er et begrep som har blitt anvendt gjennomgående i denne oppgaven. Det ble beskrevet i oppgavens innledende kapittel at stiftelsen Cultiva står overfor ulike former for legitimitetsutfordringer. Disse legitimitetsutfordringene vil nå bli drøftet opp mot respondentenes egne oppfatninger, slik de fremkommer i analysen av intervjuene.

Tidligere i oppgaven er det blitt presentert ulike former for legitimitet Webers (1971) legalt-rasjonelle og tradisjonelle og Stillmanns (1974) sosiologiske form for legitimitet. Drøftingen vil i all hovedsak dreie seg om Cultivas legalt-rasjonelle legitimitetsutfordringer som deles inn i to deler; den legale og den rasjonelle. I tillegg vil Cultivas sosiologiske legitimitetsutfordringer bli drøftet.

7.3.1 Legale legitimitetsutfordringer

Cultiva er en organisasjon som må forholde seg til sine omgivelser, slik som alle andre organisasjoner. I henhold til myteperspektivet i institusjonell teori så er det slik at dersom en

organisasjon ikke innfrir til forventningene som kommer fra omgivelsene så vil organisasjonen få et legitimitetsproblem.

Cultiva har hatt visse legitimitetsutfordringer knyttet til det Scott (2005, 2008) kaller det regulative institusjonselementet i omgivelsene. Dette elementet er beskrevet som det som utgjør de lovmessige rammene for en organisasjon i form av regler, lover, sanksjoner og tilsyn fra staten. I denne oppgaven er dette blitt presentert som statlig regulering overfor respondentene.

Alle respondentene i denne studien, inkludert de som *har* endret oppfatning, oppfatter de legale utfordringene som stiftelsen Cultiva har hatt som en uheldig konsekvens av endringer i lovverket. Den største lovendringen som har skapt mye bry for stiftelsens virke er at oppretter ikke kan motta midler fra stiftelsen. Respondentene gir ulike begrunnelser til hvorfor de oppfatter dette som svært uheldig, blant annet at lovendringen sperrer for stiftelsens formål og at man har måttet unngå lovverket gjennom å ta i bruk kreative løsninger for å kunne dele ut midler til prosjekter. Ettersom den statlige reguleringen overfor Cultiva har gitt et vist utslag i respondentenes oppfatninger, så er det mulig å konkludere med at dette har påvirket deres oppfatninger av stiftelsen, til en viss grad.

Funnene i denne studien tilsier underforstått at de legale legitimitetsutfordringene ikke oppfattes av respondentene som noe Cultiva selv kan klandres for. Ordskiftet i den offentlige debatten har vært preget av at stiftelsen i mer eller mindre grad klandres for de legale utfordringene den har hatt. I debatten tas det også liten hensyn til at stiftelsen har måttet tilpasse sitt virke i henhold til endrede kravene i de regulative omgivelsene.

Det som respondentene fremmer som mulige løsninger på Cultivas legale legitimitetsutfordringer er at det i lovverket gjøres et skille mellom private og offentlige stiftelser. Altså, at det gjøres et juridisk skille mellom en offentlig og en privat stiftelse i stiftelsesloven. Respondentene uttrykker også at en mulig lovendring kan bidra til å løse opp mange av de lovmessige utfordringene Cultiva står overfor. Det å jobbe for eller støtte opp om en lovendring kan tolkes som et uttrykk for at respondentene fremdeles har sterk tro på stiftelsen og dens formål, og at stiftelsens legale legitimitetsutfordringer kun er midlertidige og vil kunne løses med tiden.

7.3.2 Rasjonelle legitimitetsutfordringer

De rasjonelle legitimitetsutfordringene hos en stiftelse er knyttet til hvorvidt den fremstår som effektiv og om en stiftelse klarer å vise til at den har evnen til å oppnå de mål som er satt. I Cultivas tilfelle handler det om å kunne vise til at midlene som investeres i prosjekter gir avkastning i form av verdikjeder og ringvirkninger innenfor kunst, kultur og kompetansefeltet i Kristiansand. Og ikke minst at Cultiva kan bidra til å gi bedre levekår og arbeidsplasser i kommunen, som jo er stiftelsens formål.

Stiftelsen Cultiva har visse rasjonelle legitimitetsutfordringer og disse trekkes ofte frem i form av kritikk i den offentlige debatten. Legitimitetsutfordringene er i all hovedsak knyttet opp mot Cultivas strategier og stiftelsens styre og administrasjon (hvordan stiftelsen styres og hvordan midlene forvaltes). Respondentene i denne studien var noe avholdende med å kommentere Cultivas valg strategier, samt det arbeidet som ble utført av styret og administrasjonen. Noen av dem anså dette mer som et internt anliggende for stiftelsen.

Et av funnene som ble avdekket i denne delen av analysen tilsier likevel at de fleste respondentene stiller seg positive til den nye strategien som sikter seg inn på at Kristiansand skal bli 'Barnas Kulturby'. Respondentene selv sier at dette enten skyldes at den nye strategien er i tråd med deres egne partiprogrammer eller fordi de ser mulighetene for synergier mellom den nye strategien og det som allerede er etablert i byen når det gjelder kulturtilbud til barn. Meningene i det offentlige ordskiftet har også vært noe delt i forhold til den nye strategien. Noen aktører stiller seg positive til den nye strategien, og det er da gjerne de aktørene som allerede jobber med barn og kultur som har vært mest positive, slik som aktører innen teater, kunst, idrett e.l. Ut ifra respondentenes svar i denne studien kan det synes til at Cultivas nye strategi oppfattes som positiv fordi den samsvarer med egne verdier. Det kan bety at Cultivas rasjonelle legitimitetsutfordringer i all hovedsak er knyttet til hvordan dette oppfattes av den enkelte. Med andre ord; hvorvidt Cultiva har et rasjonelt legitimitetsproblem avhenger av øyet som ser.

Dette bringer oss inn på Cultivas siste form for legitimitetsutfordring; den sosiologiske.

7.3.3 Sosiologiske legitimitetsutfordringer

Stillmans (1974) definisjon av legitimitet viser til at dersom en organisasjons resultater eller virke ikke er forenlig med verdiene i samfunnet så kan organisasjonen stå overfor sosiologiske legitimitetsutfordringer.

Dersom stiftelsen Cultiva plasseres innenfor rammen av myteperspektivet i institusjonell teori, så fremkommer det tydelig at stiftelsens kanskje aller største legitimitetsutfordringer er de sosiologiske. De sosiologiske utfordringene kan beskrives med utgangspunkt i Scotts (2005, 2008) normative institusjonselement. Dette elementet innebærer at verdier og normer i samfunnet kan fungere som presselementer i organisasjoners omgivelser. Dette ble presentert overfor respondentene som lokalpolitisk press. Et slikt press setter krav til hvordan organisasjonen bør reagere på sine omgivelser og om den handler i tråd med det som er forventet av omgivelsene.

Respondentene i denne studien er selv noe kritiske til hvordan midlene har blitt forvaltet ved stiftelsen. Mangel på åpenhet av hvordan stiftelsers midler forvaltes er en sentral kritikk mot stiftelser generelt. Denne svakheten gjelder også for Cultiva, for til tross for at stiftelsen er åpen for innsyn når det gjelder de prosjektene man har investert i, så er selve *prosessene* rundt tildelingene underlagt administrasjonen og ikke åpne for offentlig innsyn.

Cultivas lansering av ny strategi ble nevnt tidligere og ikke alle har vært like positive som respondentene i denne studien til den nye strategien. Kritikken er rettet mot selve strategien men også til hvordan styret har utarbeidet strategien. Et opprop mot Cultiva ble lansert som en motreaksjon til den nye strategien høsten 2011, dette oppropet ble signert av flere enkeltaktører innenfor kulturfeltet og ble fremmet gjennom mediene.

Slik det blir fremstilt av aktørene gjennom mediene så kan det synes til at man på den ene siden ønsker at Cultiva skal være alt for alle, noe som ikke er en god strategi for en stiftelse ifølge Porter (1998). Samtidig som man ønsker en mer konkret strategi hos stiftelsen, dette var noe som særlig ble etterlyst før den nye strategien ble lansert. Arbeidet med å utarbeide den nye strategien hadde visse likhetstrekk med en demokratisk prosess; stiftelsens administrasjon og styre samlet ulike aktører innenfor politikken, kulturfeltet, academia og borgere for å diskutere hvilke retninger stiftelsen skulle satse videre på. Det hele endte til slutt

med at styret lanserte en noe uventet strategi. I denne prosessen kom det tydelig frem at Cultiva først og fremst er en stiftelse og ikke en offentlig aktør; styret vedtok en strategi som ikke var forenlig med det som ble drøftet i diskusjonsmøtene, men styret har det siste ordet.

Det er nettopp denne balansen mellom å være en selvstendig enhet samtidig som stiftelsen har en tilknytning til kommunen som bidrar til å skape sosiologiske legitimitetsutfordringer. Verdiene som fremmes av Cultiva vil ikke alltid være i overensstemmelse med hva politikere forventer av den, ei heller hva kulturaktører forventer av den. Samtidig er det viktig at Cultivas verdier oppfattes som legitime i offentligheten for at stiftelsen skal kunne bidra til å oppnå den opprinnelige politiske visjonen man hadde for stiftelsen.

Respondentene i denne studien synes å være bevisst på at Cultiva er en selvstendig enhet, men de etterlyser større forståelse for dette i det offentlige rom. Halvparten av respondentene i denne studien peker konkret mot mediene og øvrige politikere som bidrar til å danne et urealistisk bilde av hva stiftelsesfenomenet innebærer. En av respondentene uttrykker frustrasjon ved at det i mediene fremstilles som at det kun skal et vedtak i bystyret til for å endre eller oppløse stiftelsen. Denne manglende forståelsen hos enkeltaktører og hos borgerne, samt hvordan debatten rammes inn i mediene skaper store sosiologiske legitimitetsutfordringer for stiftelsen. Det er også slik at Cultivas reaksjon på de sosiologiske legitimitetsutfordringene ikke har vært forenlig med det som forventes av stiftelsen. Stiftelsen synes å være lite imøtekommende i måten de kommuniserer med aktører på. Noen av respondentene ser et behov for å bedre samarbeidsformene mellom stiftelsen Cultiva og eksterne aktørene da dette er viktig for at stiftelsen skal kunne realisere formålet.

Et interessant moment som bringes inn av en respondentene er at kulturfeltet er konfliktfylt fordi det finnes så mange enkeltaktører. Respondenten viser til at stiftelsen Sørlandets Kompetansefond, som har samme opphav som Cultiva, ikke er preget av store konflikter fordi stiftelsen deler ut midler til bedrifter og ikke til enkeltaktører. Dette betyr at de sosiologiske utfordringene for Cultiva kan ha en tendens til å øke i takt med omfanget av aktører og interessenter som er involvert eller ønsker å bli involvert.

Til tross for at Cultiva har noen legitimitetsutfordringer langs flere dimensjoner, så klarer stiftelsen å overleve. Respondentenes oppfatninger, slik de fremkommer i denne studien, illustrerer at stiftelsen fremdeles har en sterk politisk ryggdekning. Denne vedvarende

politiske støtten for stiftelsen begrunnes med at respondentene fremdeles oppfatter den overordnede strategiske satsingen som svært viktig for Kristiansand kommunes utvikling. I tillegg begrunnes det med at stiftelsesorganiseringsen forsikrer en langsiktighet i forvaltningen av midlene. Dette kan ikke med sikkerhet sies å være gjeldende for alle politikere som vedtok å opprette stiftelsen, men det er etter all sannsynlighet gjeldende for respondentene som ikke har endret oppfatning i denne studien.

7.4 Konklusjoner og implikasjoner av studien

Formålet med denne studien har vært å se nærmere på et case hvor en allmennyttig og pengeutdelende stiftelse har blitt opprettet av en kommune for å løse et samfunnsproblem. Studien baserer seg på en kvalitativ undersøkelse av folkevalgtes oppfatninger om stiftelsens opprettelse og deres standpunkt om stiftelsen i dag.

Konklusjonen som kan trekkes fra denne studien er at respondentene som har deltatt i undersøkelsen i all hovedsak ikke har endret oppfatning om stiftelsen. De ulike begrunnelsene som respondentene legger til grunn for at de fremdeles står ved sitt opprinnelige standpunkt om å opprette stiftelsen har blitt drøftet, og hovedårsaken er at respondentene hadde som politisk visjon at Cultiva skulle være et verktøy som kunne bidra til samfunnsutvikling. Denne troen er fremdeles sterk, noe som fører til at stiftelsen har klart å overleve delvis grunnet politisk ryggdekning. Her er det viktig å understreke at denne konklusjonen baserer seg på ti respondenters oppfatninger, hvorav to av dem har endret oppfatning. Dette betyr at resultatene fra denne studien belyser problemstillingen i lys av oppfatningene hos 10 av 30 mulige respondenter.

7.4.1 Praktiske implikasjoner

Hva kan vi lære av et case som stiftelsen Cultiva? Denne studien kan kaste lys over de praktiske utfordringene ved opprettelsen av en stiftelse, dersom denne skal benyttes som et verktøy av det offentlige.

For det første så illustrerer dette caset at det å opprette en stiftelse kan føre med seg unødige mange vanskeligheter. Spesielt vanskelig kan det være å opprette offentlig stiftelse, slik det

blir kalt av respondentene i denne studien. Dersom denne løsningen fremsettes som et reelt alternativ er det viktig å ta hensyn til følgende vurderinger:

- Hva er hensikten med stiftelsen? Skal den være et supplement til kommunens forvaltning eller skal den være aktør som ikke skal forholde seg til kommunen i det hele tatt?
- Hvor sterk skal tilknytningen mellom stiftelsen og det offentlige være? Kan dette skape utfordringer?
- Hvordan vil stiftelsens formål og vedtekter bli utformet? Kan formuleringen av disse bringe med seg legitimitetsutfordringer for stiftelsens virke?

Oppsummert kan man konkludere med at det er viktig å vurdere disse spørsmålene nøye før en stiftelse opprettes av det offentlige. Det viktigste, slik vi har sett i Cultivas tilfelle er at tilknytningen til det offentlige ikke bør bli for sterk ettersom man kan risikere at stiftelsens bevegelsesmuligheter innskrenkes eller hindres pga. sosiologiske legitimitetsutfordringer.

Dersom en slik stiftelse opprettes kan fleksible vedtekter eller formål, slik som Cultiva har, føre med seg ulemper og fordeler. Ulempene er at stiftelsen kan gi ut midler i et for vidt og uklart felt, slik som kulturfeltet i dette tilfellet og da kan det bli vanskelig å gripe tak i konkrete resultater. Fordelen derimot er at stiftelsen kan ta noen grep og spissformulere sin strategi, slik som Cultiva nylig har gjort. Noe som forhåpentligvis kan føre til at man kan se mer konkrete resultater av stiftelsens investeringer innenfor et spesifikt felt.

Det er også viktig å ta til etterretning hva stiftelsesfenomenet innebærer og hvilke rammevilkår som gjelder for en stiftelse. Et sentralt spørsmål i denne vurderingen er hvorvidt en stiftelsesorganisering tillater å nå de mål man ønsker oppnå gjennom å ta i bruk et slikt verktøy. I tillegg bør man vurdere ulempene ved at midler plasseres i en stiftelse ettersom det offentlige vil miste styringsmuligheter etter at midlene plasseres der. En stiftelse er til syvende og sist en selvstendig enhet.

Fordelen med å opprette en stiftelse som Cultiva med et så samfunnsrettet formål er at det kan gi politiske aktører et konsensusgrunnlag som strekker seg utover de vanlige fire årene mellom hvert kommune- eller fylkesvalgvalg. Dette gir rom for å skape en langsiktighet i politikken, noe som ikke nødvendigvis ville vært mulig ellers.

7.4.2 Teoretiske implikasjoner

Denne studien gir også utgangspunkt for noen teoretiske implikasjoner.

For det første så tydeliggjør denne studien at stiftelsesfeltet ikke kan beskrives kun ut ifra rasjonell instrumentalitet, som preger stiftelseslitteraturen som finnes i dag. Dette betyr at flere momenter spiller inn i hvordan stiftelser opererer og hvordan deres situasjon kan beskrives. Dette caset viser klart at mange hensyn må tas; kulturelle, politiske og samfunnsmessige, m.fl. Dermed kan ikke en enkel teori bidra til å belyse stiftelsesfeltet på en utfyllende måte. Bruk av flere teoretiske perspektiver i forskningen om stiftelser kan bidra til å avdekke nye funn eller utdype visse elementer ytterligere. Der en teori kommer til kort, kan et annet teoretisk perspektiv bidra til å utfylle, det er et teoretisk puslespill.

For det andre så er stiftelsesfeltet, spesielt offentlige stiftelser, et understudert og mindre forstått fenomen. Det finnes helt klart et behov for mer forskning i feltet, spesielt om stiftelser i norsk kontekst. Denne studien er en kvalitativ studie av holdninger om en stiftelse, et steg videre i forskningsfeltet vil kanskje være å utføre flere kvantitative studier av holdninger blant ulike aktører i stiftelsesfeltet.

Litteraturliste

Bøker og artikler:

Anheier, H.K. & Daly, S. 2006 'Foundations in Europe: A Comparison'. i Prewitt, K., Dogan, M., Heydmann, S. & Toepler, S. red. The Legitimacy of Philanthropic Foundations: US and European Perspectives New York: Russell Sage Foundation.

Anheier, K. & Leat, D. 2006. Creative philanthropy : towards a new philanthropy for the twenty-first century. Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York : Routledge

Anheier, H.K & Salamon, L.2006 'The Nonprofit Sector in Comparative Perspective.' i The Nonprofit sector : a research handbook / edited by Walter W. Powell and Richard Steinberg New Haven : Yale University Press

Anheier, H.K & Salamon, L.1998. "Nonprofit Institutions and the Household Sector" i United Nations Statistics Division (red.) The Household Sector. New York: United Nations.

Christensen,T. et. al. 2009. Organisasjonsteori for offentlig sektor: instrument, kultur, myte. Oslo : Universitetsforlaget

Dogan, M. , Heydemann, S., Prewitt, K. & Toepler, S. (red). 2006. The legitimacy of Philanthropic foundations. United States and European Perspectives. New York: Russel Sage Foundation.

Florida, Richard. 2002. The rise of the creative class : and how it's transforming work, leisure, community and everyday life / Richard Florida. New York : Basic Books

Gibbs, Graham R. 2007. Analyzing qualitative data. The SAGE Qualitative research kit / edited by Uwe Flick

Gitlestad, Silje. 2007. Kampen omkring Cultiva. Kultur som byutviklingsstrategi i Kristiansand, Masteroppgave i samfunnsgeografi, UiO

Hellevik, Ottar. 2002. *Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap*. Oslo:Universitetsforlaget

Jacobsen, D.I. & Thorsvik, J. 2002. *Hvordan Organisasjoner fungerer. Innføring i organisasjon og ledelse*. 1.utgave . Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.

Lorentzen, H.K.2007. 'Norway' i *The Politics of Foundations: A Comparative Analysis*. Anheier, H.K. & Daly, S. eds. Routledge:London.

Normann , R. 2007. *Democracy in development – A Critical View on Regional Governance*. Theses at NTNU, 88. Trondheim: Norwegian University of Science and Technology.

Olsen, J.P. 1988. *Statsstyre og institusjonsutforming / Johan P. Olsen ; med bidrag av Morten Egeberg, Per Lægred og Harald Sætren*. Oslo: Universitetsforlaget

Powell, W.W & Steinberg, R (red).2006.*The Nonprofit sector : a research handbook*. New Haven : Yale University Press

Prewitt,K. 1999. *The Importance of Foundations in an Open Society. The Future of Foundations in an Open Society*. Bertelsmann Foundation, red.

Selznick, P. 1997. *Lederskap*; oversatt av Jon-Alfred Smith og Jon-Hjalmar Smith ; forord til den norske utgaven ved Tian Sørhaug. Oslo: Tano Aschehoug

Scott, R. W. 2005. *Institutional theory*. I Ritzer Goerge (red). *Encyclopedia of Social Theory*. Thousand Oaks: SAGE. Side 408-414. 7 sider. I *Kompendium for ORG 425, Organisasjonsteoretiske emner, Høstsemester 2009, Del 2*. Universitetet i Agder.

Scott, R. W. 2008. *Institutions and organizations: ideas and interests*. Thousand Oaks, Calif. : Sage Publication

Terry, Larry D. 2003. *Leadership of public bureaucracies*. 2nd ed. New York: M.E. Sharpe Inc.

Weber, M. 1971. Makt og byråkrati : essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier / Max Weber ; utvalg og innledning ved Egil Fivelsdal ; oversatt av Dag Østerberg. Oslo : Gyldendal

Yin, Robert. 2009. Case study research : design and methods / Robert K. Yin. Los Angeles : Sage

Patton, Michael Quinn. 2002. Qualitative research & evaluation methods. Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications

Porter, M. E. 1998. On Competition. Boston: Harvard Business School Press.

Elektroniske artikler:

- Blain, C., Levy, S. & Ritchie, B. 2005. Destination Branding: Insights and Practices from Destination Management Organizations. Trykket i: Journal of Travel Research, p. 328-338. 2005

<http://jtr.sagepub.com/content/43/4/328.full.pdf+html>

- Horrigmo, Aase Marthe J. & Kiland, Charlotte. 2011. Policy-endring i en lokalpolitisk kontekst - regimer, mulighetsvindu eller lederskap? Trykket i: Norsk statsvitenskapelig tidsskrift 03/2011

<http://www.idunn.no/ts/nst/2011/03/art01?highlight=horrigmo%20kiland#highlight>

- Kavaratzis, M. & Ashworth, G.J. 2005. City Branding: An effective assertion of identity or a transitory marketing trick? Trykket i: Tijdschrift voor economische en sociale geografie. Volume 96, Issue 5, pages 506–514, December 2005

<http://www.ebscohost.com/>

- Kavaratzis, M. 2004. From city marketing to city branding: Towards a theoretical framework for developing city brands. Trykket i: Place Branding; 2004, Vol. 1 Issue 1, p58-73, 16p, 1 Diagram

http://www.imagian.fi/kuvat/from_city_marketing_to_city_branding-kavaratzis_2004.pdf

- Long, Joshua. 2010. Weird city : sense of place and creative resistance in Austin, Texas.

Trykt: Austin : University of Texas Press

<http://www.ebscohost.com/>

- Furrebø, S. T. 2010. Allmennyttige stiftelser - hvor nyttige er de? Trykket i: Stat & Styring 04/2010.

<http://www.idunn.no/ts/stat/2010/04/pdf>

- Oliver, Christine. 1991. Strategic Responses to Institutional Processes. Trykket i: Academy of Management Review, Vol. 16: pp.145-179.

<http://www.jstor.org/pss/258610>

- Stillman, Peter S. The Concept of Legitimacy. 1974. Trykket i: Palgrave Macmillan Journals

<http://www.jstor.org/stable/3234268>

- Zucker.L.G. 1987. Institutional Theories of Organization. Trykket i: Annual Reviews

<http://www.jstor.org/stable/2083256>

Internett:

- <http://bambuser.com/channel/cultiva/broadcast/1909697>

19.08.2011

- <http://cultiva.no/om>

10.02.2011

- <http://cultiva.no/vedtekter>

10.02.2011

- <https://lottstift.no/stiftelsestilsynet>

11.02.2011

- <http://www.mamut.net/stiftelsesforeningen/>

04.10.2011

Offentlige dokumenter:

- NOU 1988:17 Frivillige organisasjoner

<http://www.regjeringen.no/Rpub/NOU/19881988/017/PDFS/NOU198819880017000DDDPD FS.pdf>

- NOU 1995: 17 Om organisering av kommunal og fylkeskommunal virksomhet
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/dok/nouer/1995/nou-1995-17/6/4/4.html?id=336813#>

- Ot.prp. nr. 88 (2003-2004) Om lov om endring i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven)
http://www.regjeringen.no/Rpub/OTP/20032004/088/PDFS/OTP200320040088000DDDPDF_S.pdf

- St.meld. nr. 27 (1996-97) Om statens forhold til frivillige organisasjoner
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/19961997/stmeld-nr-27-1996-97-.html?id=191104>

- Protokoll – BYSTYRET Dato: 06. desember 2000

- Protokoll – BYSTYRET Dato: 27. juni 2001
- Protokoll – BYSTYRET Dato: 20. november 2002
- Protokoll – BYSTYRET Dato: 04. desember 2002

- Report: Impact Measurement Approach. Final Report: Summary, 2010. CSI, Heidelberg University

- Felles mål på Agder. Et tiltaksprogram for Sørlandet. 1994

- Fra vannkraft til skaperkraft. Cultivas overordnede strategi for sikring av arbeidsplasser og gode levekår i Kristiansand 2007-2020

- Philantropy and collectivism - grantgiving foundations in Norway. 2004. Håkon Lorentzen. ISF Rapport (2004:015) Oslo: Institutt for samfunnsforskning (2004)

- Stiftelser i det moderne Norge. 2010. Håkon Lorentzen & Line Dugstad. ISF Rapport (2010:009) Oslo: Institutt for samfunnsforskning (2010)

Lover:

- Lov om stiftelser (stiftelsesloven), lov av 01.01.2005. Hentet 04.10.2011

<http://www.lovdata.no/all/nl-20010615-059.html>

Medieartikler:

- Åtte nye bankstiftelser, artikkel Aftenposten hentet 22.03.2011

<http://www.aftenposten.no/kultur/article3718194.ece>

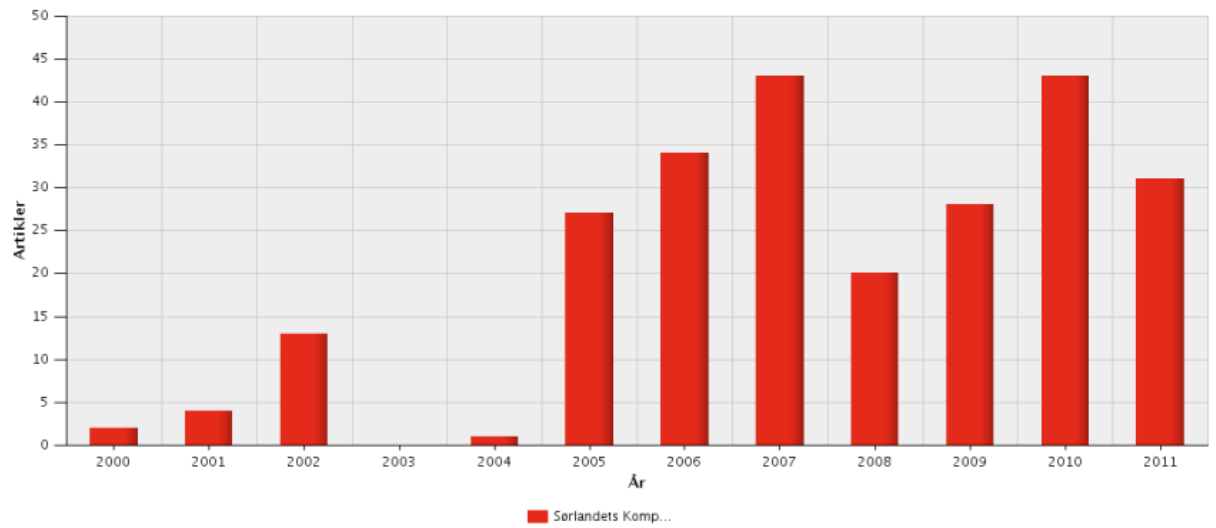
- Stiftelsens pris, kronikk av Håkon Lorentzen hentet 22.11.2011

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/article3687735.ece>

- Artikkel Fædrelandsvennen, 04.03.2010, hentet fra A-tekst 05.10.2011

Vedlegg 1: Mediedekning Stiftelsen Sørlandets Kompetansefond, 2000- 2011

Dekning over tid

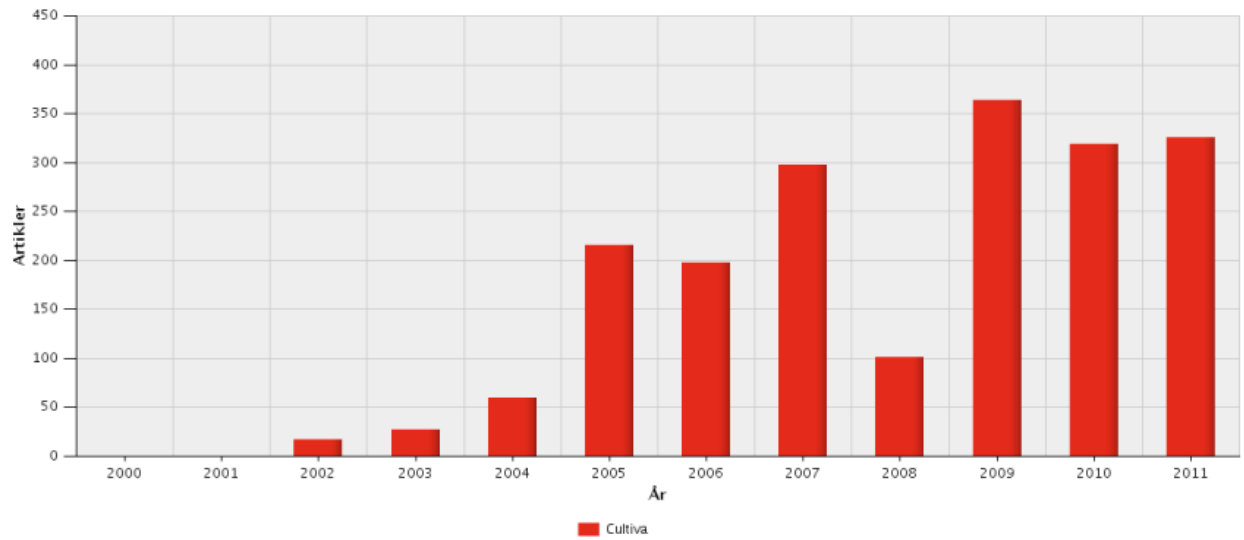

Arkivanalyse utført 10.10.2011

Vedlegg 2: Mediedekning Stiftelsen Cultiva, 2000- 2011

Dekning over tid

Arkivanalyse utført 10.10.2011

Vedlegg 3: Intervjuguide

- Opplyse om temaet, bakgrunn, formål, informasjon
- 1) **Har du endret ditt standpunkt om Cultiva fra den gang du stemte for å opprette stiftelsen?**¹⁶

Kan du utdype?
- 2) **Har statlig regulering overfor stiftelsen bidratt til å påvirke/endre din oppfatning?**

Oppfølgingsspørsmål (dersom intervjuede ikke har svart på det):

 - På hvilken måte?
 - Har statlig regulering påvirket Cultivas “bevegelsesmulighet” med tanke på prosjekter?
 - Kan ikke dele ut midler til oppretter- påvirket i stor/liten grad?
- 3) **På hvilken måte har lokalpolitisk press påvirket din oppfatning av Cultiva?**

Oppfølgingsspørsmål (dersom intervjuede ikke har svart på det):

 - Press fra sentrale aktører i kultursektor?
 - Press fra lokalmediene?
 - Press fra eget parti?
- 4) **Mener du at Cultivas valg av strategi (nå og tidligere) har bidratt til å oppnå den opprinnelige politiske visjonen som var tiltenkt stiftelsen?**

Oppfølgingsspørsmål (dersom intervjuede ikke har svart på det):

 - På hvilken måte har den bidratt til å forsterke eller bevare din oppfatning?
 - Har styret ført stiftelsen i “riktig retning” i henhold til opprinnelig politisk visjon?
 - Har administrasjonen i Cultiva “riktig retning” i henhold til opprinnelig politisk visjon?

¹⁶ Svarer respondenten ja, endres ordet påvirkning med endring i oppfatning i de følgende spørsmålene.

5) I hvilken grad vil du si at Cultiva har utviklet seg og sine aktiviteter på en slik måte at de framstår som en form for fyrtårn for innovasjon og nytenkning omkring samfunns/kultur utvikling i Kristiansand kommune?

- Er det noe du vil legge til?